

Blitz – ideologer eller pøbler?

En historie om strid, anti-fascisme, maskulinitet og vold

MATHILDE TOMINE ERIKSDATTER GISKE

VEILEDER

Professor Knut Dørum

Universitetet i Agder, 2020

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Institutt for religion, filosofi og historie

Master

BLITZ – IDEOLOGER ELLER PØBLER?

EN HISTORIE OM STRID, ANTI-FASCISME, MASKULINITET OG VOLD

SAMMENDRAG

Denne avhandlingen tar for seg Blitz-miljøet i Oslo, slik det fremstod på 1980- og 1990-tallet. Dette var et miljø preget av et oppgjør med det bestående samfunnet, venstreradikalt tankegods og voldelige sammenstøt med myndighetene og høyre-radikale grupper. Medlemsmassen bestod av pønkere, anarkister, kommunister, musikkinteresserte, anti-fascister, rusmisbrukere og gatebarn. Miljøet eksisterer fremdeles, nærmere 40 år etter at det ble dannet, og har vært et viktig, fargerikt og høylytt innslag i Oslos bybilde. Ved å se på Blitz' politiske aktivitet, forholdet til politiet og ny-nazistiske grupper og voldshandlingene relatert til dette, argumenterer jeg for at Blitz er en aktør for "contentious politics", gatepolitikk og territorialitet. Oppgaven tar også for seg Blitz som anti-fascistiske aktører, og stiller spørsmål angående miljøets ideologi. I tillegg stilles spørsmålet om det var ideologien eller et ønske om å oppfylle et maskulint ideal som var den største mobiliseringsfaktoren i miljøet.

FORORD

Det er mange som skal takkes for at denne oppgaven har blitt fullført. Først ønsker jeg å takke min veileder, professor Knut Dørum, for endeløst mange gode forslag, kritiske bemerkninger og motiverende ord. Videre vil jeg takke mamma, pappa og min søster Pernille for å stadig ha troen på prosjektet, og for sympati, trøst og gode ord gjennom hele prosjektperioden. Jeg ønsker også å rette en takk til venner, særlig dere som har holdt meg gående selv etter mange, mange timer på biblioteket. Takk for kaffepauser, klage-muligheter og for å gi meg en god grunn til å komme meg på lesesalen. Dere vet hvem dere er. I tillegg ønsker jeg å takke Fritt Ord for å bevilge meg med et stipend for å få dette prosjektet gjennomført. Til slutt vil jeg takke Universitetsbiblioteket i Agder for tålmodigheten når det gjelder bøker og tilgang til aviser. Jeg lover å levere bøkene nå.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1 Introduksjon	s. 1
1.1 Presentasjon av problemstillinger	s. 3
1.2 Avgrensning og avhandlingens mål	s. 4
1.3 Metode og kilder	s. 5
1.4 Historisk kontekst – ungdomsproblemene og opptøyene på 1970- og 1980-tallet	s. 9
1.4.1 Søppelkasse-generasjonen og de ressurssvakes opprør	s. 10
1.5 Blitz' fire grunnpillarer	s. 12
1.5.1 Ideologi	s. 12
1.5.2 Politikk	s. 13
1.5.3 Kultur	s. 14
1.5.4 Pønk	s. 15
1.5.5 Møtet mellom ideologi, politikk, kultur og pønk	s. 16
1.6 Avhandlingens oppbygging	s. 17
2 Teoretisk bakgrunn	s. 18
2.1 Contentious politics	s. 19
2.1.1 "Making claims"	s. 20
2.1.2 Tre funksjoner i "contentious politics"	s. 20
2.2 Gata som politisk arena	s. 23
2.3 Territorialitet	s. 24
2.3.1 Fire former for territorium	s. 24
2.3.2 Territorielle inngrep	s. 26
2.3.3 Fravær av et fritt territorium	s. 27
2.4 Maskulinitetsteori og vold	s. 28
2.4.1 Hegemonisk maskulinitet	s. 28
2.4.2 Sosiale konstrukt og vold	s. 29
2.4.3 Vold i de politiske ytterpunktene	s. 31
2.5 Mobiliseringsteori	s. 32
2.6 Okkupering og "rooted cosmopolitanism"	s. 34
3 Hvem er blitzerne?	s. 36
3.1 Hvem er blitzerne?	s. 36
3.1.1 Sosial sammensetting	s. 38
3.1.2 Den sosiale bakgrunnen til medlemmene	s. 39
3.1.3 Organisering og ledere	s. 41
3.1.4 "Gjør det sjæl", pragmatisme og begrensninger	s. 42
3.1.5 Jenter på Blitz	s. 44
3.2 Splittet eller forent?	s. 45
3.3 Blitz' forhold til media, politi og politikere	s. 46
3.3.1 Medias påvirkning	s. 47
3.3.2 Mellom fordømmelse og forståelse – politi og politikere	s. 49
3.4 Sammenfatning	s. 50

4 Demonstrasjoner, voldsbruk, militarisering og maskulinitet	s. 52
4.1 Vold definert	s. 53
4.2 Aksjoner og aksjonsformer	s. 53
4.2.1 1982: Slaget om Markveien	s. 54
4.2.2 1986: Thatcher-demoen og "slaget om Akershus"	s. 55
4.2.3 1987: Protester mot Weinberger	s. 56
4.2.4 1988: Rambukkaksjonen mot Stortinget	s. 57
4.3 Voldskultur i Blitz-miljøet?	s. 59
4.4 Militarisering – som soldater i krig	s. 61
4.5 Det militære, vold og maskulinitet	s. 62
4.6 Sammendrag	s. 63
5 Ideologi og kampen mot ny-nazismen	s. 65
5.1 Hva er ideologi?	s. 66
5.2 Steil front – Blitz mot ny-nazister på 90-tallet	s. 66
5.2.1 Hendelsesforløp	s. 67
5.2.2 Ulike forståelser	s. 69
5.3 Anti-fascisme og fascisme/Anti-rasisme og rasisme	s. 70
5.3.1 Rasisme, fascisme, ny-nazisme og nasjonalisme	s. 71
5.3.2 Anti-rasisme og anti-fascisme	s. 72
5.4 Den militante anti-rasismen	s. 73
5.4.1 Antifascistisk Aksjon og Blitz – aktører for militant anti-fascisme	s. 74
5.5 Sammenfatning	s. 75
6 Transnasjonalitet – Blitz som en del av en større bevegelse	s. 76
6.1 BZ'erne i Danmark	s. 77
6.2 Okkupasjonsbølgen i Europa	s. 80
6.3 Blitz som del av et transnasjonalt nettverk	s. 81
6.4 Sammenfatning	s. 83
7 Blitz – ideologer eller pøbler?	s. 84
7.1 Blitz som aktører for "contentious politics"	s. 85
7.1.1 Konflikt, kollektiv handling og politikk	s. 85
7.2 Blitz som aktør for gatepolitikk	s. 88
7.3 Blitz og territorialitet	s. 90
7.4 Blitz og anti-fascisme	s. 92
7.4.1 Uttrykk eller drivkraft?	s. 93
7.5 Blitz, vold og maskulinitet	s. 95
7.5.1 Vold, maskulinitet og anti-fascisme	s. 95
7.5.2 Voldsbruk – en følge av militarisme eller maskulinitet?	s. 97
7.5.3 Jentene i Blitz-miljøet	s. 99
7.6 Mobilisering – ideologi eller maskulinitet?	s. 100
7.6.1 Voldsspiral	s. 102
7.7 Sluttord	s. 103
8 Konklusjon	s. 104
Kildeliste	s. 111

1 INTRODUKSJON

*"Vi er byens kulturelle lik"*¹. Slik lød slagordet til Zürichs ungdom da de startet sitt opprør mot det bestående i 1980. Videre ble det uttalt av ungdommen at *"overalt i byen opplever du en undertrykkende atmosfære [...] et trykk ovenfra for å tilpasse oss en bedriten borgerverden"*². Ungdommen i Zürich var ikke alene om å føle det på denne måten. Opptøyer spredte seg til andre steder i Europa, og liknende protestgrupper dukket opp i land som England, Tyskland og Danmark. De dukket også opp i Norge. Nærmere bestemt dukket en slik gruppe opp i Oslo på begynnelsen av 1980-tallet. Denne gruppa tok navnet Blitz³, og i nærmere 40 år har de vært en del av Oslos bybilde. Blitz-medlemmene har blitt kjent for å være delaktige i voldelige politiske demonstrasjoner og aksjoner, for husokkupasjoner, for sine tydelige, venstreorienterte og anti-autoritære meninger, for sine sammenstøt med politi, politikere og ny-nazister, og for det pønk-inspirerte stiluttrykket.

Blitz-miljøet er en samlebetegnelse på ungdommen som frekventerte i og rundt Blitz-huset, som er en okkupert bygård i Pilestredet 30C i Oslo. Grunnlaget for dannelsen av miljøet har likheter med det den offentlige utredningen dro frem som årsakene til den økte graden av ungdomskriminalitet, nemlig ønske om arbeid, bolig og et aktivitetshus for ungdom. Disse kravene ble kommunisert gjennom en okkupasjon av Skippergata 6/6b i Oslo. Okkupasjonen startet i 1981, men varte bare i tre måneder.⁴

Blitz-huset, som har fungert som et selvstyrt ungdomshus siden det ble åpnet, har vært en hjørnestein i Blitz' politiske virke.⁵ Herfra har Blitz-medlemmene hatt muligheten til å mobilisere rundt og koordinere demonstrasjoner, diskutere politikk, drive med musikk og holde konserter. Gjennom en karakteristisk "gjør-det-sjæl"-mentalitet har ungdommene jobbet sammen for å skape et alternativt miljø for byens ungdommer. Blitserne karakteriserte seg

¹ Haller 1982: 11

² Haller 1982: 11

³ Navnet skal visstnok enten vært inspirert av sangen "Ballroom Blitz" som ble spilt når huset stengte for kvelden, eller så skal det ha vært et ordspill på det kjente hotell Ritz (Solli 2019: 76).

⁴ Holm og Kvaran 1989: 42-44

⁵ Holm og Kvaran 1989: 49-50

selv som anti-rasistiske, anti-kapitalistiske og anti-sexistiske.⁶ De fungerte i stor grad som et alternativ til det konforme samfunnet⁷, noe som vises i deres politiske og kulturelle uttrykksmåter.

Blitz-miljøets begynnelse kan spores til slutten av 70-tallet, da årlige opptøyer natt til 1. mai førte til gatekamper mellom demonstranter og politi. Etter samme typen opptøyer natt til 1. mai 1981, etter at over 150 ungdommer hadde blitt ilagt bøter på nærmere en halv million kroner til sammen, ble gruppa Ungdom mot bøteterrore (UngMob) opprettet. Ungdommen hadde sett seg lei på det de anså som å være diskriminering fra politiets side. Mange unge følte de ble kriminalisert av politiet, og tok derfor til ordet for å få en slutt på det de karakteriserte som politivold.⁸ UngMobs politiske mål endret seg ganske raskt til å heller kjempe for et eget ungdomshus, lavere arbeidsledighet blant ungdom og at det skulle være lettere for unge å finne seg et sted å bo.⁹ Gruppa gikk frem med harde midler, og stilte krav til kommunen om at det måtte bli etablert et ungdomshus raskt, ellers ville UngMob ta saken i egne hender.¹⁰ Dette førte igjen til gruppas okkupering av Skippergata 6/6b i starten av 1981. Okkupasjonen varte bare noen måneder, men var likevel fruktbar. UngMob holdt på kravene sine om bolig, arbeid og ungdomshus, og de fikk snart et tilbud fra kommunen om å disponere Pilestredet 30C, sammen med blant annet Oslo Rockeklubb (OKS) og Aksjon kvinnekultursenter (AKKS).¹¹ Miljøet har oppholdt seg her siden.

Medlemmene i miljøet var en broket forsamling. De kom fra ulike familiebakgrunner, hadde ulike ideologiske forståelser og ulike interesser. Nye medlemmer ble rekruttert gjennom blant annet konserter, demonstrasjoner, andre politiske grupper eller bekjente.¹² Felles for de fleste var en følelse av å ikke passe inn i det konforme samfunnet rundt dem, en ideologisk tilhørighet til den politiske venstresiden, og en villighet til å bruke vold dersom det var det som måtte til for å få til endringer.

På 80-tallet var miljøet for det meste preget av konfrontasjoner med politiet, politiske demonstrasjoner mot blant NATO, budsjettnedskjæringer, Margaret Thatcher eller Ronald Reagan.¹³ Store demonstrasjoner blant annet i 1986, 1987 og 1988 førte til at blitzerne både ble hørt og sett av media og av den norske befolkningen forøvrig. Gatekamp, direkte aksjoner

⁶ Blitz u.å.; Smørsyra nr. 13: 1992

⁷ Haller 1982: 11

⁸ Holm og Kvaran 1989: 42

⁹ Holm og Kvaran 1989: 42

¹⁰ Krogstad 1985: 59

¹¹ Holm og Kvaran 1989: 49

¹² Benneche 2017: 2

¹³ Solli 2019: 93

og enkeltsaker stod på agendaen.¹⁴ På 1990-tallet ble miljøets fokus til en stor grad rettet mot de stadig voksende ny-nazistiske grupperingene som hadde begynt å vokse frem i hovedstaden.¹⁵ Dette var til dels for å sørge for at slike grupper ikke fikk et godt fotfeste i byen. Det var også en kamp Blitz oppfattet som naturlig å ta, ettersom deres karakterisering av seg selv som anti-fascister tilsa de måtte ta opp kampen mot ny-nazister når de viste seg.¹⁶

Denne oppgaven tar for seg Blitz-miljøet, med et særlig fokus på deres forhold til ideologi, vold, myndighetene og ny-nazister. Målet med oppgaven er å argumentere for Blitz-miljøet som agenter for "contentious politics", street politics, anti-fascisme og en militær volds- og maskulinitetskultur. Miljøet hadde en enorm mobiliseringseffekt, og fikk mye oppmerksomhet i media. Likevel hadde det sine begrensninger. I tillegg vil Blitz-miljøet bli plassert i en bredere, transnasjonal kontekst. Jeg ønsker her å argumentere for at Blitz er en del av en større bevegelse som eksisterte i Europa på 1980- og 1990-tallet. Bevegelsen var preget av husokkupasjoner og demonstrasjoner, og samarbeidet på tvers av landegrensene skapte et transnasjonalt nettverk av likesinnet ungdom.

1.1 PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLINGER

Problemstillingene i denne avhandlingen er tredelt. For det første vil oppgaven analysere Blitz-miljøet utfra konseptene "contentious politics", gatepolitikk og territorialitet. Selv om tidligere forskning har håndtert det konfliktfylte forholdet mellom Blitz og myndighetene er det, så vidt meg bekjent, ingen som har tatt i bruk konseptet "contentious politics" for å beskrive miljøet. Tidligere forskning har også vært innom Blitz' bruk av offentlige rom, men ikke tolket denne bruken i lys av gatepolitikk eller territorialitet. Det første spørsmålet blir derfor: *i hvilken grad kan Blitz-miljøet ses på som agenter for "contentious politics", gatepolitikk og territorialitet?* For å svare på dette vil jeg se på måten Blitz tok i bruk gatene i sin politiske aktivitet, og hvordan konflikten mellom Blitz, politi og myndighetene utviklet seg.

For det andre vil det bli satt spørsmål ved Blitz' ideologiske uttrykk. Miljøet var uten tvil inspirert av ideologier fra venstresiden. Likevel ønsket de ikke én felles ideologi, og miljøet kan heller ses som et arnested for ulike venstre-ideologiske retninger. Samtidig var det én ideologisk merkelapp som viste seg tydeligere enn andre, særlig utover 90-tallet. Dette var

¹⁴ Solli 2019: 40

¹⁵ Benneche 2017: 4

¹⁶ Smørsyra nr. 14, 1992: 16

anti-fascismen. Det andre spørsmålet blir derfor: *i hvilken grad er anti-fascisme det ideologiske standpunktet Blitz fokuserte mest på?* For å svare på dette vil jeg gjennomgå Blitz forhold til ny-nazistiske grupper, og se på hva rasjonaliteten bak konflikten er.

Til slutt vil denne oppgaven undersøke årsaken til blitzernes voldsbruk. Var gatekampene og sammenstøtene med politi og ny-nazister en følge av Blitz' ideologi, eller et resultat av frustrerte, unge gutter som brukte vold i et forsøk på å virke maskuline? Det tredje spørsmålet blir da: *hva førte til voldsbruken – ideologi eller maskulinitet?* For å svare på dette vil jeg se på Blitz' militære uttrykk, og se på hva som virket mest mobiliserende på medlemmene.

1.2 AVGRENSNING OG AVHANDLINGENS MÅL

Oppgavens hovedfokus vil ligge på perioden mellom etableringen av Blitz og tusenårsskiftet. Det vil altså være en avgrensning til miljøets tidligere faser. Der det vil være relevant vil oppgaven dra linjer til 1970-tallet, og til prosesser som førte til etableringen av Blitz og som var relevante for at miljøet utviklet seg på den måten det gjorde. I tillegg vil oppgaven enkelte steder gripe fremover til vår tid. Ettersom miljøet fremdeles eksisterer, kan vi skjelve en kontinuitet i Blitz' ideologiske innhold og aksjonsformer. Likevel er miljøet som eksisterer i Oslo i dag betydelig mindre radikalt enn det det var før. I dag tar de i bruk tradisjonelle politiske kanaler i større grad enn før – miljøet er *"slik det fremstår i dag ikke lenger et arnested for et levende ungdomsopprør"*¹⁷. Når jeg snakker om Blitz-miljøet er det derfor miljøet som det var på 80- og 90-tallet det er snakk om, med mindre noe annet er spesifisert.

Som allerede nevnt flyttet Blitz' fokus seg delvis fra en kamp mot politiet og myndighetene, til en kamp mot ny-nazistene. Det var naturligvis ikke et tydelig skille mellom de to ti-årene, men heller en generell trend i miljøet. Selv om Blitz kom i konfrontasjoner med diverse andre grupper, er det særlig konflikten mellom politi og ny-nazister som vil være fokuset her. Der det er relevant vil det også bli lagt vekt på Blitz' problemer med myndighetene, da særlig politikere og Oslo kommune.

Geografisk vil oppgaven naturlig bli begrenset til Oslo-området, ettersom det var her Blitz var aktive. Blitz var riktignok ikke den eneste protestgruppa i Norge, og andre, liknende grupperinger ble opprettet andre steder i landet, blant annet i Bergen, Trondheim, Stavanger og Tromsø.¹⁸ Det er ikke utenkelig at slike grupper samarbeidet og støttet hverandre i

¹⁷ Solli 2019: 118

¹⁸ Holm og Kvaran 1989: 44

demonstrasjoner, men det vil ikke være fokuset for denne oppgaven. Ettersom det skal argumenteres for at Blitz er en del av en større, transnasjonal bevegelse, vil det derimot være nødvendig å rette blikket mot andre steder i Europa hvor liknende grupper dukket opp. Den generelle forankringen til oppgaven er likevel nasjonal, og trekker heller tråder til andre deler av verden. Målet er ikke å gi en fullstendig analyse av Blitz' forhold til liknende grupper, men heller å vise til de gruppene som har hatt stor innflytelse på blitzerne, som BZ'erne i Danmark, okkupantbevegelsen i Tyskland og pønker-bevegelsen i England.

Blitz-miljøet er et relativt flytende og lite konkret miljø, som ikke hadde medlemslister eller tydelige begrensninger.¹⁹ En utfordring har derfor vært å finne ut hvor grensene til miljøet går. Denne oppgaven benytter en bred forståelse av Blitz-miljøet. Det vil si at grupperinger som Antifascistisk Aksjon (AFA) og AKKS også går inn i forståelsen av Blitz-miljøet, ettersom de oppholdt seg i samme hus og ofte var å finne på aksjoner sammen. Ettersom Blitz-miljøet brukte navnet "Blitz" om seg selv gjør det saken lettere, da det ikke er fremsatt et alternativt begrep for gruppa.²⁰ Når det gjelder de ny-nazistiske grupperingene, er situasjonen noe vanskeligere. Mange ny-nazister ønsket ikke å bruke betegnelsen ny-nazister, og foretrakk heller begreper som nasjonalister eller patrioter. Ettersom gruppene i stor grad tok til seg nazistisk tankegods, vil det likevel være konstruktivt å referere til gruppene som enten ny-nazistiske, fascistiske eller rasistiske.²¹

Opgaven har som mål å analysere miljøet som aktører for anti-fascisme, "contentious politics", gatepolitikk og en militær volds- og maskulinitetskultur i denne perioden. Det er ingen hemmelighet at Blitz frontet seg selv som en anti-fascistisk gruppering, så her vil oppgavens formål være å bidra til å tette sprekkeene en i allerede etablert historie om alternative, politiske grupper i Oslo. Samtidig så er det, så vidt meg bekjent, aldri før blitt gjort en analyse av Blitz sett fra et maskulinitetsperspektiv, ei heller som aktører for "contentious politics" eller gatepolitikk. Hovedfokuset vil ligge på de politiske, ideologiske og voldelige aspektene ved miljøet, heller enn de kulturelle og humoristiske sidene.

1.3 METODE OG KILDER

Avhandlingens metode er en kvalitativ analyse av et case-studie, hvor casen naturligvis er Blitz-miljøet. Avhandlingen bygger for det meste på skriftlige kilder, som aviser, tidligere

¹⁹ Wilkins 2018: 15

²⁰ Benneche 2017: 4

²¹ Benneche 2017: 4

avhandlinger og forskning og miljøets egne publikasjoner. Derfor har arbeidet med oppgaven innebåret en kvalitativ analyse av kildematerialet. Her har det vært viktig å sette mange av kildene opp mot hverandre, ettersom mange kilder var svært subjektive og ga et ensidig bilde av hendelser. Tekstene har blitt forstått i lys av den konteksten de er skrevet i, og lest ut fra skribentens forutsetninger. Jeg forventer ikke at en blitzer skal kunne gi en nøytral og objektiv fremstilling av en konflikt med en ny-nazist, men det betyr ikke at fremstillingen ikke er verdifull. Det gjelder bare å tilnærme seg kilden på en kritisk måte. Målet er å forstå, ved å se på forholdet mellom tekst og kontekst.²² Derfor har jeg gjennomgående hatt et kritisk blikk på de skriftlige kildene mine.

Blitz-miljøet har ikke etterlatt seg mange skriftlige kilder. De var ansvarlige for publiseringen av Blitz-huset egne fanzine²³, *Smørsyra*, men publikasjonene var sporadiske, og det er ikke mange eksemplarer igjen å finne. Gjennom Nasjonalbiblioteket har jeg likevel fått tilgang til en samling utgivelser av *Smørsyra*. Utgivelsene spredte seg fra 1988 og frem til 2012. De fleste eksemplarene kom ut før 1993. I tillegg har jeg fått tilgang til noen eksemplarer av Anti-Fascistisk Aksjons utgivelser med samme navn. Slike utgivelser gir et godt grunnlag for å få en forståelse av hvordan Blitz-miljøet så på seg selv, hva de stod for, og hvilke politiske saker de var mest opptatt av. En utfordring med bruken av slike kilder, er å kunne skille miljøets særdeles subjektive skildring av hendelser fra det som virkelig hendte. Medlemmer av miljøet har en tendens til å ta rollen som offer i konfrontasjoner med enten politi og ny-nazister, og selv bagatellisere egne voldsepisoder.

I tillegg til miljøets egen-produserte tidsskrift har aviser vært en svært sentral kilde i denne oppgaven. Aviser som *Verdens Gang*, *Dagbladet*, *Aftenposten*, *Klassekampen* og *Arbeiderbladet* har skrevet mye om Blitz-miljøet, og de fleste miljøets større hendelser ble dokumentert gjennom avisoppslag. Avisene var en viktig plattform for politisk debatt, og kronikker og meningsytringer har gitt en god forståelse av hvordan den generelle befolkningen så på Blitz-miljøet. I tillegg ga avisene medlemmene av miljøet en god mulighet til å både vise hva de selv stod for, og en plattform hvor de kunne komme med politiske ytringer. Pressen ga Blitz oppmerksomhet, noe som var svært viktig for miljøets rekrutteringsprosess og synlighet i den offentlige debatten.

I tillegg til aviser og fanziner vil oppgaven i stor grad bygge på sekundærlitteratur. Det har ikke vært gjort mye i Norge på alternative, politiske grupper. Det har vært særlig lite fokus på anti-fascistiske grupper. De senere årene har likevel enkelte masteroppgaver blitt

²² Myhre 2014: 19

²³ En fanzine refererer til en ikke-profesjonell utgivelse, laget for en alternativ- eller undergrunnskultur

skrevet som tar for seg ulike aspekter av Blitz-miljøet. Tonje Benneches *Ideologiske knyttnever: Konflikt mellom blitzere og nynazister på 1980- og 1990-tallet* (2017) og Adrien A. Wilkins *Motvold: Ideologisk bakgrunn for "konfrontasjonslinja" blant militante antifascister 1990-2001* (2018) har begge lagt sitt hovedfokus på konflikten mellom Blitz og ny-nazister, men i mindre grad håndtert forholdet til politiet. Benneche og Wilkins ser på begge miljøenes ideologi, og har også et fokus på volden i Blitz-miljøet. Wilkins' hovedfokus ligger kun på 1990-tallet, og har en bredere geografisk avgrensning enn hva denne oppgaven vil ha.²⁴ Benneche inkluderer også hvordan konflikten ble oppfattet fra ny-nazistenes side. Dette er også tilfellet i masteroppgaven *Høyreekstreme fiendebilder* (2013) av Kamilla Pettersen Nytnun. Mitt mål er å gi en helhetlig forståelse av Blitz-miljøet, og avhandlingen vil derfor ta for seg en større tidsepoke og ikke inkludere ny-nazistiske oppfattelser av konflikten. Ettersom oppgaven vil fokusere på de politiske og ideologiske aspektene av miljøet, vil den skille seg fra Marius Sollis avhandling *Ta et initiativ – bygg en barrikade* (2019). Her er fokuset mer på den ikke-voldelige, kulturelle og humoristiske siden av Blitz.²⁵ På denne måten håper jeg å tilføre noe nytt i forståelsen av og diskursen som omhandler Blitz-miljøet.

Det eksisterer i tillegg en del sosiologiske analyser av Blitz-miljøet. Jan Holm og Inge Kvarans bok *Opprør! En bok om blitzere, pønkere, presse og politikere* (1989) har gitt et godt bilde av miljøets aktivitet på 1980-tallet. Boka var et resultat av et prosjekt støttet av Oslo Barnevernkontor, som skulle ta for seg storbyungdoms problemer med bolig og arbeid. *Opprør!* tar derimot ikke for seg anti-fascistisk aktivitet, ettersom dette først ble et hovedfokus ut på 90-tallet. I tillegg skrev Jan Kallevik, tidligere medlem av gruppa Skinheads Against Racial Prejudice (SHARP), boka *XTRM – Krig i Oslos gater* (2014). SHARP var ikke medlem av Blitz, men gruppene samarbeidet om å bekjempe rasisme, og hadde mange overlappende medlemmer.²⁶ Sammen med Anne Krogstads avhandling i sosialantropologi, *Ungdom, stil og symboler: Skippergata 6/6b – et eksperiment i fellesskap* (1985), har denne litteraturen gitt et godt innblikk i opprettelsen av Blitz-miljøet og deres forståelse av seg selv.

Forskere som Tore Bjørge, Yngve Carlsson og Katrine Fangen har jobbet mye med politisk ekstremisme, ungdomsgjenger og vold. Deres arbeid har i hovedsak vært på nasjonalistiske og ny-nazistiske grupper, men de har likevel gitt god innsikt i dynamikken til ekstreme miljøer. Fangens rapport *Skinheads i rødt, hvitt og blått – en sosiologisk studie fra "innsiden"* (1995), som senere ble utvidet til boken *En bok om nynazister* (2001), er en

²⁴ Wilkins 2018: 6

²⁵ Solli 2019: 6

²⁶ Kallevik 2014: 86

grundig studie av utviklingen av og ideologien til ny-nazistiske grupper i Norge. Det er i all hovedsak disse kildene jeg har belaget meg på når det kommer til informasjon om høyreekstreme grupper. I tillegg har Bjørge og Carlssons bok *Vold, rasisme og ungdomsgjenger – forebygging og bekjempelse* (1999) og Bjørge, Carlsson og Thomas Haalands bok *Generalisert hat – polarisert fellesskap* (2001) gitt gode teoretiske perspektiver på hvorfor ungdom blir med i ekstreme miljøer, og hva som eventuelt må til for å få dem ut.

Ettersom oppgaven i stor grad er basert på skriftlig materiale vil det naturligvis være viktig å stille kritiske spørsmål til forfatterens forutbestemte holdninger, eller om de ønsker å sette Blitz-miljøet i et spesielt lys. For eksempel er det mulig å skjelne en forskjell i måten aviser som *Aftenposten* har formidlet hendelser som har inkludert Blitz, sammenliknet med måten *Klassekampen* har gjort det. Etter en politiaksjon mot Blitzhuset i 1983, fordømmer *Klassekampen* aksjonen og kaller den blant annet "vanvittig", "brutal" og "ikke juridisk forsvarlig". I tillegg beskylder de politiet for å bagatellisere hendelsen²⁷. *Aftenposten*, på sin side, beskriver aksjonen som "bråk" og "tumulter" og rapporterer heller om at politiet ble anmeldt for innbrudd og skader på bygningen.²⁸ Av denne grunn har jeg kun forsøkt å benytte de avisartiklene som nøytralt beskriver det som skjedde, med unntak av de gangene det er nødvendig å skildre hvordan enten blitzere, politi eller politikere oppfattet en situasjon.

I tillegg til sekundærlitteratur er oppgaven til en viss grad basert på intervju. Jeg gjennomførte to intervjuer, et med et tidligere medlem av Blitz-miljøet (informant A), og et med en ekspert på politihistorie (Informant B). Det viste seg derimot at kompetansen til Informant B falt litt på utsiden av Blitz-miljøet, og var dermed ikke like relevant for denne avhandlingen. Når det kommer til håndtering av muntlige kilder som intervju, melder det seg noen problemer. For det første er det gått noen år siden Blitz var på sitt mest aktive, og tidligere medlemmer kan derfor stå i fare for å enten glemme viktige begivenheter eller huske hendelser feil. I tillegg kan tiden ha ført til en romantisering av Blitz-miljøet, og aksjonene eller demonstrasjonene kan derfor bli sett på som mindre voldelige eller edlere enn de egentlig var. På grunn av slike utfordringer har jeg håndtert det muntlige materialet med samme grad av forsiktighet som det skriftlige materialet.

²⁷ Klassekampen 1983: 1

²⁸ Wettre-Johnsen 1983: 13

1.4 HISTORISK KONTEKST – UNGDOMSPROBLEMENE OG OPPTØYENE PÅ 1970- OG 1980-TALLET

Gjennom 1960- og 1970-tallet hadde ungdomskriminaliteten i Norge steget kraftig, tross forsøk på å få bukt med problemet.²⁹ I en offentlig utredning fra 1985 ble det rapportert om en tredobling av antallet forbrytelser som ble anmeldt til politiet – særlig var det snakk om en økning i tilfeller av vold, ran og skadeverk, eller det som ofte blir kalt "typiske ungdomsforbrytelser".³⁰ For eksempel økte andelen av befolkningen som hadde vært utsatt for trusler og kroppskrenkelser fra 3.0 prosent i 1971 til 9.6 prosent i 1981.³¹

Hva forklarte denne økningen i ungdomskriminalitet? Samme NOU la frem fire potensielle årsaker til at flere ungdommer utøvde vold eller andre kriminelle handlinger. For det første var det mindre behov for å få ungdommene raskt ut i arbeid. Dette førte til at mange ungdommer gikk lenger på skole, og dermed ikke fikk det samme samfunnsansvaret som før.³² For det andre førte endringer i familielivet til at skolen stod for større deler av opplæring og oppdragelse. I tillegg vokste stadig fler ungdommer opp i enslige husstander, noe som kunne skape en ustabil oppvekst, og føre til atferdsproblemer.³³ Den tredje årsaken som ble trukket frem var endringer i boformer. Mange valgte å bo lenger unna bykjernen, noe som gjorde det vanskeligere for ungdom å møte venner eller ha tilgang til aktiviteter. Det førte også til at ungdom og voksne sluttet å frekventere de samme stedene i nærmiljøet.³⁴ Den siste årsaken var en svekket uformell sosial kontroll, som førte til at det var lettere for mange å begå lovbrudd.³⁵

Den endrede ungdomssituasjonen førte ikke bare til en økning av vold. Den førte også til en økt frustrasjon blant ungdommene selv. Mange følte de ikke passet inn i samfunnet rundt dem.³⁶ Frustrasjon, dystre fremtidsutsikter, større muligheter for å bedrive vold og en følelse av urettferdighet mobiliserte 70- og 80-tallets ungdom til opprør. Dette var noe av den

²⁹ NOU 1985:3: 17

³⁰ Her kan en sette spørsmålsteget ved statistikken. Samme rapport som tallene er hentet fra, skriver at det også er en økning i andre typer forbrytelser, hvor ungdom sjelden gjør seg gjeldende, som for eksempel familievold og underslag. Det er heller ikke forsket grundig på om hvorvidt politiet får inn flere saker, fordi flere velger å rapportere inn hendelser. Det er ikke tvil om at det har vært en økning, men det er vanskelig å si akkurat hvor stor økningen er.

³¹ NOU 1985:3: 17

³² NOU 1985:3: 19

³³ NOU 1985:3: 19

³⁴ NOU 1985:3: 20

³⁵ NOU 1985:3: 20

³⁶ Haller 1982: 11

sosiale og historiske bakgrunnen for opptøyene som skulle kulminere i opprettelsen av Blitzmiljøet.³⁷

1.4.1 SØPPELKASSE-GENERASJONEN OG DE RESSURSSVAKES OPPRØR

I innledningen til boka *Isolasjon eller opprør? Ungdom i protest mot stat og samfunn* skrev datidens forbruker- og administrasjonsminister Sissel Rønbeck (Ap) om 1980-årenes opprørere kontra 1968-generasjonen. Der '68-opprøret hadde kommet fra høyskoler og universiteter, kom 1980-tallets opprørere fra gata. 68'erne kom derfor ovenfra, mens det heller var grasrota som var den største mobiliseringsplattformen til bråkmakerne på 80-tallet. 68-generasjonen var målbevisste og kom med en tydelig ideologi. 80-tallets utfordrere ble heller karakterisert av Rønbeck som *"ufaglærte, arbeidsløse og dessuten også bostedsløse. De er The dustbin-generation, Sjøppekkasse-generasjonen, som samfunnet har snudd ryggen til. Og om man roper i skogen, får man svar. For Sjøppekkasse-generasjonen vender ikke de andre kinn til. De vender samfunnet ryggen og blir Alternativ"*³⁸.

Rønbeck var ikke alene i å hevde det var store forskjeller mellom 68'erne og Blitzmiljøet. 68'er-bevegelsen startet som et studentopprør som med tiden bevegde seg inn i det politiske apparatet. 80-tallets opprør kan heller bli sett på som en motreaksjon på det de så på som politiets trakassering og forfølgelse av ungdom.³⁹ Hun har heller ikke vært den eneste som har satt skille mellom 60-tallets opprørere, og den bevegelsen som fant sted på 70- og 80-tallet. Erling Bjurström skriver for eksempel i boka *Generasjonsopprøret* (1982) at *"mens punkkulturen i en viss grad kan sammenlignes med modskulturen i 60-årene, som var forspillet til "ungdomsopprøret" i andre halvdel av 60-årene, synes det som om studentaktivismen definitivt hadde sluttet etter 1969"*⁴⁰.

Tidligere hadde Rønbeck kalt ungdomsopptøyene *"et rop om hjelp fra arbeidsløse og ressurssvake ungdommer"*⁴¹. Dette skjedde etter ungdomsopptøyer natt til 1. mai 1981.⁴² Hennes karakteristikk av opptøyene som "de ressurssvakes opprør" kom av hennes oppfattelse av at ungdommene ofte var unge og uten arbeid⁴³. De maktet derfor ikke å *"operere innenfor organisasjoner og systemer som gir løsninger på deres problemer"*⁴⁴. I

³⁷ Holm og Kvaran 1989: 40

³⁸ Rønbeck 1982: 7

³⁹ Holm og Kvaran 1985: 40

⁴⁰ Bjurström 1982: 112

⁴¹ Grønning 1981: 2

⁴² Arbeiderbladet 1981: 8

⁴³ Arbeiderbladet 1981: 8. Med unge mener hun i tenårene og tidlig til midten av 20-årene. Den yngste som ble anholdt av politiet under demonstrasjonene 30. april 1981 var 14 år, og den eldste var 27.

⁴⁴ Grønning 1981: 2

tillegg hevdet hun at disse opptøyene var tegn på større, underliggende problemer i samfunnet. Bråket fra ungdommen var ikke bare pøbler eller bråkmakere, men heller et uttrykk for misnøye.

1970- og 1980-tallets Oslo var altså preget av en rastløshet blant ungdommen. Ungdomsarbeidsløsheten var høy, og det var mangel på steder hvor ungdom kunne møtes for å dyrke sine egne interesser. Ungdomstilbudene var få og lite interessante, og utestedene hadde høye aldergrenser. I tillegg var det for få studieplasser, og unge mennesker hadde vanskeligheter med å skaffe seg bolig.⁴⁵ Denne frustrasjonen kulminerte til slutt i ungdomsopptøyer natt til 1. mai 1978. Dette er Blitz-miljøets spede begynnelse. I stor grad var dette en demonstrasjon mot politivold, fra en gruppe ungdommer som følte seg forfulgt og trakassert av politiet.⁴⁶ 1. mai-demonstrasjonene fortsatte, og 2. mai 1980 rapporterte VG:

"Natten til den 1. mai er blitt pøbelens årlige jubileumsnatt i Oslo, men også dagen da ellers lovlydige [borgere] stiller seg på pøbelens side, og deltar i dens herjinger. Hånd i hånd med kriminelle bråkmakere, kaster mange seg inn i slagsmålet med politiet"⁴⁷.

Det hardeste slaget stod derimot i 1981. Diskursen rundt opptøyene endret seg dette året. Opptøyene ble ikke lenger definert som "ordensproblemer", men ble "*satt i sammenheng med situasjonen til "utsatte ungdomsgrupper" og generelt med ungdommens situasjon i dagens samfunn*"⁴⁸. På sin side karakteriserte Rønbeck opptøyene som "de ressurssvakes opprør".⁴⁹ Ungdomsopptøyene gikk fra å være et generelt samfunnsproblem, til å sette søkelys på hva ungdommenes problemer var – arbeidsledighet, vansker med å få seg leilighet og mangel på studieplasser og tilbud for ungdom.

I senere tid har Rønbeck blitt kritisert for bruken av ordet "ressurssvak". For eksempel skriver Terje Helsingeng i en artikkel i *Verdens Gang* (VG) at det var langt færre enn det Rønbeck hevdet som stod uten arbeid, og at politiet ikke var under den oppfatningen at de forholdt seg til en ressurssvak gruppe. Politiet var heller skeptiske til å "*forstå ungdommen ihjel*"⁵⁰. Det var derfor grunn til å tvile på akkurat hvor ressurssvak opprørerne var.

Ved å kalle opptøyene for nettopp "opprør", gikk Rønbeck mot det som tidligere hadde vært politiets definisjon av hendelsene. Det som før ble kalt "ordensproblemer", ble nå

⁴⁵ Holm og Kvaran 1989: 39

⁴⁶ Holm og Kvaran 1989: 40

⁴⁷ Verdens Gang 1980: 6

⁴⁸ Fauske 1985: 56

⁴⁹ Fauske 1985: 56

⁵⁰ Helsingeng 1981: 10

fremlagt som et større og mer strukturelt problem. Dette var *"ikke pøbel og silkeramp som vi kan vifte bort med nye polititekniske metoder"*⁵¹. Denne redefineringen av hendelsene gjorde det vanskeligere for politiet å legitimere voldsbruk mot ungdommen. Av den grunn ønsket de ikke at Rønbecks nye definisjon skulle bli dominerende. Likevel greide Rønbecks fortolkning å feste seg, og det ble et større fokus på ungdommenes livssituasjon og fremtidsutsikter.⁵² Med denne redefineringen skjedde det en forskyvning fra en moralsk stillingtagen til et forsøk på å forstå ungdommene.⁵³ Det var ikke lenger et spørsmål om hvorvidt man fordømte ungdommen eller ikke, men hva man kunne gjøre for dem.

1.5 BLITZ' FIRE GRUNNPILARER

Det er viktig å ikke overdrive graden av enighet i Blitz-miljøet. Miljøet bestod av ulike typer mennesker med ulike bakgrunner og ulike mål med miljøet.⁵⁴ Likevel er det noen fellestrekk vi kan trekke frem, som er gjengangere i miljøet. Det medlemmene av Blitz hadde til felles kan deles inn i to kategorier: ideologisk uttrykk og kulturelt uttrykk. Disse uttrykkene kom konkret til syne gjennom de politiske valgene som ble tatt og gjennom pønken. Noen blitzere kan sies å tilhøre begge kategorier, mens andre medlemmer forholdt seg til kun én av dem. Ideologi og kultur bygget hverandre opp, og hjalp til med å forsterke hverandre. For eksempel er en av grunntankene i pønken at dersom man ønsker noe gjort er det kun én ting å gjøre: "Gjør det sjø!". Denne tanken flyttet seg over til Blitz' politiske virke, som kommer frem i deres direkte former for politisk innflytelse. Heller enn å gå via partipolitikken tok de til gatene for å sloss for det de mente.⁵⁵ Hva ligger så i de ulike kategoriene?⁵⁶

1.5.1 IDEOLOGI

Blitz-miljøet ønsket ikke å utvikle én ideologi som samtlige medlemmer av miljøet måtte stille seg bak. Ettersom miljøet i stor grad så på seg selv som et sted der mennesker av ulik oppfatning kunne komme sammen, ville det gått mot deres egen selv-oppfattelse å pålegge medlemmer én felles ideologi. Likevel er det tydelig at de fleste medlemmene identifiserte seg med ulike former for -ismer hentet fra venstresiden. Dette er grunnen til at Blitz-miljøet

⁵¹ Arbeiderbladet 1981: 8

⁵² Fauske 1985: 56-57

⁵³ Fauske 1985: 57

⁵⁴ Holm og Kvaran 1989: 134

⁵⁵ Wilkins 2018: 33

⁵⁶ Merk at dette kun vil være en overflattisk gjennomgang, ettersom de ulike kategoriene, da særlig politikk og ideologi, vil bli utforsket grundigere senere i oppgaven

ofte blir stemplet som anarkistisk, sosialistisk eller kommunistisk. For mange medlemmer kunne det gjerne dreie seg om egne forståelser av gjeldende ideologier.⁵⁷ I tråd med det å være et alternativ til det etablerte, var det mange blitzere som ikke ønsket å fullt ut bekjenne seg til en etablert -isme – for eksempel kunne et medlem ha *"en personlig formening om hva kommunismen skulle være og hvordan den skulle fungere i praksis"*⁵⁸. Neglisjeringen av ideologi kan tenkes å være en følge av at Blitz heller så på den daglige kampen som viktigere enn ideologiske tanker. Holm skriver i denne sammenheng at *"i pønkaropprøret voks den politiske forsåinga fram frå egne røymsler i kampen "på gata". Ideologi har spelt ei langt mindre rolle enn dagskampen"*⁵⁹. Endring skjer gjennom handling, ikke teori.

I tillegg til å tilhøre den politiske venstresiden, verdsatte blitzerne frihet høyt – frihet til å være den du vil, gjøre hva du vil, si hva du vil og mene hva du vil. Derfor ble deres kampsaker ofte knyttet til kampen mot sexisme, homofobi, segregering, urettferdighet og undertrykkelse. I løpet av årene som aktivister hadde rasisme hadde fått en spesiell plass i deres repertoar.⁶⁰ Dette satte blitzerne sterkt opp mot de rasistiske gruppene som vanket i Oslo på 90-tallet.

Selv om ideologisk tankegodt var samlende for mange medlemmer, var det ikke alle som ble med i miljøet på grunn av ideologi. Andre, riktignok et mindretall, ønsket ikke blande seg i den politiske delen av miljøet, og brukte heller Blitz som et ungdomshus hvor de kunne gå på konserter eller oppleve andre former for alternative kulturtilbud.⁶¹ Det var derfor ikke en forutsetning å være ideologisk engasjert for å være med i Blitz, selv om mange nok fikk sansen for venstre-ideologier etter en viss tid i miljøet.

1.5.2 POLITIKK

Mange av medlemmene i Blitz-miljøet var svært politisk aktive. Miljøet engasjerte seg i et bredt spekter av saker, både hva gjaldt innenriks og utenriks. Benneche skriver at de mest gjeldende sakene var *"kampen mot kommersialisme, materialisme, kapitalisme, rasisme og undertrykkelse"*⁶². Blitzere mobiliserte ofte til demonstrasjoner rundt spesifikke saker, som motstand mot apartheidregimet i Sør-Afrika, NATO og kjente politikere som Margaret Thatcher, Ronald Reagan og, i senere tid, Barack Obama. Innenriks stod som regel kampen

⁵⁷ Benneche 2017: 35

⁵⁸ Benneche 2017: 35

⁵⁹ Holm 1989: 9

⁶⁰ Benneche 2017: 83

⁶¹ Benneche 2017: 34

⁶² Benneche 2017: 35

mot ny-nazistiske grupperinger, eller mot det blitzerne så på som usosiale budsjettkutt vedtatt av Oslo kommune. I tillegg drev de ofte husokkupasjoner, gjerne for å huse egne medlemmer som ikke hadde noe annet sted å bo.

Blitz var ikke et resultat av et politisk parti eller en politisk organisasjon. I tillegg hadde mange medlemmer relativt lav tiltro til det politiske apparatet, og ønsket heller å utøve sin politiske påvirkning på utsiden av de tradisjonelle maktkanalene. På deres egne hjemmesider skriver Blitz selv at de er et "*senter for venstreradikal og utenomparlamentarisk aktivisme*"⁶³. Det eksisterte også diverse grupperinger innad i Blitz, som både var autonome grupper, samtidig som de jobbet sammen med Blitz. For eksempel var Antifascistisk Aksjon (AFA) et barn av Blitz-miljøet. AFA var sin egen organisasjon, men samarbeidet gjerne tett med blitzerne.⁶⁴ I mange tilfeller er det relevant å omtale Blitz og AFA som samme gruppe, ettersom "*likhetene i virkelighetsforståelse, språkbruk og argumentasjon*"⁶⁵ er så store at det er hensiktsmessig å inkludere AFA i Blitz. Poenget er at den spredte ideologiske forståelsen til dem som holdt til i Blitz-miljøet, ga et like spredt spekter av politisk aktivitet. Det var ikke én ideologi for alle blitzere, og det var ikke én kampsak som alle stilte seg bak, selv om det kan argumenteres for at anti-fascismen og kampen mot ny-nazismen var en felles holdning blant de fleste involvert.

1.5.3 KULTUR

Blitz-miljøet var i stor grad et opprør mot det konforme. For mange kom dette til uttrykk i klesstil, ville hårfarger, glattbarberte hoder og diverse merker på jakkeslaget. Den tydeligste sub-kulturen hos Blitz var pønken, som vil bli beskrevet tydeligere nedenfor. Også innslag fra skinheads og glamrockere kunne skimtes mellom all pønken.⁶⁶ Likevel var det ikke bare gjennom klesstil Blitz viste de var annerledes. Det var ikke bare tradisjonelle kles-koder de ville vike bort fra – de ønsket å markere seg som annerledes enn hele det eksisterende samfunnet og det samfunnets kultur. Dette vises for eksempel i de utviskede kjønnsrollene, den sentrale delen jentene hadde i miljøet og mistilliten til det tradisjonelle politiske systemet. De ønsket å bryte med det bestående.⁶⁷

I tillegg drev miljøet med diverse konkrete former for kultur. Musikken stod høyt i Blitz-huset. Huset fungerte som et øvingslokale for band, det var konsertlokale i kjelleren, og

⁶³ Blitz u.å

⁶⁴ Benneche 2017: 38

⁶⁵ Wilkins 2018: 16

⁶⁶ Krogstad 1985: 30

⁶⁷ Haller 1982: 11

det var stadig plakater rundt om i byen som reklamerte for konsert på Blitz. Flere av medlemmene drev aktivt med musikk selv. Men musikk var ikke det eneste kulturelle som foregikk på Blitz-huset. Det var også der RadiOrakel, en nærradio, holdt til. Huset rommet også et fotografi-rom, redaksjonen til *Smørsyra*, et bedriftsfotballag ved navnet Pausekameratene F.C. og frisør.⁶⁸ Selv om den harde pønk- og rockemusikken var det vanligste kulturelle varemerket til blitzerne, var dette altså ikke den eneste kulturelle uttrykksformen de hadde.

1.5.4 PØNK

*"Punk means freedom; Punk means fight back, but first of all; Punk means fun, fun, fun"*⁶⁹.

Ifølge Krogstad var dette inskripsjonen i en bordplate i Skippergata 6/6b. Skippergata var som kjent bygården som ble okkupert av UngMob i 1981, og som kan ses på som en av katalysatorene for organiseringen av Blitz-miljøet.⁷⁰ På mange måter viser inskripsjonen til kjernen av hva Blitz-miljøet var.

Pønk stod sentralt hos mange blitzere. På samme måte som blitzernes varierte oppfatning av ideologi, florerte det av ulike, personlige oppfatninger om hva det ville si å være pønker. Pønk bygger på og tar elementer fra mange ulike subkulturelle grupper.⁷¹ Det gir rom for eksperimentering, og det vil derfor ikke være én form for pønk som passer alle pønkere. Det er ikke nødvendigvis et problem, og dette innslaget av individuell frihet i uttrykksform passer godt med resten av miljøet.

Mye av inspirasjonen til denne stilretningen kom fra liknende miljøer i utlandet, særlig i England. Pønken kjennetegnes gjerne av svart, skinn og lær, farget hår, tung sminke, bråk og aggresjon.⁷² Stilen blir ofte assosiert med pøbler og et opprør mot det etablerte. Pønken ønsker ikke å legge skjul på noe, og utviklet etterhvert en *"konfronterende, hard og utilslørt uttrykkelse"*⁷³. Det var ikke gjort forsøk på å pakke inn det politiske budskapet, og stilen var derfor lett å kombinere med blitzernes politiske uttrykksmåte, som ofte var like konfronterende.

⁶⁸ Benneche 2017: 34

⁶⁹ Krogstad 1985: 1

⁷⁰ Holm og Kvaran 1989: 42-44

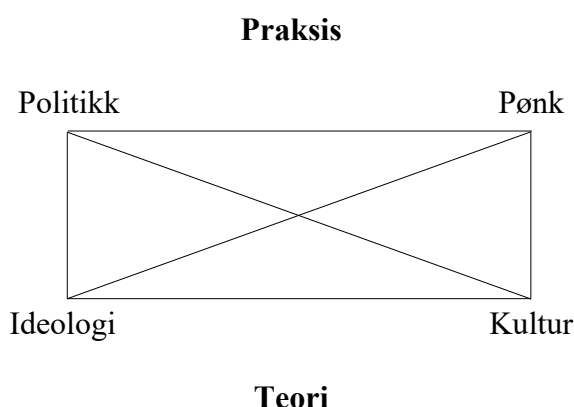
⁷¹ Krogstad 1985: 30

⁷² Krogstad 1985: 28

⁷³ Benneche 2017: 36

1.5.5 MØTET MELLOM IDEOLOGI, POLITIKK, KULTUR OG PØNK

Jeg ønsker her å gjøre et forsøk på å vise kjernen av Blitz-miljøet gjennom en modell. Modellen deles mellom to deler. Den første delen er de praktiske måtene Blitz kom til syne på, nemlig mellom politikken og pønnen. Modellens andre del er den teoretiske delen, nemlig ideologisk og kulturelt uttrykk. Dette er ikke uforenlige størrelser, men aspekter som bygger hverandre opp. I Blitz-miljøet kom ideologien og kulturen til syne gjennom politikk og pønk. På denne måten kan vi få en relativt holistisk forståelse av Blitz-miljøet som samlet enhet – ideologien til de forskjellige medlemmene og deres politiske aktivitet påvirket og ble påvirket av aggresjonen og det tydelige budskapet i pønk-musikken. Miljøets kultur ble påvirket av ideelle tanker om personlig frihet og likhet mellom medlemmene. Den flate organiseringen av miljøet viser tydelige fellestrekk med en anarkistisk eller kommunistisk samfunnsmodell, og de politiske sakene miljøet valgte å kjempe for og mobilisere rundt, viser også at tanker om frihet og likhet stod sterkt i miljøet. Modellen blir derfor seende slik ut (figur 1.1):

1.6 AVHANDLINGENS OPPBYGGING

Avhandlingens oppbygging videre er som følger: neste kapittel vil gi en oversikt over de teoretiske perspektivene Blitz-miljøet vil analyseres utfra. Videre vil oppgaven gå nærmere inn på selve miljøet – hvem medlemmene var, hvor de kom fra, hvordan miljøet var organisert og hvordan de ble oppfattet av politi og politikere. Deretter vil oppgaven se på de største demonstrasjonene i Blitz' historie. Det vil redegjøre for blitzernes aksjonsmåter og sette spørsmålsteget ved miljøets bruk av vold. Kapittel 5 tar for seg konflikten mellom Blitz og ny-nazistiske grupperinger. Her vil oppgaven gå nøyere inn på Blitz' ideologiske standpunkt og redegjøre for miljøet som aktører for anti-fascisme. Deretter vil Blitz bli sett i forhold til et større, transnasjonalt nettverk av liknende grupper. Her kommer det frem at Blitz

er del av en internasjonal bevegelse. Til slutt vil jeg argumentere for at Blitz-miljøet kan ses som agenter for "contentious politics" og gatepolitikk, og svare på spørsmålene angående anti-fascisme og voldsbruk. samt komme med noen tanker angående egne funn.

2 TEORETISK BAKGRUNN

250 demonstranter aksjonerte i går mot Weinbergers besøk i Norge. Demonstrasjonen ble møtt av en massiv politistyrke som gikk usedvanlig brutalt fram. Medlemmer i politiets beredskapstyrke var særlig aktive i å mishandle demonstrantene. Politiets bruk av tåregass og køller har satt sinnene i kok.⁷⁴

Sitatet over omhandler en episode som skjedde i Norge i 1987. Den amerikanske forsvarsministeren Caspar Weinberger var på besøk i Oslo, noe som hadde mobiliser mange medlemmer av Blitz-miljøet til aksjon. Nærmere 250 ungdommer tok til gatene og protesterte mot forsvarsministeren. Politiet svarte på demonstrasjonen med tåregass og køller, og mange ungdommer ble arrestert.⁷⁵ Slike demonstrasjoner, i likhet med liknende aksjoner gjennomført både i Norge og i resten av verden, kan ses på som eksempler på det som kalles "contentious politics".

Det at grupper av mennesker går sammen og står opp mot noe de oppfatter som urettferdig er ikke noe nytt. Konfrontasjoner enten mellom monarker og folket, fyrster og bønder eller mellom grupper av mennesker innenfor samme bymur har vært en naturlig del av det menneskelige samfunn. Selv om *"such confrontations go back to the dawn of history"*⁷⁶, har de i de siste århundrene blitt mer sofistikerte. *"Mounting, coordinating, and sustaining [confrontations] against powerful opponents is the unique contribution of the social movement – an invention of the modern age and an accompaniment of the rise of the modern state"*⁷⁷.

Dette kapitlet vil først legge frem teorien om "contentious politics" og hva som kjennetegner slik politikk. Deretter vil kapitlet vendes mot teorien om "street politics", territorialitet og maskulinitetsteori. Til slutt vil det redegjøres for mobiliseringsteori og teori om okkupasjonsbevegelser.

⁷⁴ Iglebæk 1987: 8

⁷⁵ Larsen 1987: 8-9

⁷⁶ Tarrow 2011: 6

⁷⁷ Tarrow 2011: 6

2.1 CONTENTIOUS POLITICS

Sidney Tarrow og Charles Tilly er opphavsmennene til det teoretiske begrepet "contentious politics".⁷⁸ "Contentious politics" har inspirert mange forskere og har tjent som idealtypisk definisjon av bestemte typer politiske konflikter. Begrepet betegner ofte opposisjon nedenfra mot eliter eller autoriteter, og er knyttet til konflikt, konfrontasjoner, klare fiendebilder og tilsynelatende uforsonlige holdninger. Konfliktprosessen drives frem av at allianser av opposisjonelle aktører og grupper fremmer utfordrende krav som vil kunne endre maktforhold, sikre grupper økt religiøs frihet, større politisk innflytelse eller mer ytringsfrihet og forsamlings- og organisasjonsfrihet.⁷⁹ Krav og motkrav som fremmes av de ulike partene skaper en egen dynamikk. Selv når opposisjonen mislykkes, vil resultatet av konflikten kunne føre til samfunnsendringer og gjennombrudd for nye holdninger og forestillinger. "Contentious politics" kan også fungere som en ramme for konflikter mellom mer jevnbyrdige parter, der staten spiller rollen som en tredjepart.⁸⁰ Den amerikanske menneskerettighetsbevegelsen, feministbølgen, ungdommene som streiker for klimaet og #metoo-bevegelsen kan alle ses som eksempler på "contentious politics".

"Contentious politics" er et bredt begrep som kan involvere ulike aktører på ulike måter. I boka *Contentious Politics* (2015) av Tilly og Tarrow blir det definert som en prosess som involverer interaksjoner mellom aktører som fremmer krav om andre aktørers interesser eller program. I slike tilfeller er staten ofte involvert, enten ved at de mottar krav eller yrer krav selv. Alternativt kan staten operere som en tredjepart i en konflikt mellom to andre aktører.⁸¹ En annen definisjon av "contentious politics", fremmet av Tilly, beskriver en prosess der kollektive aktører går sammen for å konfrontere eliter, autoriteter, eller opponenter, og fremmer både individuelle og felles krav.⁸²

Før vi får videre på hva som må ligge til grunn for at vi kan snakke om "contentious politics", må vi få en bedre forståelse av hva Tilly og Tarrow mener når de snakker om å komme med påstander om andre – det de kaller "making claims"⁸³.

⁷⁸ Ordet "contentious" kan oversettes med "omstridt"

⁷⁹ Tilly og Tarrow 2015: 7

⁸⁰ Tarrow 2011: 6

⁸¹ Tilly og Tarrow 2015: 7

⁸² Tarrow 2011: 4

⁸³ Ordet "claims" kan bli oversatt til "påstander"

2.1.1 "MAKING CLAIMS"

Det å komme med påstander offentlig, "making claims", handler om prosessen der en aktør fremmer krav eller erklæringer som, dersom de gjennomføres, vil på en eller annen måte gå utover den personen eller gruppa påstanden handler om. Eksempler på dette kan være det å stemme ved valg, fremme forslag eller bedrive lobby-virksomhet. Det å komme med påstander er derfor ikke nødvendigvis noe negativt. Ikke alle former for "claim-making" vil være interessante for denne oppgaven. Det vil her være best å se på det å fremme slike krav eller påstander i konteksten til sosiale bevegelser, hvor "making claims" kan defineres som *"the conscious articulation of political demands in the public sphere"*⁸⁴.

Blitz fremmet ofte slike krav. Blitzerne fikk mye oppmerksomhet i media, og var på den måten synlige i den offentlige sfæren. I tillegg ble deres aksjoner og demonstrasjoner lagt godt merke til, da de som regel førte til mye bråk og sammenstøt med politiet. Blant blitzernes hovedkrav til politikerne var kravet om et selvstyrt ungdomshus og bedre muligheter for ungdom til å skaffe seg både jobb og bolig.⁸⁵ I tillegg fremmet de ofte krav av mer internasjonal art, som at Norge måtte trekke seg ut av NATO eller bryte samarbeidet med apartheidstaten Sør-Afrika. Blitzerne gikk også hardt ut mot ny-nazister, og argumenterte sterkt for at ny-nazistene aldri skulle få et godt fotfeste i Oslo.⁸⁶

Det å komme med påstander på denne måten, kan bli sett på som en politisk fremføring. Dette kan gjøres på ulike måter og på ulike arenaer, men særlig bruken av offentlige rom som gater eller torg har vist seg å være populære. I tillegg har media blitt hyppig brukt. For grupper som Blitz er naturligvis synligheten viktig, og mye energi blir derfor brukt på å komme i kontakt med media: *"Mediatized claims-making – either mass media coverage of performances like demonstrations or media-dependent performances like interviews, press releases, text messaging campaigns, and so on – is increasingly essential for social movements in making their cause visible"*⁸⁷.

2.1.2 TRE FUNKSJONER I "CONTENTIOUS POLITICS"

"Contentious politics" handler altså om at grupper av mennesker går sammen og står opp mot ulike former for autoriteter eller andre meningsmotstandere. Det er en måte å vise politisk motstand på, og presse frem politiske meninger uten å gå via de tradisjonelle maktkanalene.

⁸⁴ Lindekilde 2013: 1

⁸⁵ Holm og Kvaran 1989: 44-45

⁸⁶ Wilkins 2018: 74

⁸⁷ Lindekilde 2013: 1

Videre skriver Tilly og Tarrow at "contentious politics" skjer i krysningpunktet mellom tre ulike sosiale funksjoner: "contention", kan oversettes til "konflikt"⁸⁸, kollektive handlinger og politikk.

Konflikter forekommer når ulike aktører har ulike interesser. Tilly og Tarrow definerer konflikt som "*making claims that bear on someone else's interests*"⁸⁹. Konflikter på denne måten inneholder som regel en som påstår noe, et subjekt, og en det påstås noe om, et objekt, men kan også involvere mer enn to aktører. De involverte kan både være personer, hele grupper eller institusjoner. Påstandene forekommer på en skala, fra enkle spørsmål til mer konkrete krav eller angrep. Felles for krav som fremmes i en begynnende konflikt er at de hadde, dersom de ble gjennomført, hatt negativ innvirkning på den aktøren påstanden var reist mot.⁹⁰ Dette er slik konflikter oppstår.

Begrepet "*kollektiv handling*" er enda et bredt begrep. Enklest mulig kan det defineres som "*coordinating effort on behalf of shared interests or programs*"⁹¹. Eksempler på dette er dannelsen av et fotballag på jobben, eller organiseringen av en festival. Kollektiv handling kan derimot også brukes politisk, som en måte å skaffe oppmerksomhet rundt en sak på eller inspirere til endring. På denne måten blir kollektiv handling et paraply-begrep som ligger til grunn for alle former for samarbeid, motgang eller utfordringer en stat kan oppleve å få fra sin egen befolkning.⁹²

Mesteparten av kollektiv handling foregår på utsiden av "contentious politics".⁹³ Kollektiv handling blir først omstridt når den bevisst blir brukt av mennesker som opererer på utsiden av de tradisjonelle representative institusjonene, enten fordi de selv velger det, eller fordi de ikke har tilgang til dem.⁹⁴ For å ses som "contentious" må i tillegg denne kollektive handlingen "*fundamentally challenge others or authorities*"⁹⁵. Det er slik handling som ligger til grunn for streiker, opprør, revolusjoner og protester.⁹⁶

"Contentious politics" gjelder kun når aktører opererer innenfor et *politisk rammeverk*, det vil si når de er i interaksjon med statlige agenter. Mange konflikter foregår utenfor dette politiske rammeverket. Noen ganger vil likevel konflikter oppstå. Det er her viktig å

⁸⁸ Andre ord som kan brukes er "strid" eller "disputt"

⁸⁹ Tilly og Tarrow 2015: 7

⁹⁰ Tilly og Tarrow 2015: 8

⁹¹ Tilly og Tarrow 2015: 8

⁹² Tarrow 2011: 7

⁹³ Tilly og Tarrow 2015: 8

⁹⁴ Dette gjelder for eksempel for politisk engasjerte ungdommer som ikke har stemmerett, og som derfor ikke kan uttrykke seg ved valg

⁹⁵ Tarrow 2011: 7

⁹⁶ Tarrow 2011: 7

poengtere at politiske konflikter ikke betyr at statlige aktører må være dem som mottar eller fremmer konfliktfylte påstander. Ofte er staten tredjepartsaktører i konflikter som foregår mellom to ikke-statlige aktører.⁹⁷ Staten kan derfor operere både som initiativtaker, mottaker eller tredjepart i en "claims-making"-situasjon.⁹⁸ Poenget er at konflikten foregår innenfor et politisk rammeverk. Staten kan både gjøre det enkelt for politiske utfordrere, men også undertrykke dem, for eksempel gjennom å arrestere demonstranter eller forby samlinger.⁹⁹

Tilly og Tarrow hevder her det er tre årsaker til at inkluderingen av nettopp staten er viktig. For det første vil det være et asymmetrisk maktforhold, i det at de som kontrollerer staten vil ha noen fordeler over andre grupper. Mange av disse fordelene ligger i at staten har evnen til å fordele ressurser og virke regulerende. Det "contentious politics" gjør, er å true denne skjeve maktbalansen.¹⁰⁰

Den andre årsaken til at inkluderingen av staten er viktig, er at de statlige aktørene har evnen til å styre konflikter. De fleste stater har evnen til å slå hardt ned på grupper eller organisasjoner som tilegner seg mye makt, og som derfor kan true den statlige suvereniteten. På den måten har staten relativ kontroll over slike konflikter. De kan overvåke "*who can make what collective claims, by what means, with what outcomes*"¹⁰¹.

Den tredje årsaken er at staten har tilgang til, og kan legitimt bruke, det Tilly og Tarrow kaller "coercive means", som politi, domstoler og fengsler. Selv om slike midler ikke brukes uten grunn, er det likevel alltid en mulighet for voldsbruk i konflikter med statlige aktører, noe som kan påvirke de andre aktørene.¹⁰²

Noe skjer når disse tre faktorene, konflikt, kollektiv handling og politikk, kommer sammen. Makt og felles interesser blir mer relevante, og koordinering mellom aktørene blir viktigere. Gruppene blir politiske, og opererer som politiske aktører, som tar på seg felles, politiske identiteter.¹⁰³

"Contentious politics" skjer altså i krysningspunktet mellom konflikt, kollektiv handling og politikk, og kan visualiseres slik (figur 2.1¹⁰⁴):

⁹⁷ Tilly og Tarrow 2015: 9

⁹⁸ Tilly og Tarrow 2015: 4

⁹⁹ Tilly og Tarrow 2015: 13

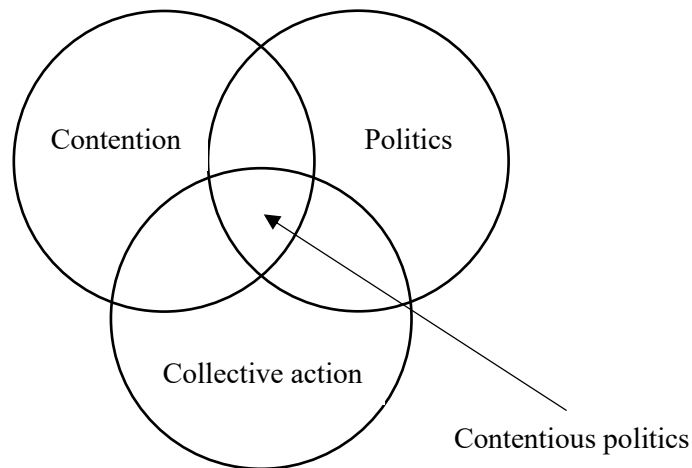
¹⁰⁰ Tilly og Tarrow 2015: 8

¹⁰¹ Tilly og Tarrow 2015: 8

¹⁰² Tilly og Tarrow 2015: 9

¹⁰³ Tilly og Tarrow 2015: 12

¹⁰⁴ Figuren er hentet fra Tilly og Tarrow 2015: 10

2.2 GATA SOM POLITISK ARENA

Gatepolitikk handler om det å bruke gata og offentlige steder som del av sin politiske agenda. Det kan defineres som *"conflicts and the attendant implications between a collective populace and the authorities, shaped and expressed episodically in the physical and social space of the streets"*¹⁰⁵. Med "gater" menes gatehjørner, parker, fortau og sportsarenaer. Gata er her ansett som et sted hvor mennesker kan gi uttrykk for sine meninger. Gjerne gjelder dette mennesker som ellers ikke har muligheter til å få sin stemme hørt, som hjemløse eller husokkupanter.¹⁰⁶ Begrepet er en samlebetegnelse for tilfeller der misnøye blir uttrykt av *"clusters of different social agents without institutions, coherent ideology, or evident leadership"*¹⁰⁷, en definisjon som passer Blitz godt. Når gatene blir brukt som et forum for å komme med klager eller politiske påstander, kan vi se en kopling mellom gatepolitikk og "contentious politics".¹⁰⁸

Gater blir politiske arenaer når offentlige områder slutter å være passive steder, og heller blir brukt aktivt som et sted for konfrontasjon mellom deler av befolkningen og myndighetene, for eksempel gjennom demonstrasjoner eller husokkupasjoner. Denne aktive bruken av områdene går ofte på tvers av de velordnede og rolige gatene myndighetene ønsker seg. Bruken av gatene på en annen måte enn det som er ønsket fra oven kan i seg selv ses som en omstridt, "contentious", handling.¹⁰⁹

¹⁰⁵ Bayat 1997: 15

¹⁰⁶ Bayat 1997: 15

¹⁰⁷ Bayat 1997: 15

¹⁰⁸ Collins 2017: 10

¹⁰⁹ Bayat 1997: 15

Gatepolitikk kan ses som et alternativ til partipolitikk og muligheten til å uttrykke sine meninger gjennom stemmeseddelen.¹¹⁰ Dette gjelder særlig i autoritære regimer, der myndighetene har vanskeliggjort politisk motstand, for eksempel ved å forby arbeiderforeninger eller andre politiske partier.¹¹¹ På den andre siden kan gatepolitikk også brukes i stabile demokratier. I disse tilfellene kan gatepolitikk ses på som et uttrykk for en generell skepsis til partipolitikk og det representative demokratiet, og som et ønske om en mer "gjør-det-sjæl"-tilnærming til politikk.¹¹² Som kjent var Blitz tilhengere av aktiv politisk deltakelse, og tanken om at dersom noe skulle bli gjort var handling veien å gå stod sterkt.

2.3 TERRITORIALITET

Det å kontrollere et fysisk rom er en fundamentalt menneskelig kvalitet.¹¹³ Likevel later det til at man i den moderne verden har stadig mindre tilgang til det som har blitt kalt "free territory", eller "fritt territorium". Slike frie territorium er skåret "*out of space and affords opportunities for idiosyncrasy and identity*"¹¹⁴. Det er steder man kan utfolde deler av en identitet som det enten er vanskelig å få aksept for i resten av samfunnet. For noen grupper mennesker, som kvinner og ungdom, er det mer utfordrende å finne slike "frie territorium".¹¹⁵

Det er lett å se sammenhenger mellom gatepolitikk og territorialitet. Forskjellen på dem er at bruken av territorier ikke nødvendigvis er en politisk handling. Det ligger ikke noe politisk i at en gruppe ungdommer bruker en park som samlingspunkt. En slik handling kan riktignok brukes som en del av en politisk argumentasjon, for eksempel som et argument for at ungdommene må få sitt eget ungdomshus, men handlingen i seg selv er ikke nødvendigvis politisk. Gatepolitikk forutsetter derimot at de som bruker gatene fremmer politiske meninger.

2.3.1 FIRE FORMER FOR TERRITORIUM

I artikkelen *Territoriality: A Neglected Sociological Dimension* presenterer Stanford M. Lyman og Marvin B. Scott fire ulike typer territorium: offentlige, hjemlige, samhandlende og kroppslige.¹¹⁶ Den første, det offentlige territorium, er et sted alle har tilgang til, altså den

¹¹⁰ Caraway og Ford 2020: 30

¹¹¹ Caraway og Ford 2020: 30

¹¹² Dufour, Nez og Ancelovici 2016: 300

¹¹³ Lyman og Scott 1967: 236

¹¹⁴ Lyman og Scott 1967: 237

¹¹⁵ Lyman og Scott 1967: 237

¹¹⁶ Lyman og Scott kaller dem "public territories", "home territories", "interactional territories" og "body territories"

typen steder som ofte tas i bruk i gatepolitikken. På slike steder er handlingsrommet begrenset av både lover og normer. Oppførsel som bryter juridiske lover er forbudt, men også handlinger som bryter med forventet oppførsel er sett på som et misbruk av det offentlige stedet. Et eksempel vil være ungdom som blir for høylytte i en park. Ettersom offentlige steder er sårbare for slike lov- og normbrudd, er det ofte politiets oppgave å opprettholde roen. I tillegg er enkelte grupper mennesker kun tillatt delvis adgang til offentlige steder. Barn skal for eksempel ikke være ute for sent. Dette er grunnen til at slike offentlige områder ofte blir *"the testing grounds of challenges to authority"*¹¹⁷. Derfor blir slike steder ofte arenaer for demonstrasjoner eller liknende oppførsel – eller det som tidligere har blitt kalt gatepolitikk.¹¹⁸

Hjemlige territorium er et sted der noen regelmessige individer har relativt høy grad av frihet og kontroll. Slike territorium kan ligne på private territorium, og ofte kan et område fungere som både hjemlig og privat samtidig. Hjemlige territorium skiller seg derimot fra private i det at de hjemlige defineres ut fra at de brukes av en spesifikk type person eller kategori av personer. Slike personer kjennetegnes gjerne ved hjelp av spesifikke identiteter. Et eksempel på dette kan være en bar forbeholdt homoseksuelle. En som oppholder seg på et hjemlig sted må være villig til å følge reglene og skikkene som følger med stedet. Hjemlige steder kan bli opprettet ved at et område som tidligere var tilgjengelig for alle blir "kolonisert", det vil si at en gruppe tillegger et sted en spesiell identitet. Et slikt sted kan igjen bli tapt ved at en annen gruppe erobrer det. Ungdomsgrupper har en god evne til å kolonisere hele gater som kun er tilgjengelige for medlemmer av gruppa, og som de må slåss over mot rivaliserende grupper.¹¹⁹ Blitz' bruk av huset i Pilestredet gjorde det for eksempel vanskelig for kjente ny-nazister å oppholde seg i nærheten av huset.

Den tredje typen, det samhandlende territorium, refererer til alle typer steder som kan være arena for en sosial sammenkomst, for eksempel fester eller samtaler mellom venner. Denne formen for territorium er følgelig svært mobile og skjøre, og opprettholdes som regel kun en kort stund. En fest kan for eksempel flyttes fra ett sted til en annen, men det skal ikke så mye til før festen bryter opp og alle går hver til sitt. Hvis en nykommer eller en som ikke anses som en "del av gjengen" trenger seg på, kan dette føre til at en samhandlende sirkel, som en samtale, bryter opp.¹²⁰

¹¹⁷ Lyman og Scott 1967: 238

¹¹⁸ Lyman og Scott 1967: 237-238

¹¹⁹ Lyman og Scott 1967: 238-240

¹²⁰ Lyman og Scott 1967: 240-241

Den siste formen for territorium, det kroppslige, er også det mest intime, ettersom det inkluderer den interne og eksterne kroppen. Retten til å kontrollere egen kropp betyr retten til å kunne endre den kroppen, for eksempel gjennom tatoveringer eller farging av hår.

Markeringer som dette kan gjerne si noe om status og stigma, ettersom det kan være en identitetsmarkør.¹²¹

2.3.2 TERRITORIELLE INNGREP

Ettersom disse formene for territorium eksisterer, kan de også misbrukes. Dette kan enten skje gjennom misbruk, invadering eller forurensning. Misbruk skjer ved at noen bruker et territorium de ikke er ønsket i av dem som regelmessig bruker det. Dette kan skje ved at misbrukerne er til stede på et territorium de har blitt nektet adgang til, eller ved at territoriet blir brukt på noe som anses som gal måte, for eksempel hvis noen starter et sosialt lag på et bibliotek før stengt. Invadering forekommer når noen tar over et territorium og endrer bruken av det uten tillatelse. Forurensning skjer når et territorium blir brukt på en måte som får en til å se på stedet som noe urent, som noe en bør holde seg unna. For eksempel kan sykdom føre til at en del av en by blir isolert fra resten, eller en gruppe rusmisbrukere som tidvis bruker en park kan føre til at store deler av befolkningen holder seg unna. Dersom rusmisbrukerne begynner å bruke parken som fast tilholdssted, har det skjedd en gradvis forurensning av parken som har ført til invadering.¹²²

Når dette er sagt, betyr ikke det at alle former for inngrep av et territorium er sett på som negative. Så lenge ikke inntrengerne endrer bruken av stedet, eller er uønsket av dem som bruker stedet fast, kan det bli gitt en form for oppholdstillatelse. Ungdomsgjenger, som Blitz, som har okkupert en gate *"do not usually regard the presence of local adults and children as an encroachment on their own occupancy"*¹²³. Det er først når en rivaliserende gjeng tar seg inn på området at problemene starter.

Brukere av et territorium, som en ungdomsgjeng, reagerer gjerne på misbruk eller invadering av det de anser som "sitt" område på tre måter. Enten kan de gå inn for et forsvar av området. Dette er som regel tilfellet når inntrengerne er noen som ikke kan tolereres.¹²⁴ Dette er den mest ekstreme reaksjonen, ettersom den ofte involverer våpen. For eksempel er det er kjent at Blitz beskyttet huset sitt mot inntrengere ved blant annet ved å beskytte

¹²¹ Lyman og Scott 1967: 241-243

¹²² Lyman og Scott 1967: 244

¹²³ Lyman og Scott 1967: 245

¹²⁴ Lyman og Scott 1967: 245

bakgården med piggråd.¹²⁵ En annen reaksjon kan være en form for isolasjon, i form av en barriere. Dette kan være en fysisk barriere, som beskytter innehaverne av et territorium mot inntrengere. Ansiktsuttrykk eller kroppsspråk kan også fungere som en barriere, ettersom de kan kommunisere av man ikke ønsker kontakt.¹²⁶ Den siste reaksjonen er en form for språklig sammensvergelse, hvor en gruppe kan forvirre en inntrenger ved å bruke et internt språk. Dette kan være et fremmedspråk, eller en form for subkulturell sjargong. Hvordan inntrengeren reagerer på språkbruken, bestemmer om hun kan gis midlertidig oppholdstillatelse, eller om hun må kastes ut. Uansett utfallet vil dette virke bekræftende på medlemmene av gruppa, som føler seg sterkere knyttet til hverandre.¹²⁷

2.3.3 FRAVÆR AV ET FRITT TERRITORIUM

Lyman og Scott peker på én gruppe som er særlig utsatt for å ikke ha et sted de kan fullt ut utforske den delen av egen identitet de ikke kan utfolde andre steder – ungdom. Ungdomsgrupper kan derfor ofte søke etter å selv skape slike "frie territorier", eller det forfatterne kaller *"the carving of home territories out of the space provided as public ones"*¹²⁸. Dersom gruppa klarer å opprette et område, blir det området ofte offer for invasjon eller misbruk, gjerne utført av politiet.¹²⁹ Dette skjedde blant annet i Slottsparken i slutten av 70-årene. Ungdom hadde tatt i bruk Slottsparken, og politiet satte i gang en aksjon for å fjerne dem. Ifølge Holm og Kvaran var dette en av grunnene til at ungdommen følte seg forfulgt av politiet, som igjen førte til opptøyer og til opprettelsen av Blitz.¹³⁰

Etttersom det er vanskelig for grupper å holde på hjemlige territorier, tyr mange heller til en alternativ løsning – det kroppslige territoriet. Individualitet og identitet kan uttrykkes gjennom kroppslige stiler og symboler. Lyman og Scott hevder her at i tilfeller der andre former for territorium er vanskelig å komme over og holde på, vil grupper og individer i større grad søke til å bruke kroppen som et fritt territorium.¹³¹ Dette kan gjøres gjennom manipulering av ansiktsuttrykk og kroppsspråk, eller gjennom å skaffe seg tatoveringer, ringer i ører og neser, eller ved å slutte med personlig hygiene. Blitzernes stiluttrykk kan argumenteres for å blant annet være et resultat av en bruk av kroppen som et fritt territorium.

¹²⁵ Benneche 2017: 53

¹²⁶ Lyman og Scott 1967: 246

¹²⁷ Lyman og Scott 1967: 246-247

¹²⁸ Lyman og Scott 1967: 248

¹²⁹ Lyman og Scott 1967: 247-248

¹³⁰ Holm og Kvaran 1989: 41

¹³¹ Lyman og Scott 1967: 248

2.4 MASKULINITETSTEORI OG VOLD

Det neste teoretiske rammeverket Blitz skal bli analysert ut fra er teorien om hegemonisk maskulinitet. Moderniseringen av samfunnet de siste hundre årene har lagt press på de tradisjonelle kjønnsrollene i samfunnet. Dette har ført til en "maskulinitetskrise", som er basert på at mange menn er usikre på hvilken posisjon de *egentlig* har i dagens samfunn.¹³²

Det er ikke lett å definere hva det vil si å være en mann. Den tradisjonelle måten å definere kjønn på har vært ved å vise til biologiske forskjeller mellom kjønnene.¹³³ På 1970-tallet ble det derimot introdusert en ny forståelse av kjønn, nemlig kjønn som et sosialt konstrukt.¹³⁴ Kjønn var ikke lenger noe rent biologisk, men sosialt konstruerte roller som ble gitt av samfunnet.¹³⁵ Hvilke roller som blir konstruert, avhenger av tid og sted. Forskjellige land, kulturer og tider har ulik oppfatning av hvilken rolle menn og kvinner har i samfunnet.¹³⁶ Maskulinitet og femininitet er derfor flytende kategorier.

2.4.1 HEGEMONISK MASKULINITET

Det dynamiske aspektet ved konseptet kjønn, fører til at det finnes mer enn én form for maskulinitet. Vi kan derfor snakke om maskuliniteter. R. Connell hevder det finnes et hierarki blant de ulike maskulinitetene. På toppen troner den hegemoniske maskuliniteten.¹³⁷ En slik maskulinitet, som kjennetegnes av hvite, heterofile, utdannede menn fra middelklassen, virker undertrykkende på kvinner og på menn som av ulike grunner ikke passer inn i den dominerende maskuliniteten. Homofile eller transseksuelle menn, ikke-hvite og menn fra arbeiderklassen er eksempler på menn som ikke fullstendig passer inn i denne typen maskulinitet. Hegemonisk maskulinitet kombinerer "*stoicism, phallogentricity, and the domination of weaker individuals, competitiveness, and heroic achievement*"¹³⁸. Ofte vil menn som faller på utsiden av dette, bli tilegnet feminine trekk.¹³⁹ Dette er fordi begrepene "maskulinitet" og "femininitet" defineres utfra hverandre – det som anses som maskulint er ikke maskulint i forhold til hva som er feminint.

¹³² Baird 2012: 181

¹³³ Connell 2006: 4

¹³⁴ Det er dette skillet mellom biologisk og sosialt kjønn som ligger bak den engelskspråklige verdens forståelse av "sex" og "gender"

¹³⁵ Messner 1997: 28

¹³⁶ Poloni-Staudinger og Ortals 2013: 5

¹³⁷ Connell 2006: 37

¹³⁸ Higate og Hopton 2005: 433

¹³⁹ Swain 2005: 221

Psykoanalytikerens Alfred Adler var svært skeptisk til en slik maskulinitet, og så på en slik overlegen maskulinitet som *"the arch evil of our culture"*¹⁴⁰. Ifølge ham ville eksistensen av en slik maskulinitet ha en negativ effekt på de mennene som falt på utsiden. Det å ikke bli akseptert som en del av den dominerende maskuliniteten kunne føre til angst og et ønske om å overkompensere det maskuline. Dette førte som regel til aggresjon, vold eller et forsøk på å oppnå suksess på andre arenaer.¹⁴¹ Det er ikke utenkelig at mange unge menn søkte til Blitz-miljøet nettopp for å forsøke å vise seg selv som "ekte menn". Blitz-miljøet bød på muligheten til å bruke vold i de politiske aksjonene, og dette kan ha vært attraktivt for ungdom som trodde de måtte vise aggresjon og utøve vold for å bli akseptert som menn.

2.4.2 SOSIALE KONSTRUKT OG VOLD

Det sosiale kjønn som anses å være sosialt konstruert, skapt av samfunnet og pålagt menn og kvinner.¹⁴² De rollene menn og kvinner forventes å fylle, deres respektive kjønnsroller, er heller ikke biologisk determinert. Kjønnsroller eksisterer uavhengig av individet. I hvilken grad menn og kvinner fyller de rollene samfunnet forventer, vil påvirke deres sosiale status. Menn som fyller denne rollen godt, vil bli ansett som en suksess.¹⁴³

Når menn blir sosialisert inn i sitt eget samfunn, blir de derfor oppdratt til å ha visse karaktertrekk som er sosialt forventet av det sosiale kjønn de har. Samfunnet har visse forventninger om hvordan menn skal tenke og oppføre seg. Dersom noen føler de ikke er i stand til å oppfylle denne rollen samfunnet forventer, kan det fort oppstå problemer og en følelse av mislykkethet. Menn som ikke oppnår den formen for maskulinitet som forventes av dem, kan gjerne komme til å overdrive viktigheten av det å være maskulin, som igjen kan føre til vrangforestillinger og en desperat søken etter å få samfunnets anerkjennelse.¹⁴⁴

Denne søken etter aksept har i tillegg blitt koplet til vold, i det at menn som føler de ikke blir anerkjent av samfunnet, har større sannsynlighet for å ty til vold.¹⁴⁵ Sannsynligheten for voldsutøvelse øker også blant menn som mangler selv-respekt, har et dårlig selvilde og lav sosial status.¹⁴⁶ Kopleingen mellom Blitz og vold har det allerede blitt redegjort for. Spørsmålet videre blir om miljøets bruk av vold er et resultat av rotløs ungdom som ønsker å utøve vold for voldens skyld, eller om volden er et symptom på større, mer underliggende

¹⁴⁰ Adler, sitert i Connell 2006: 16

¹⁴¹ Adler, sitert i Connell 2006: 16

¹⁴² Messner 1997: 28

¹⁴³ Connell 2006: 25

¹⁴⁴ Eirik 1998: 76

¹⁴⁵ Connell 2005: 16

¹⁴⁶ Gilligan 2016: 134

problemer blant ungdommen. Mange av medlemmene av Blitz-miljøet var dem som hadde falt på utsiden av samfunnet, og som ikke helt fant sin plass blant andre.¹⁴⁷ Ettersom menn som ikke føler seg anerkjent eller sett av samfunnet i større grad tyr til vold, er det ikke utenkelig at Blitz-medlemmer, på grunn av sin følelse av ekskludering, lettere kan ha søkt mot et miljø som muliggjorde slik voldsbruk.

Det er ett forhold til som øker sannsynligheten for utøvelse av vold, og det er det såkalte "male role belief system".¹⁴⁸ Dette trossystemet skiller mellom overlegne og underlegne mennesker. Menn er her overlegne kvinner. I tillegg er noen menn overlegne andre menn, hvor det kun er de overlegne mennene som ses på som "ekte" menn. Disse "ekte" mennene har mye til felles med den typen mann som fremmes av den hegemoniske maskuliniteten. Dersom "underdanige" menn ikke aksepterer sin posisjon i dette hierarkiet, og på ulike måter forsøker å utfordre andre menns "overlegenhet", kunne vold fort forekomme.¹⁴⁹ Likevel er det verdt å presisere at det ikke *kun* er maskulinitet som forklarer voldsbruk. Det kan heller bli sett på som en viktig, underliggende faktor.

Maskulinitet og vold har også blitt satt i sammenheng med identitet. Mer spesifikt har voldsutøvelse blitt koplet til identitetstap og en følelse av skam.¹⁵⁰ Psykiateren James Gilligan, som har forsket på vold i samfunnet, hevder følelsen av skam er en forutsetning for at voldelige hendelser oppstår.¹⁵¹ Gilligan skriver her at menn kan få en følelse av skam "*so intense as to overwhelm the psyche and its defence mechanism*"¹⁵². Dersom dette skjer, kan skammen være så overveldende at disse mennene mister hele sin følelse av identitet – de beskriver seg selv som døde på innsiden.¹⁵³ Sannsynligheten for at følelsen av skam fører til voldsbruk, øker når den koples til en mangel på dårlig selvtillit og lav sosial status.¹⁵⁴

Gilligan viser også det er en sammenheng mellom kjønn og identitet.¹⁵⁵ Samfunnets syn på maskulinitet og femininitet vil påvirke din identitet. Det samme vil ditt eget syn på hva en "ekte mann" og en "ekte kvinne" skal være. Individets syn på kjønns-identitet er som regel preget av samfunnets syn, og samfunnssynet er det som blir definert som den hegemoniske

¹⁴⁷ Holm og Kvaran 1989: 79

¹⁴⁸ Gilligan 2016: 135

¹⁴⁹ Gilligan 2016: 135

¹⁵⁰ I begrepet 'skam' ligger det en følelse av å miste ansikt, å bli avvist, fornærmet eller å generelt føle seg oversett eller uviktig

¹⁵¹ Gilligan 2016: 132

¹⁵² Gilligan 2016: 133

¹⁵³ Gilligan 2016: 133; for å vise hvor tydelig sammenheng det er mellom følelsen av skam og identitet viser Gilligan her til det engelske ordet 'mortification', som denoterer overveldende skam, og som har røtter i det latinske 'å gjøre dødt'

¹⁵⁴ Gilligan 2016: 134

¹⁵⁵ Connell 2006: 14

maskuliniteten. Menn som ikke passer inn i den rollen samfunnet pålegger dem, kan oppleve en form for identitetskrise. Diverse teoretikere viser at menn som ikke føler de passer inn i denne rollen, ofte kan føle på skam, mislykkethet og et ønske om å overkompensere sin egen maskulinitet.¹⁵⁶ Slike følelser kan føre til økt sannsynlighet for vold, ettersom det er en vanlig antakelse i samfunnet at å utøve vold er noe maskulint. Det å ty til vold virker derfor som en måte å vise seg som en mann. Voldsbruk kan derfor ses på som et forsøk på å ta kontroll over eller "ta tilbake" en identitet som er mistet.

2.4.3 VOLD I DE POLITISKE YTTERPUNKTENE

Hvorfor er enkelte unge menn mer utsatte enn andre til å ende opp i politisk ekstreme grupper? Hvordan utarter maskulinitet seg i gruppene? Forskning på maskulinitet blant sosialt ekskluderte menn tyder på at mange unge menn som blir med i slike gjenger, ikke nødvendigvis har et ønske om å utøve vold. De ser heller på det som en mulighet for å oppnå det som kalles "maskulin kapital".¹⁵⁷ Dette inkluderer blant annet materielle goder, men også symbolske goder som respekt og suksess.

Muligheten til å bruke vold blir som regel ikke sett på som en av rekrutteringsfaktorene til gjenger.¹⁵⁸ Heller er det muligheten for "maskulinisering" av seg selv, gjennom nettopp det å motta "maskulin kapital", som forskere har trukket frem som hovedmotivasjonen. For eksempel skriver etnograf Adam Baird at "*upon entering gangs, youths were not striving "to be violent" they were striving "to be men"*"¹⁵⁹. Samtidig argumenterer han for at slike gjenger gjerne kan gjøre det lettere for at vold blir reproduisert.¹⁶⁰ Kulturelle forventninger tilsier at gutter skal kjempe for å bli menn, ofte gjennom bruken av vold. Yngre menn blir inspirert til å utvikle seg i tråd med de eldre mennene de ser rundt seg. Dersom de eldre bruker vold, vil det gi et inntrykk av at det er dette menn gjør, som igjen vil smitte over på de unge. På denne måten kan vold reproduseres i generasjoner, ettersom yngre menn blir opplært til å tro av det å utvise aggresjon er del av det å være mann.

¹⁵⁶ Se for eksempel Alfred Adler eller Joseph Pleck

¹⁵⁷ Baird 2012: 184-185

¹⁵⁸ Baird 2012: 185

¹⁵⁹ Baird 2012: 185

¹⁶⁰ Baird bruker begrepet *habitus*, lånt fra Bourdieu. Begrepet reflekterer en reproduksjon av maskulinitet, at gutter "*are disposed to become men in a way that reflects the older men around them*" (182).

2.5 MOBILISERINGSTEORI

Blitz hadde en enorm evne til å mobilisere rundt de sakene de valgte, tross den lave graden av organisering i miljøet. Hvordan evnet de å få en samling mennesker til å handle kollektivt som en gruppe, og stå opp mot ny-nazistene i så voldelige konfrontasjoner? Hvilke faktorer, interne eller eksterne, er viktige for å mobilisere en politisk eller ideologisk gruppe? Hvordan rekrutteres nye medlemmer, og hvordan holder de på allerede eksisterende medlemmer? I sin doktorgradsavhandling *People, Faith, and Transition: A Comparative Study of Social and Religious Movements in Norway, 1780s – 1905*, legger Inger Furseth frem ni dimensjoner hun mener er kritiske når det kommer til å mobilisere folkelige bevegelser, enten de er politiske eller religiøse. Disse dimensjonene dekker politiske muligheter, religiøse tradisjoner, økonomiske forhold, sosiale strukturer, ideologi, ledelse og organisasjon, sosiale sammenhenger, rekruttering og sosialisering og opposisjon og undertrykkelse.¹⁶¹

For at politiske bevegelser skal ha muligheten til å utvikles, må det være et politisk handlingsrom for de involverte å operere i. Politiske strukturer må ligge til grunn som gir utfordrere muligheter til å si fra om saker de opplever som urettferdige.¹⁶² Dette har også blitt argumentert for av andre teoretikere. Tilly har blant annet hevdet at *"the usual story of political opportunity goes basically in one direction – from opportunity to action"*¹⁶³. Slike mulighetsrom har vært essensielle for at miljøet skulle kunne utvikle seg. Blitz-miljøet hadde aldri blitt så stort som det ble dersom myndighetene hadde slått hardere ned.

Det er usikkerhet om hvorvidt det er gode eller dårlige økonomiske tider som best mobiliserer grupper. Både økonomisk ustabilitet og økonomisk vekst kan føre til folkelige bevegelser.¹⁶⁴ Når det kommer til Blitz kan vi se begge dynamikker utspille seg. Mange av blitzerne opplevde økonomisk ustabilitet personlig, ettersom mange ikke hadde jobb. Arbeidsledigheten var også som kjent høy. Samtidig økte den generelle levestandarden i samfunnet, noe som kan ha forsterket følelsen av urettferdighet blant ungdommen, og igjen gjort det lettere å mobilisere til kamp.

Videre spiller forholdet mellom den oppjonerende gruppa og makthaverne en rolle. Dersom den mobiliserende gruppa blir utnyttet av den øvrige gruppa, vil det være nødvendig med direkte konfrontasjon. Dette øker også mulighetene for å feile. Dersom opprørsgruppa

¹⁶¹ Furseth 1999: 415-430; merk at jeg her kun fokuserer på de politiske aspektene ved mobilisering, ettersom religion ikke er en del av oppgaven

¹⁶² Furseth 1999: 416

¹⁶³ Goldstone og Tilly 2001: 180

¹⁶⁴ Furseth 1999: 418

kan unngå mektige grupperinger, vil sannsynligheten for å lykkes være større.¹⁶⁵ Blitz konfronterte både grupper som holdt en høy grad av makt, som de politiske partiene på Stortinget, men engasjerte seg også i konflikter med mindre mektige grupper, for eksempel ny-nazister.

Etter at bevegelsen er blitt opprettet, er den også avhengig av at de rekrutterte medlemmene fortsetter å være en del av gruppa. Her er det særlig tre ting som er viktig: det å skape en felles moralsk forpliktelse, utviklingen av en felles identitet og ideologi. Ved å sosialisere medlemmene til å ta inn over seg de sosiale normene innad i bevegelsen, blir miljøet mer stabilt og sannsynligheten for utbrytere synker.¹⁶⁶ Ved at medlemmene utvikler en felles identitet, gjerne gjennom bruk av symboler og merker, får de en forståelse av å være med på noe større enn dem selv, som igjen gir større følelse av tilhørighet.¹⁶⁷ Det har allerede blitt redegjort for Blitz' fragmenterte, men felles identitet, som enten kom til uttrykk gjennom ideologi eller kulturelt uttrykk.

Når det kommer til bruken av ideologi i en bevegelse, skriver Furseth at *"ideas are created and adjusted to legitimate organizational structures and activities, which promote stability and effective mobilization"*¹⁶⁸. Gruppas ideologi er dynamisk, den utvikler seg i takt med gruppas og medlemmenes interesser. Det ideologiske fokuset blir det medlemmene til enhver tid er opptatt av. Dette vises i Blitz, da miljøet var veldig tydelige på at det alltid var rom for enkeltindivider å ta opp saker som engasjerte den enkelte.¹⁶⁹ Dette er en pragmatisk bruk av ideologi, da det vil øke gruppas stabilitet, relevans og mulighet for mobilisering. Ideologien kan brukes til å rasjonalisere kollektiv handling, og på grunn av sosialiseringprosessen er medlemmene ofte villige til å risikere mye for ideologiens skyld. Ved å bruke den ideologiske rammen strategisk, blir medlemmene manipulert til å utvikle et tankesett som passer til gruppas ideologi.¹⁷⁰ Dermed kan ideologi bli brukt som en kontrollmekanisme, for å sikre samsvar mellom medlemmene, og mellom medlemmene og den eventuelle ledelsen.

Interessant nok skriver Furseth også at *"the qualities of the leaders are crucial. Charismatic leadership is an important organizational characteristic"*¹⁷¹. Blitz hadde ikke noen bestemte ledere. Tvert imot, mange motsatte seg ideen om at de skulle ha ledere i det

¹⁶⁵ Furseth 1999: 419

¹⁶⁶ Furseth 1999: 428

¹⁶⁷ Furseth 1999: 429

¹⁶⁸ Furseth 1999: 419

¹⁶⁹ Benneche 2017: 84

¹⁷⁰ Furseth 1999: 420

¹⁷¹ Furseth 1999: 421

hele tatt.¹⁷² Medlemmer av miljøet som Stein Lillevolden var riktig nok kjent for å være karismatiske, men det tyder likevel på at ledere kanskje ikke er like viktige dersom ideologien ikke legger til rette for lederskikkelser.

Til slutt skriver Furseth at graden av motstand bevegelsen møtes med har noe å si for hvorvidt den overlever eller ikke. Grupper som svarer på sanksjoner fra staten med konfrontasjon, har mindre sannsynlighet til å overleve enn grupper som praktiserer ikke-vold, eller som bøyer seg for myndighetene. Når det kommer til dette aspektet av den politiske gruppas overlevelse, stiller Blitz seg midt imellom. På én side gikk de, som vi har sett, i harde konfrontasjoner mot myndighetene. Samtidig forhandlet de med kommunen, blant annet for å beholde Blitz-huset.

2.6 OKKUPERING OG "ROOTED COSMOPOLITANISM"

Okkupering av eiendom forekommer av ulike grunner. I artikkelen *The Logic of Urban Squatting* (2011) kommer Hans Prujit med en typologi som viser til fem forskjellige former for okkupering. De ulike formene avhenger av hva slags behov okkupantene forsøker å fylle. Okkupanter kan enten søke etter å skaffe bolig til mennesker som trenger det, eller til seg selv. I enkelte tilfeller kan okkupanter ønske å sette opp et samfunnstilbud som krever et sted, eller så kan de ønske å bevare en gammel bygård eller noe de anser som verneverdig.¹⁷³ Den siste formen for okkupering er den politiske okkuperingen, hvor okkupering blir brukt som en metode for å konfrontere staten.¹⁷⁴ På mange måter passer Blitz inn i alle de ulike formene: en del av motivasjonen er nettopp bolig for dem som ikke har noe annet sted å bo, og for dem som har flyttet hjemmefra, men som ikke kommer seg inn på boligmarkedet. I tillegg er det som regel tomme bygårder som ellers skal rives som okkuperes. Okkuperingen av Pilestredet for å opprette et ungdomshus er et eksempel på den tredje kategorien. Prujit beskriver at målet med den politiske okkuperingen er å skape en motmakt mot staten, og at denne formen ofte er tilknyttet marxistiske bevegelser, en beskrivelse som ikke er ukjent for Blitz.¹⁷⁵

Okkupering av eiendom passer ideologisk inn i den politiske venstresiden. Okkupering går ofte mot det etablerte ved at det bryter med et av de sentrale fokusene til den politiske høyresiden, nemlig privat eiendomsrett. I tillegg kan det argumenteres for at okkupanter utfordrer "*housing shortages, urban speculation, absolute private property rights,*

¹⁷² Holm og Kvaran 1989: 67

¹⁷³ Prujit 2011: 5

¹⁷⁴ Prujit 2011: 20

¹⁷⁵ Prujit 2011: 5

and the capitalist production of urban space as it is conducted by the State and private interests"¹⁷⁶. Okkupering koples gjerne til andre politiske aktiviteter som demonstrasjoner, og er ofte et uttrykk for en motkultur.¹⁷⁷

Okkupanter har hos enkelte forskere blitt linket til konseptet "rooted cosmopolitanism", et konsept utviklet av Tarrow. Han beskriver et nettverk av aktivister både innad i et land så vel som internasjonalt, som sammen inngår i regelmessige, transnasjonale aktiviteter.¹⁷⁸ Tarrow definerer kosmopolitter som et produkt av sosiale relasjoner – det er mennesker som føler en grad av lojalitet til et verdensomspennende samfunn av mennesker. En slik kosmopolitisme utvikles gjerne gjennom relasjoner med andre. Det Tarrow hevder er annerledes for vår tid er *"the increased number of people and groups whose relations place them beyond their local and national settings without detaching them from locality"*¹⁷⁹. Tidligere versjoner av kosmopolitisme var ofte ikke knyttet til et spesifikt sted, som for eksempel Marxismen som beskriver grenseløse proletarer¹⁸⁰, og har ofte blitt kritisert for å være rotløs.¹⁸¹ Med "rooted cosmopolitanism" hevder Tarrow at de nye kosmopolittene kan bevege seg utenfor sitt eget samfunn eller sin egen stat, samtidig som de er knyttet til et spesifikt sted de kan returnere til.

En undergruppe av denne nye formen for kosmopolitt er de transnasjonale aktivistene. Tarrow beskriver disse aktivistene som *"individuals and groups who mobilize domestic and international resources and opportunities to advance claims on behalf of external actors, against external opponents, or in favor of goals they hold in common with transnational allies"*¹⁸². Gjennom sin aktivisme i land som Danmark og Tyskland, som vi allerede har vært inne på, kan det argumenteres for at Blitz er et godt eksempel på en gruppe slike transnasjonale aktivister.

¹⁷⁶ Martínez López 2012: 870

¹⁷⁷ Martínez López 2012: 870

¹⁷⁸ Tarrow 2005: 35

¹⁷⁹ Tarrow 2005: 42

¹⁸⁰ Med dette menes det at arbeideren som sådan ikke har noe fedreland (Malnes og Midgaard 2014: 230)

¹⁸¹ Tarrow 2005: 42

¹⁸² Tarrow 2005: 43

3 HVEM ER BLITZERNE?

I kryssilden mellom urolige og frustrerte ungdommer og et politi som tidvis slo hardt ned på det de så på som pøbelstreker, ble Blitz-miljøet født. Røttene til miljøet ligger i gruppa UngMob (Ungdom Mot Bøteterror)¹⁸³, en organisasjon skapt av pønkere, som skulle arbeide mot det de oppfattet som urettferdig bøtelegging av ungdom, politivold og det de refererte til som "forjævlingseringa"¹⁸⁴ av samfunnet.¹⁸⁵ Miljøet bestod av en variert gjeng ungdommer, som kom fra ulike sosiale lag, hadde ulike meninger og ulike mål med miljøet. Blitz-miljøet kan derfor ses på som et fragmentert og mangesidig miljø, som samtidig delte visse identitetsmarkører og ideologiske tanker og som evnet å stå samlet når det var nødvendig.

På grunn av sin eksplosive tilstedeværelse i bybildet, kom Blitz ofte i konfrontasjon med andre grupper og instanser. Særlig var forholdet tidvis svært anspent mellom nynazistiske grupperinger og myndighetene, deriblant politi og enkelte politikere. Hvordan ble Blitz oppfattet av myndighetene? Ble de sett på som ungdomspøbler eller seriøse politiske aktører?

Dette kapittelet vil gi en grundig gjennomgang av Blitz-miljøet. Det vil redegjøre hva slags mennesker miljøet består av, hvor de kommer fra, hvordan miljøet er organisert, hvordan jentene i Blitz-miljøet oppfattet det, miljøets begrensninger og hvordan Blitz ble oppfattet av politi og politikere.

3.1 HVEM ER BLITZERNE?

Blitz-miljøet vokste frem ut av opptøyer. Miljøet bestod av diverse venstreradikal ungdom, pønkere, transvestitter, anarkister og sosialister. Hva slags mennesker bestod egentlig Blitz-miljøet av? Hva stod de for? Hva slags subkulturer eksisterte innad i miljøet? Hva var deres kampsaker?

¹⁸³ Benneche 2017: 31

¹⁸⁴ I dette uttrykket ligger en kritikk mot den økonomiske skjevfordelingen i og forverringen av samfunnet

¹⁸⁵ Holm og Kvaran 1989: 42; Krogstad 1985: 14

Selv om okkupasjonen av Skippergata ikke ble holdt lenge, hjalp okkupasjonen til å sette fokuset på ungdommen og deres situasjon. Et resultat av okkupasjonen var kravet om selvstyrt ungdomshus, hvor ungdom kunne dyrke egne interesser. Et tidligere medlem av miljøet uttrykte til Bergens Tidene at bakgrunnen for okkupasjonen var et ønske om et ungdomshus: *"vi ville ha et selvstendig aktivitetshus for ungdom, et alternativ til kommunale og organiserte aktiviteter som speider'n og idrettsforeninger. Miljøet tiltrakk seg alt fra pønkere, den radikale venstresiden og idealister til frikere, homofile og transvestitter. I tillegg kom flere uten tilhørighet. Politiet jagde gatebarn og rusmisbrukere til Skippergata"*¹⁸⁶.

I tillegg til kravet om et selvstyrt ungdomshus, fremmet ungdommen også krav om hjelp til sysselsetting og krav om bolig.¹⁸⁷ Politiske tiltak som Rønbeck-planen og Rettedalspakken førte til at en del ungdommer kom ut i arbeid, blant annet i opprydnings- og vedlikeholdsarbeid, rehabiliterings- og oppussingsprosjekter for Oslo kommune og i frivillige organisasjoner.¹⁸⁸ Kravet om bolig førte til opprettelsen av Straksbo, en organisasjon som skulle finne bolig til hjemløs ungdom. Problemet var at det var betydelig fler boligløse ungdommer enn det som var registrert hos Straksbo, som igjen førte til nye husokkupasjoner.¹⁸⁹ Noen av okkupasjonene var kortvarige, som Langes gate¹⁹⁰, mens andre kunne vare lenge, som okkupasjonen i Geitmyrsveien. Her greide ungdommene å få på plass leiekontrakter for å beholde huset.¹⁹¹

Året etter voldsomme opptøyer i 1981 ble Blitz-huset åpnet. Huset bestod av en kafé, Kafé Blitz, som ble drevet av ungdom, øvingslokaler for band, kino og en nærradio ved navn RadiOrakel. I tillegg holdt Oslo Rocceklubb (ORK), UngMob, Anti-Vivi seksjonen (organisasjon mot dyreforsøk) og Kvinnekultursenteret AKKS til i de samme lokalene.¹⁹² Blitz-huset kan derfor ses på som et *"kulturelt samlingspunkt for politisk aktivisme, kulturtilbud, musikk, subkulturer og sosialt samvær"*¹⁹³. Huset tiltrakk seg ungdom fra ulike miljøer i Oslo, men det tiltrakk seg også mye oppmerksomhet fra myndighetene og politiet. Ungdommen som brukte Blitz-huset aktivt, tok etterhvert til seg navnet "blitzer". Blitz-miljøet hadde åpnet. Tross mange rivnings- og utkastelsestrusler, står huset der fremdeles, og er fortsatt Blitz' tilholdssted.

¹⁸⁶ Bergens Tidene 2007

¹⁸⁷ Holm og Kvaran 1989: 44-45

¹⁸⁸ Holm og Kvaran 1989: 44-45

¹⁸⁹ Holm og Kvaran 1989: 46

¹⁹⁰ Holm og Kvaran 1989: 37-38

¹⁹¹ Holm og Kvaran 1989: 47

¹⁹² Klassekampen 1982: 4

¹⁹³ Benneche 2017: 31

Blitz-huset utviklet seg til et samlingspunkt for mennesker som ikke ellers visste hvor de skulle gå. Dette kommer frem i sitater tatt fra intervjuer av medlemmer av Blitz-miljøet. Et av intervjuobjektene presentert i boka til Holm og Kvaran sier for eksempel at han *"var mest sammen med pønkerne. Jeg passa ikke inn no' aent sted"*¹⁹⁴. For mange medlemmer ble derfor Blitz-miljøet en slags redning. Mange medlemmer fikk en tilhørighet de ikke hadde hatt andre steder. Dette kommer frem i sitater som *"dette miljøet har vært en redning for mange. Jeg føler at jeg har en verdi her"*¹⁹⁵. Andre beskriver det som et sted hvor du *"kan være deg sjøl uten at du blir driti ut. Janteloven eksisterer ikke i det hele tatt"*¹⁹⁶. Huset ble på sin måte et fristed for dem som følte seg annerledes.

3.1.1 SOSIAL SAMMENSETTING

Blitz-miljøet førte aldri noen medlemslister.¹⁹⁷ Dermed er det ikke mulig å få en total oversikt over hvem som var medlemmer av miljøet, hvordan kjønnsfordelingen og aldersfordelingen var, hva de jobbet med og hvor lenge de ble i miljøet. Likevel er det mulig å få en pekepinn på hvordan den sosiale sammensettingen i miljøet var ved å se på hvilke ungdommer som ble anholdt i Oslo. En slik oversikt er presentert av Halvor Fauske i FAFO-rapporten *Det nye ungdomsopprøret? En sosiologisk undersøkelse av opptøyene i Norge 1977-84*. Denne oversikten vil ikke gi et fullstendig representativt bilde av ungdommen på Blitz, og dette av ulike grunner. For det første viser rapporten til anholdte i hele Oslo-området, ikke kun fra Blitz. For det andre viser rapporten trekk ved dem som har blitt arrestert. Det er derfor vanskelig å kontrollere for hvorvidt dette er trekk ved Blitz-miljøet, eller trekk ved ungdom politiet ofte valgte å arrestere.¹⁹⁸ Til slutt viser rapporten kun data frem til 1984. Likevel er det grunn til å tro at rapporten vil kunne gi et omtrentlig bilde av Blitz-miljøets sammensetning.

Fauske bruker tre kjennetegn på de anholdte, nemlig kjønn, alder og yrkesstatus. De fleste anholdte var menn. Likevel kommenterer Fauske at andelen kvinner i Blitz var høy, nærmere 40 prosent. Den høye andelen av kvinner gir tydelig utslag i statistikken. For eksempel var prosent av menn anholdt i 1978 på 98 prosent. I 1983, året etter åpningen av Blitz-huset, hadde denne prosenten falt til 73 prosent.¹⁹⁹ Hva alder angår, var de fleste

¹⁹⁴ Holm og Kvaran 1989: 58

¹⁹⁵ Holm og Kvaran 1989: 107

¹⁹⁶ Holm og Kvaran 1989: 102

¹⁹⁷ Wilkins 2018: 15

¹⁹⁸ Fauske 1985: 99

¹⁹⁹ Fauske 1985: 99

anholdte et sted mellom 18 og 24 år. I tidsspennet 1978 til 1984 stod denne gruppa for 50-60 prosent av de anholdte. Anholdte i aldersgruppa 14 til 17 lå gjennomsnittlig på rundt 12,5 prosent. Den laveste andelen finnes i aldersgruppa 40 og oppover, som hadde et gjennomsnitt på rundt 2,5 prosent. Den nest største aldersgruppa var gruppa på mellom 25 og 39 år. Andelen her varierte mellom 40-50 prosent.²⁰⁰

Når det kommer til yrkesstatus, faller til sammen 90 prosent av de anholdte inn i kategoriene arbeidsløs, arbeider og skoleelev.²⁰¹ Andelen anholdte som er skoleelever går brått opp i 1983 til 28 prosent, sammenliknet med 19 prosent året før.²⁰² I 1984 har andelen økt til 36 prosent. Det kan hende dette har noe å gjøre med det nyåpnede Blitz-huset, men dette vil kun være spekulasjoner. Den største gruppa er arbeidere. Mellom 1979 og 1982 ligger denne gruppa et sted mellom 54 til 66 prosent av de anholdte. I 1983 ender dette seg drastisk, og kun 28 prosent av de anholdte er arbeidere, mens gruppa som er arbeidsløse stiger til 40 prosent, som utgjør nærmest en fordobling sammenliknet med 1982 (23 prosent). Dette reverseres noe året etter.

3.1.2 DEN SOSIALE BAKGRUNNEN TIL MEDLEMMENE

Da Oslo-kommunaleråd Hand Svelland i et intervju med *Verdens Gang* (VG) ble konfrontert om hvorfor han ønsket å hjelpe den vanskeligstilte ungdommen i Oslo, svarte han "*jeg bare spør: hvor tror folk denne ungdommen kommer fra? Den oppstår ikke ved celledeling. De kommer fra alle samfunnslag, fra hele landet*"²⁰³. Det skulle vise seg at han hadde rett.

Blitzerne var ingen homogen gruppe, selv om de ofte ble fremstilt slik i mediene.²⁰⁴ Miljøets medlemmer kom fra mange ulike samfunnslag, og det er vanskelig å finne én bestemt type blitzer. Spennvidden i miljøet kan oppsummeres slik Holm og Kvaran gjør:

Vi finner ulikheter blant blitzerne på områder som oppvekst, bakgrunn, klassetilhørighet, utdanning og politisk oppfatning. Noen har kunstneriske, estetiske og kreative interesser, mens andre er mer jordnære og konkrete i sin utfoldelse. Det finnes totalavholdsfolk og det finnes ungdommer som forsvarer fri hasj. Mange er opptatt av musikk og spiller alt fra elektrisk gitar til bratsj, andre spiller fotball, noen er svorne vegetarianere og mange er ivrige Interrailere som

²⁰⁰ Fauske 1985: 100; Bakgrunnen for dette høye tallet er sannsynligvis aldersspennet på 14 år, som er større enn for de andre gruppene, med unntak av gruppa for 40 år og eldre

²⁰¹ Fauske 1985: 101

²⁰² Fauske 1985: 102

²⁰³ Bonde 1982: 24

²⁰⁴ Holm og Kvaran 1989: 218

opp søker andre land og kulturer. Det fins ungdom med vanlige jobber, sysselsatte, arbeidsløse, skoleungdom og studenter.²⁰⁵

Det later til at nærmest alle former for ungdom fikk tilpass i miljøet: noen hadde hatt et godt forhold til foreldrene sine og en trygg oppvekst, andre ikke. Noen hadde jobb, andre ikke. Noen kom fra middelklassen, noen fra arbeiderklassen. Noen var småkriminelle, andre ikke. Noen var villige til å stå på barrikadene og sloss for en sak de følte var viktig, andre ønsket heller å bruke tiden på å spille musikk, og heller utøve sin samfunnsmotstand gjennom den. Noen rusa seg, andre ikke. Den viktigste oppfattelsen en kan ha av Blitz-miljøet er at det er et miljø som er spredt, mangesidig og vanskelig å definere, men som likevel oppførte seg som en samlet knyttneve i kampen mot nynazister og politi. Dette kommer også frem i intervjuer: *"det var et sted for gateunger, unger som hadde flyttet hjemmefra [...] mange var klassisk pønkere, de slet jo, mange av dem, de hadde ikke sted å bo, og var drop-outs i forskjellige betydninger [...] så hadde vi spekteret som kom fra en vanlig, middelklasse, intellektuell familie"*²⁰⁶. En liknende beskrivelse av miljøet kommer frem i dokumentarfilmen "Ute av kontroll: historien om Blitz". Et tidligere medlem av miljøet sier her at *"det var jo liksom alt da, fra transer og homser til gatebarn, prostituerte, hele venstresida ikke sant, representert fra omtrent Arbeiderpartiet og ned til RVSU"*²⁰⁷, *anarkister, pønkere, idealister, enorm smelting av mange som hadde fått nok, og nå ville de gjøre noe sjæl"*²⁰⁸.

Det er ikke tvil om at en god del av ungdommen som frekventerte Blitz-huset plasserer seg selv på utsiden av det konforme samfunnet.²⁰⁹ Det var et miljø både for dem som ikke følte de passet inn noe annet sted, men også for dem som var politisk aktive, og som så potensialet i en slik gruppe. Det er derfor verdt å spørre om Rønbecks beskrivelse av ungdommene som "ressurssvake" er treffende. Blant blitzerne selv er det noen som ikke kjenner seg igjen i beskrivelsen som blir gitt av dem. Blitzer og tidligere stoffmisbruker Thomas beskrev for eksempel at både rusmiljøet og blitzerne blir sett på som "sosiale kasus" og "ressurssvak ungdom", men at han personlig ikke kjente igjen denne beskrivelsen av Blitz-miljøet. Selv om han innrømmer det var problemer, sier han også det var *"få steder jeg har*

²⁰⁵ Holm og Kvaran 1989: 134

²⁰⁶ Informant A

²⁰⁷ Det er ikke tydelig hva som menes med RVSU, ettersom det ikke er forkortelsen på en organisasjon eller en politisk gruppe. Jeg antar det er en forkortelse for "Rød Venstre, Sosialistisk Ungdom" eller noe liknende.

²⁰⁸ Medieoperatørene 2014: 11:03

²⁰⁹ Det er vanskelig å finne konkrete tall på hvor mange som var aktive i miljøet og hvor mange som brukte huset. Det var også mange ungdommer som brukte huset, selv om de ikke nødvendigvis så på seg selv som blitzer, eller hadde noen større tilknytning til venstreradikalisme eller pønk. Enkelte brukte huset fordi det var spennende å være der.

*funnet så mange ressurser som her*²¹⁰. Nettopp det å definere ungdomsgrupper utfra det de mangler, tar fokuset bort fra det de får til. Basert på den påvirkningen Blitz hadde og hvor tydelige de klarte å markere seg i bybildet på 80- og 90-tallet er det heller ikke tvil om at miljøet hadde en stor evne til å mobilisere og organisere seg rundt kampsaker, og at det å karakterisere dem som "ressurssvake" derfor kan ses på som en måte å gjøre miljøet mindre legitimt på.²¹¹

Tross miljøets mangfoldige medlemmer eksisterte det likevel fellestrekk som overgikk forskjellene mellom dem. For eksempel hevder Holm og Kvaran at det medlemmene av miljøet har felles er et ønske om å være frie, og å ha muligheten til å leve sitt eget liv.²¹² Den individuelle friheten stod høyt, og dette fikk gjenklang i de sakene Blitz mobiliserte rundt. Deres politiske aktivitet kom ofte til syne i kampen mot urettferdighet, rasisme og undertrykkelse.

3.1.3 ORGANISERING OG LEDERE

Ifølge Benneche valgte mange ny-nazistiske grupper valgte å organisere seg i ulike nivåer, som et hierarki.²¹³ Blitz-miljøet gikk heller for en flat struktur som baserte seg på allmøter, en praksis som gikk tilbake til UngMob.²¹⁴ Strukturen var karakterisert ved en *"ubyråkratisk og antiautoritær beslutningsstruktur"*²¹⁵. Den flate strukturen førte til at miljøet ble svært effektivt, og styreformene med allmøter førte til raske beslutningsprosesser. Det var ikke behov for mer enn ett møte for å planlegge en aksjon, noe som skilte Blitz fra andre organisasjoner, som Internasjonale Sosialister (IS).²¹⁶ Dersom det var et ønske i Blitz-miljøet å mobilisere rundt en kampsak, kunne dette skje raskt. Dette gjaldt særlig organisering og planlegging av aksjoner mot politiet.²¹⁷ Møtene kunne foregå på forskjellige steder – på Blitz-huset, i stua til medlemmer eller i diverse okkuperte bygårder.²¹⁸ Det har i tillegg vært et tydelig ønske fra miljøet at de ikke vil organisere seg til å bli et parti eller en organisasjon.²¹⁹ Som det ble uttalt av et medlem av miljøet *"vi er utvilsomt i slekt med venstresida politisk og fargemessig, men vi er ikke i noen sånne båser, sånn som politiske partier er"*²²⁰.

²¹⁰ Holm og Kvaran 1989: 129

²¹¹ Benneche 2017: 37

²¹² Holm og Kvaran 1989: 21

²¹³ Benneche 2017:

²¹⁴ Smørsyra nr. 4, 1989: 3

²¹⁵ Holm og Kvaran 1989: 173

²¹⁶ Holm og Kvaran 1989: 67

²¹⁷ Informant A

²¹⁸ Informant A

²¹⁹ Holm og Kvaran 1989: 95

²²⁰ Holm og Kvaran 1989: 14

Blitz hadde ingen formelle ledere. Medlemmer av miljøet har selv sagt at *"hvis det er noen som prøver å utnevne seg til leder i det miljøet her, da blir de sparka ut med det første"*²²¹, og *"vi ha'kke no' organisasjon, vi ha'kke no'n ledere. Det blir mye lettere å arrangere ting da"*²²². Fra miljøets egne fanzine, *Smørsyra*, sies det at det eneste fellestrekket mellom medlemmene var at de var uorganiserte.²²³ Den anti-autoritære allmøtestrukturen gjorde det vanskeligere for myndighetene å forholde seg til miljøet, ettersom det ble vanskeligere å finne noen ansvarlige. Derfor ble enkelte medlemmer av miljøet, som Stein Lillevolden, en påtvunget leder-status. Han var Kafé Blitz' første ansatte, og hadde fått denne jobben av Oslo kommune.²²⁴ Han stod ofte frem i aviser, holdt appeller, og ble utpekt av politiet som en bråkmaker.²²⁵ Dette lederstemplet var derimot ikke ønsket, verken fra Lillevoldens side, eller fra de øvrige medlemmene av Blitz. I en mailutveksling med Lillevolden skrev han at *"fokuset på meg har aldri vært noe jeg eller Blitz har ønsket"*²²⁶. På lik linje har andre medlemmer ytret *"jeg trenger ikke noen guru eller pønkerleder for å være pønker. Jeg klarer meg helt fett med mitt eget hode og det er det jeg følger"*²²⁷.

3.1.4 "GJØR DET SJÆL!", PRAGMATISME OG BEGRENSNINGER

Pønker-miljøet la stor vekt på det å ordne opp i ting selv. De hadde verken tid til eller tro på at myndighetene kom til å hjelpe, og aktet ikke å kun sitte rundt og vente på at noe skulle skje. I *Smørsyra* står det *"skal vi fortsette å la kommunen plassere oss der det passer dem? Skal vi vente til vi står på bar bakke? – Eller skal vi ta det vi vil ha, og bygge opp den motstandskraft vi vil trenge?"*²²⁸. En slik tankegang er vanlig i motkulturer som pønker-bevegelsen. Holm og Kvaran beskriver det som at ungdommer som søker til slike miljøer gjerne ikke føler på den samme tryggheten og forutsigbarheten som tidligere generasjoner fikk gjennom tradisjon og normer. Nye generasjoner må finne denne tryggheten selv, og forsøker derfor å skape den gjennom en *"alternativ kultur for å forsvare seg mot den som er rådende"*²²⁹. Fangen hevder det samme, da hun skriver at *"kollektive identiteter skapes på kunstig vis i vår tid"*²³⁰.

²²¹ Holm og Kvaran 1989: 201

²²² Holm og Kvaran 1989: 67

²²³ Smørsyra, Ekstrautgave. Utgaven er udatert og unummerert, men trolig tilhørende nr. 4 1989: 2

²²⁴ Benneche 2017: 37

²²⁵ Larsen 1987: 8

²²⁶ S. Lillevolden, personlig kommunikasjon, 02. april 2019

²²⁷ Holm og Kvaran 1989: 201

²²⁸ Smørsyra 1988, nr. 1

²²⁹ Holm og Kvaran 1989: 132

²³⁰ Fangen 2001a: 128

Denne mentaliteten er tydelig i Blitz-miljøet også. Interessen for å skape noe selv, enten det var å skape musikk eller å skape et samfunn i en okkupert bygård, var høy. Mange av bygårdene som ble okkupert ble pusset opp, og miljøet var i stor grad selvgående. På Blitz' egne hjemmesider står det at *"Blitz har og vil alltid være basert på gjør-det-sjæl prinsippet og være åpent for alle"*²³¹. Gjør det selv-idealet førte til at dugnadsånden og det frivillig arbeidet hadde en sterk posisjon i miljøet.²³² I tillegg kommer prinsippet til syne i den aktive politiske deltakelsen til Blitz. Politisk endring kom gjennom handling, som sabotasje. For eksempel aksjonerte de mot flere av Shells bensinstasjoner, grunnet selskapets samarbeid med apartheidregimet i Sør-Afrika. Dette ble gjort ved blant annet å snuse speilglassruter eller ved å kaste smørsyre inn på stasjonene.²³³

I tillegg til å kunne mobilisere raskt rundt enkeltsaker, er Blitz pragmatiske i valget av politiske saker de aksjonerte for. Dette er til dels symptomatisk for hele den protestbevegelsen som fant sted på 80- og 90-tallet. Krogstad skriver om pønkerne at *"ideologiske mål har blitt skiftet ut med pragmatiske krav"*²³⁴. Blitzere la ikke skjul på at de valgte saker de visste kunne mobilisere.²³⁵ Blitz-miljøet var i slike tilfeller et godt sted å egge til kamp, ettersom folk der lett lot seg radikalisere. Jeg spurte min informant om han til dels brukte Blitz-miljøet som et middel for å nå sine politiske mål. Da var svaret *"det er jo det jeg sier, men det blir veldig kynisk [...] men det var et sted vi kunne bruke og mobilisere folk"*²³⁶. En slik pragmatisk tilnærming til politikk kan føre til at ideologi blir satt bak i køen. Politiske saker ble plukket, i det minste delvis, utfra mulighetene til mobilisering og rekruttering, ikke på bakgrunn av ideologi.

Tross Blitz' raske mobilisering og den gode mediedekningen som fulgte miljøets aktiviteter, hadde Blitz relativt liten innvirkning på den politiske dagsorden. Blitz' største politiske gjennomslag var Blitz-huset, og det at huset fremdeles står, tross utallige forsøk på å få det revet og Blitz kastet ut. Blitzerne var høylytte, svært synlige i bybildet og ble definitivt lagt merke til, men deres ekstreme fremtreden og voldelige politiske aktivitet gjorde at de for det meste ikke ble sett på som en seriøs politisk gruppe. Selv om det ikke ble ført medlemslister, og det derfor ikke er mulig å si presist hvor mange som var aktive i miljøet, er det grunn til å tro det var relativt lite. De fleste medlemmene var aktive i bare to til tre år, noe

²³¹ Blitz u.å

²³² Wilkins 2018: 35

²³³ Morgenbladet 1989: 4; Holm og Kvaran 1989: 204

²³⁴ Krogstad 1985: 10

²³⁵ Informant A

²³⁶ Informant A

som hindret miljøet i å utvikle en stabil kjerne.²³⁷ Voldsbruken kunne virke avskrekkende på ungdom som ellers var sympatiske til det Blitz stod for. I tillegg ønsket de ikke å organisere seg til et politisk parti eller en politisk organisasjon, og tok helst kampene på utsiden av den parlamentariske kanalen.²³⁸ Dette er symptomatisk for hele opprørsbevegelsen på 80-tallet, men virket nok forhindrede i Blitz politiske arbeid, da andre politiske aktører syns det var vanskelig å ta et uorganisert og voldelig ungdomsmiljø uten tydelige og ansvarlige ledere seriøst.²³⁹

3.1.5 JENTER PÅ BLITZ

Det er ikke mulig å få en helt eksakt statistikk på kjønnsfordelingen på Blitz. Likevel kommer det tydelig frem fra bilder og avisreportasjer at en god andel av miljøets medlemmer var jenter. Åse Broman, som skrev sin doktorgrad om pønkerjenter på 80-tallet, sa *"det unike med denne perioden var at jentene ble synlig i ungdomsopprøret. Det var ikke lenger bare guttene som var problembarn"*²⁴⁰. Hun skildrer jenter som går mot det samfunnet forventer av dem. De er ikke yndige og tradisjonelt feminine, men både *"kledde seg og oppførte seg på en tøff måte"*²⁴¹. I tillegg ønsket de en større grad av selvstendighet enn hva som tradisjonelt sett har vært gitt til jenter. De ønsket økonomisk uavhengighet, og å kunne leve sitt eget liv.²⁴² Mange av jentene tok pønker-stilen til seg, og noen av dem kunne være minst like voldelige som guttene.²⁴³

Det at Blitz tiltrakk seg mange politisk bevisste og selvstendige jenter, er ikke overraskende. Miljøet tok ofte til orde i kampen mot sexisme, og var selv-definerte feminister.²⁴⁴ Medlemmene har *"stått i fremste rekke i aksjoner mot kvinneundertrykking, missekåringer, porno og angrep på abortloven"*²⁴⁵. I tillegg var Blitz-huset det opprinnelige senteret for Kvinnekultursenteret AKKS, som fremdeles arbeider for bedre kjønnsbalanse i musikken.

Dette kvinnesynet har naturligvis fått innvirkning på hvordan jentene oppfatter det å være medlem der. Deres inntrykk var at det var betydelig mindre kvinneundertrykkelse i Blitz enn andre steder i samfunnet. For eksempel kunne det å snakke nedlatende om jentene i

²³⁷ Informant A

²³⁸ Blitz u.å.

²³⁹ Krogstad 1985: 11

²⁴⁰ Nøra 2011

²⁴¹ Nøra 2011

²⁴² Nøra 2011

²⁴³ Holm og Kvaran 1989: 31

²⁴⁴ Blitz u.å.

²⁴⁵ Holm og Kvaran 1989: 132

miljøet føre til at du selv fikk bank. Et medlem uttalte at *"her nytter det ikke å skjule kvinnemishandling"*²⁴⁶. Jentene kunne like gjerne som guttene ta initiativ til demonstrasjoner og stå foran i rekkene i konfrontasjon mot politiet. Likevel er det grunn til å ikke overdrive likheten mellom kjønnene i miljøet. Selv om det kan ha vært mindre forskjeller mellom gutter og jenter i Blitz enn i andre ungdomsmiljøer, var ikke forskjellene utvisket. For eksempel uttalte en av de kvinnelige medlemmene at *"det henger selvfølgelig littegrann igjen. Det kan du ikke unngå når du har blitt oppdratt til det i 18 år. Men det er mye mindre enn ellers i samfunnet"*²⁴⁷.

3.2 SPLITTET ELLER FORENT?

Det har blitt gjort klart at Blitz-miljøet var en fragmentert og flersidig gjeng, selv om det tidvis kunne virke som de var svært samlet. Hvis en skal forsøke å gi en kort beskrivelse av miljøet, kan en si det var et *"ungdomsmiljø gjennomsyret av politisk aktivisme og opposisjon til det etablerte samfunnet"*²⁴⁸. Under en slik fellesbetegnelse, florerte det av ulike interesser, mål og meninger. Et tidligere medlem av miljøet beskrev det som at miljøet bestod av to avdelinger, *"en politisk del og de rusa pønkerne"*²⁴⁹. Denne splittelsen eksisterer fremdeles, nærmere 40 år etter at miljøet ble opprettet. Disse avdelingene var ytterpunktene i et spekter, så det eksisterte også medlemmer av miljøet som opererte i midten. Det var ikke en dikotomi mellom politisk aktivist og pønker, men en skala. I denne sammenhengen blir skikkelser som Lillevolden og Helge Ryggvik dratt frem. Lillevolden var som kjent en av de mest fremtredende aktivistene i miljøet. Av Lillevolden og Ryggvik blir Lillevolden karakterisert som en "livsstilspønker", mens Ryggvik ble sett på som *"den store ideologen"*²⁵⁰.

Denne splittelsen i miljøet minner om det sosiologen Steven Spitzer kaller "social junk" og "social dynamite". I artikkelen *Toward a Marxian Theory of Deviance* skriver han at gruppa han kaller "sosialt søppel" kjennetegnes av mennesker som ikke evner eller som ikke ønsker å konkurrere i det kapitalistiske samfunnet, og som derfor faller utenfor. Eksempler på slike mennesker er eldre, psykisk eller fysisk utviklingshemmede, rusmisbrukere eller sosialhjelpsklienter.²⁵¹ Denne gruppa poserer som regel ikke en trussel mot det eksisterende

²⁴⁶ Holm og Kvaran 1989: 31

²⁴⁷ Holm og Kvaran 1989: 139

²⁴⁸ Benneche 2017: 34

²⁴⁹ Informant A

²⁵⁰ Informant A

²⁵¹ Spitzer 1975: 645

samfunnet, og problemer oppstår først dersom det blir for mange av dem. Da settes som regel politi eller andre instanser inn for å bli "kvitt problemet", for eksempel ved å jage stoffmisbrukere bort fra parker eller gatehjørner, som da politiet jagde bort ungdomsgruppene som hang i Slottsparken på 70-tallet.²⁵² Kontrollen går ut på å regulere eller kontrollere gruppa, heller enn å splitte opp eller fjerne den.²⁵³

Den andre gruppa, som blir kalt "sosial dynamitt", poserer derimot en stor trussel for det etablerte. Forskjellen er at denne gruppa er kritiske til samfunnssystemet, og den har evnen til å organisere seg. Medlemmene i denne gruppa er som regel yngre, mer fremmedgjorte og voldeligere enn den andre gruppa. Den potensielle trusselen mot samfunnet som ligger latent i gruppa fører til at kontrollapparatet slår hardere og fortere til her enn for den andre gruppa. Hendelser blir som regel prosessert i retten, og ikke i velferdsapparatet.²⁵⁴

Blitz-miljøet kan for det meste beskrives som "sosial dynamitt", med innslag av "sosialt søppel", ettersom det også var rusmisbrukere og gatebarn i miljøet, som ikke alltid var med på aktivitetene til den politiske delen av Blitz. Miljøets evne til å mobilisere og organisere seg utgjorde uten tvil en trussel mot det etablerte. Dette kommer tydelig frem av reaksjonen miljøet fremkalte hos politiet og myndighetene. Holm og Kvaran argumenterer for at budsjettnedskjæringene i Oslo kommune var et forsøk på å splitte opp miljøet, og følgelig redusere medlemmene til "sosialt søppel". Ettersom det er lettere å håndtere "sosialt søppel" enn "sosial dynamitt", foretrakk myndighetene å måtte forholde seg til rusmisbrukere i parken, heller enn et miljø som satte spørsmålsteget ved makta og demonstrerte høylytt i gatene.²⁵⁵

3.3 BLITZ' FORHOLD TIL MEDIA, POLITI OG POLITIKERE

Hvilke ord man bruker for å omtale et ungdomsopprør, vil ha noe å si for oppfattelsen av opprøret. Innledningsvis ble det hevdet at minister Sissel Rønbecks redefinering av ungdomsopptøyene fra "ordensproblemer" til en "sosial protest" satte nytt søkelys på de bakenforliggende problemene til ungdommen.²⁵⁶ Pendelen svingte fra fordømmelse til forståelse. Ifølge Fauske er dette skillet mellom fordømmelse og forståelse et skille alle opptøyer kan tolkes ut fra. Hvordan man tolker opptøyene, vil ha konsekvenser for hvilke

²⁵² Holm og Kvaran 1989: 42

²⁵³ Spitzer 1975: 645

²⁵⁴ Spitzer 645-646

²⁵⁵ Holm og Kvaran 1989: 240-241

²⁵⁶ Fauske 1985: 56

strategier og tiltak som blir valgt for å få bukt med problemet.²⁵⁷ Utfra dimensjonene fordømmelse og forklaring, setter Fauske opp denne matrisen (figur 3.1²⁵⁸):

		FORDØMMELSE	
		Ja	Nei
FORKLARING/ FORSTÅELSE	Ja	1) Tar avstand fra opptøyene, men tolker dem som uttrykk for sosiale problemer	3) Opptøyene ses som resultat av politiets provokasjoner
	Nei	2) Opptøyene ses <i>kun</i> som 'pøbelstreker' og dermed som ordensproblemer	4) Indifferent eller likegyldig i forhold til opptøyene

Den første posisjonen er å både fordømme og forklare hendelsene. Fauske skriver at denne posisjonen *"inntas ofte av dem som tolker opptøyer som uttrykk for ungdomsproblemer"*²⁵⁹. Det vil si at selv om de mente opptøyene skulle forstås, ville de selv ikke bli beskyldt for å forsvare dem. Den andre posisjonen er å fordømme opptøyene uten å forklare dem. Dette er som regel posisjonen politiet tar, for den tilsier at de kan slå opptøyene ned, uten å svekke egen legitimitet. Den tredje posisjonen, som er den medlemmene selv som regel inntar, er å forstå opptøyene uten å fordømme dem. Her kan det være gunstig å utvise en viss ansvarlighet eller skepsis til egne handlinger, for å bli sett på som mer legitime hos myndighetene. Den siste posisjonen er å forholde seg helt likegyldig til opptøyene. Fauske regner derimot med at svært få tar denne posisjonen, ettersom opptøyer som regel gis mye oppmerksomhet, og ofte fordrer moralske vurderinger.²⁶⁰

3.3.1 MEDIAS PÅVIRKNING

Media har en særegen rolle, som går ut på å skildre hendelsesforløp og beskrive opptrinn. I tillegg er media med på å forme hvordan hendelser blir oppfattet. Dette har å gjøre med at media som regel er de første til å videreformidle fortolkningene og definisjonene av en situasjon. Tolkingene hentes fra sosiale institusjoner eller profesjoner, som politiet eller myndighetene, og media bygger sin forståelse rundt disse tolkingene, og presenterer dette til lesere, lyttere og seere.²⁶¹ Derfor vil også den posisjonen media inntar være viktig i analysen av opptøyer, for deres posisjon er ofte å finne igjen hos vanlige folk. Hvordan media kan

²⁵⁷ Fauske 1985: 8

²⁵⁸ Hentet fra Fauske 1985: 8

²⁵⁹ Fauske 1985: 8

²⁶⁰ Fauske 1985: 8-9

²⁶¹ Fauske 1985: 13

påvirke befolkningen, ble blant annet vist under en Blitz-aksjon i 1988. Rapportene på TV og i avisene viste hvordan Blitz demonstrerte, uten å gi så mye informasjon om bakgrunnen for aksjonen. Voldsbruken ble dermed fremstilt uten kontekst, og dette førte til at mange vendte ryggen til miljøet.²⁶²

Blitzeres syn på norsk presse har vært at media har vært "kyniske" og "ensidige" i portretteringen av Blitz.²⁶³ På samme måte sa den tidligere lederen for ungdomskontoret i Oslo, Herman von der Lippe, at han mente *"pressen har bidratt til å formidle et bilde av Blitz som er fjernt fra virkeligheten"*²⁶⁴. Samtidig kan det være media forsøkte å fremstille miljøet *"som et eksotisk og fremmed innslag og ikke noe annet"*²⁶⁵, fordi dette som regel førte til høyere avissalg. Det var mye mer spennende å lese om Blitz som bråkmakere og pøbler enn som ressursvake, politiske ungdommer.

Selv om media kan ha vært med på å fremme et negativt bilde av Blitz, kan en ikke nekte for at Blitz selv fikk god hjelp av media når det kom til å fremme sine egne saker, og å få oppmerksomhet rundt sin egen virksomhet. Grupper som Blitz er avhengige av pressen, ettersom aviser og nyhetsreportasjer gir en unik mulighet til å få oppmerksomhet, noe som igjen kan virke rekrutterende. Blitz kunne også bruke media til å skaffe seg sympati. Selv om enkelte av Blitz' aksjoner skapte fordømmelse hos resten av befolkningen, kunne medias dekning av politiets håndtering av miljøet like gjerne skaffe dem sympati. Dette var tilfellet i 1987, da nærmere 8000 mennesker gikk i demonstrasjonstog mot politimester Willy Haugli og det de kalte for "politistaten Norge".²⁶⁶ Noen dager før, i forbindelse med Weinbergerdemonstrasjonen, hadde politiet gjennomført en razzia på Stortorvets Gjæstgiveri for å arrestere blitzere. Media hadde fulgt både demonstrasjonen og razziaen nøye, og deres rapportering førte til massiv kritikk fra den norske befolkningen, og til fordømmelse av politiets håndtering av demonstrasjonen. Vitner hevdet *"volden på Stortorvets Gjæstgiveri var rettet bare en vei, fra politiet mot demonstrantene"*²⁶⁷. Som regel bestod Blitz' aksjoner av et sted mellom 30 og 60 aktivister²⁶⁸, men i 1987 samlet nærmere flere tusen seg for å støtte demonstrantene og ropte taktfast *"Willy Haugli må gå"*²⁶⁹. Demonstrasjonen mobiliserte

²⁶² Holm og Kvaran 1989: 175

²⁶³ Daniloff 1996: 35

²⁶⁴ Walø 1992: 10

²⁶⁵ Daniloff 1996: 35

²⁶⁶ Bjurstrøm 1987: 10-11

²⁶⁷ Bjurstrøm 1987: 11

²⁶⁸ Smørsyra nr. 14, 1992: 16

²⁶⁹ Bjurstrøm 1987: 10

bredt, og både høyre- og venstresiden møtte opp. På denne måten var media en god støttespiller for Blitz, og et sted de kunne mobilisere videre til kamp.

3.3.2 MELLOM FORDØMMELSE OG FORSTÅELSE – POLITI OG POLITIKERE

Helt siden de første optøyene i 1978, holdt av ungdom som etterhvert skulle være med på å starte Blitz, har politiet vært en del av demonstrasjonene og misnøyen. Demonstrasjonen 1. mai 1978 var tross alt en demonstrasjon mot politivold.²⁷⁰ Men hvor utbredt var politivolden egentlig på slutten av 70-tallet og begynnelsen av 80-tallet, da Blitz-miljøet ble formet?

I oktober 1981 oppnevnte Justisdepartementet et utvalgt som ble bedt om å uttale seg *"generelt om art og omfang av politivold i Norge"*²⁷¹. Utvalget konkluderte med at det ikke var grunnlag for å si at politivold²⁷² var mer utbredt i Oslo enn andre steder i landet. Likevel kunne utvalget fastslå at *"politivold er et alvorlig problem også i Oslo selv om det åpenbart stiller seg noe forskjellig ved de forskjellige politistasjoner"*²⁷³. Blitserne agerte derfor ikke uten grunn. Den politivolden de hevdet de reagerte på, var reell. Det skjedde også at Blitz fikk erstatning fra politiet, som følge av skader på huset under ransaker.²⁷⁴

Politimester Willy Haugli var en av Blitz' største motstandere. Han karakteriserte Blitz-demonstrasjonene blant annet som *"dyre, arbeidskrevende og plagsomme"*²⁷⁵. Dette betyr ikke at han var motstander mot alle former for demonstrasjoner – kun de voldelige. For eksempel fikk alle som søkte om tillatelse til å holde en demonstrasjon i 1988 tillatelse. Blant de 174 lovlige demonstrasjonene, var det derimot gateslagene med Blitz som fikk medieoppmerksomheten. Haugli er ikke enig i at media har et forvrengt bilde av miljøet, og sier heller at han tror mediene har gitt *"en mer korrekt omtale av demonstrasjonene noensinne"*²⁷⁶. Dette er fordi media i større grad har stått i front, og virkelig fått følt på hvordan det er å møte blitserne.

Selv om Haugli kanskje ikke hadde et problem med de ikke-voldelige demonstrasjonene, så han på *"Blitz-slag som rent ordensmessige problem"*²⁷⁷. Oslo politikammer skal visstnok også ha referert til Blitz som både passivt og aktivt ondsinnede

²⁷⁰ Holm og Kvaran 1989: 40

²⁷¹ Bratholm og Stenberg-Nilsen 1981: 19

²⁷² Politivold blir av utvalget forstått som: *"den forsettlig eller grovt uaktsomme bruk av fysisk eller psykisk vold fra politimanns side mot person, under utførelsen av tjenesten"*

²⁷³ Bratholm og Stenberg-Nilsen 1981: 164

²⁷⁴ Kraakenes 1984: 13

²⁷⁵ Meisingseth 1989: 13

²⁷⁶ Meisingseth 1989: 13

²⁷⁷ Meisingseth 1989: 13

ungdommer.²⁷⁸ Det er derfor grunn til å tolke politiets forståelse av Blitz som Fauskes andre posisjon. Denne posisjonen fordømte opptøyene uten et ønske om å forstå eller forklare dem. Politiet fokuserte ikke på spørsmålet om hvorfor blitzerne demonstrerte, men så heller ungdommer som kun var ute etter å skape problemer. Dette skaper ikke et godt grunnlag for samarbeid mellom politi og ungdom, og politiets fremfaren kan ha ført til mer frustrasjon og mer aggresjon blant ungdommen.

På det minister Sissel Rønbeck skrev i forordet til boka *Isolasjon eller opprør*, kan vi ane et skille hva angår oppfattelsen av Blitz mellom politikere på høyre- og venstresiden. Hun skriver at *"Pøbel" lyter bannbullen som slynges tilbake sammen med tåregass og politikøller fra samfunnets høyreside*²⁷⁹. Samtidig, fra den sosialdemokratiske siden som ideologisk sett skulle stått Blitz nærmere, var synet litt annerledes: *"Ressurssvak" messes det klamt og velmenende, men desto mer nedvurderende, fra en politisk venstreside som mer eller mindre bevisst har tatt opp i seg samfunnsvitenskapenes opphøyde vokabular og verdensanskuelse*²⁸⁰. Det later til at dette var de to store hovedtrekkene i politikernes oppfattelse av Blitz: pøbel eller ressurssvak ungdom, hvor høyresiden var mer villige til å avfeie Blitz-miljøet som et ordensproblem som ikke trengte å forstås.²⁸¹ Politikerne som så Blitz som pøbler som måtte jages vekk fra Pilestredet, faller altså fort inn i Fauskes andre posisjon. De fordømmer, men forsøker ikke å forstå. De politikere som derimot ser blitzerne som ressurssvake, passer heller inn i den første posisjonen. Her skal opprørerne fordømmes, men også forstås. Denne posisjonen gir bedre grunnlag for samtaler og samarbeid mellom ungdommen og myndighetene.

3.4 SAMMENFATNING

Dette kapitlet har redegjort for den sosiale sammensettingen til Blitz-miljøet, medlemmenes sosiale bakgrunn, miljøets organisering og hvordan miljøet ble oppfattet av andre samfunnsaktører. Ut fra dette kapitlet er det kommet frem at Blitz-miljøet bestod av en variert og mangesidig gjeng med ungdommer, som kom fra ulike sosiale bakgrunner og hadde ulike mål med miljøet. Noen av dem brukte Blitz som en plattform hvor de kunne mobilisere rundt saker de synes var viktige. Andre ville heller bruke miljøet som et sted de kunne dyrke

²⁷⁸ Arbeiderbladet 1984: 14; Helsingeng 1987: 9

²⁷⁹ Rønbeck 1982: 8

²⁸⁰ Rønbeck 1982: 8

²⁸¹ Det er her verdt å legge merke til at i perioden Blitz var mest aktive, var Norge styrt av både Arbeiderparti-regjeringer og Høyre-regjeringer, uten at det utgjorde en stor forskjell i miljøet

musikken. Noen av medlemmene var iherdige ideologer som var aktivt engasjerte i politikken, andre var rusmisbrukere som ikke hadde noe annet sted å gå. Likevel delte noen fellestrekk, blant annet et ønske om individuell frihet og å ha et sted de kunne utfolde seg på en måte som ikke var mulig andre steder.

Miljøet var relativt lite, og dette fører til begrensninger. På grunn av sin høylytte tilstedeværelse fikk de likevel stor oppmerksomhet i media. Både politi og politikere, og til en viss grad befolkningen, fordømte ungdommen som pøbler, men enkelte ønsket å forstå ungdommen, og heller sette spørsmålstegn ved hva som kunne få unge mennesker til å agere på denne måten. Alt dette tilsier at det ikke kommer til å være én beskrivelse av Blitz som passer alle. Miljøet hadde likevel en god evne til å virke som en samlet masse når de aksjonerte mot saker de brant for. Og det er nettopp Blitz' politiske aksjoner som er tema for neste kapittel.

4 DEMONSTRASJONER, VOLDSBRUK, MILITARISERING OG MASKULINITET

Mange assosierer Blitz-miljøet med avisoverskrifter som "BLODIG BLITZ-KRIG"²⁸², "KAMPEN FORTSETTER"²⁸³ og "DET FLYT BLOD I OSLOS GATER"²⁸⁴. Overskriftene var ofte akkompagnert med bilder av ungdom med åpne sår i ansiktet, eller demonstranter som kaster stein mot politiet. Mange av blitzerne ble arrestert, og politiet gjennomførte ofte razziaer mot Blitz-huset og steder det var kjent at medlemmer av miljøet oppholdt seg.²⁸⁵ Politimester Willy Haugli uttalte til Verdens Gang i 1987 at *"pøbelveldet skal tas for før det får sjanse til å spire. Oslo skal fortsatt være en trygg og fredelig by"*²⁸⁶. Kampen mellom Blitz og politi var altså opphetet, og truet Blitz' overlevelse.

Blitz-miljøet oppstod som et resultat av innenrikske problemer.²⁸⁷ Under en høring om politivold kom *"hovedårsaken til ungdommens misnøye fram, nemlig den store ungdomsarbeidsløsheten, boligmangelen og behovet for et ungdomshus"*²⁸⁸. Likevel er det ikke disse problemstillingene som markeres tydeligst ved demonstrasjonene som preget 80-tallet. Da var det heller utenrikspolitiske spørsmål som stod på agendaen. På spørsmålet om det var utenrikspolitikken som stod i sentrum svarte min informant at *"ja, vi skulle lage revolusjon"*²⁸⁹. Demonstrasjonene fikk ofte en voldelig karakter, selv om de startet på fredelig vis. Videre på 90-tallet bevegde Blitz seg i en viss grad bort fra utenrikspolitikken, og vendte seg heller mot den voksende trusselen som kom fra de ny-nazistiske gruppene.

Dette kapitlet skal ta for seg bruken av vold i Blitz-miljøet. Volden skal bli satt i sammenheng med to aspekter ved Blitz-miljøet, nemlig maskulinitet og militarisering. Var

²⁸² Bakkeli og Mikalsen 1988: 7

²⁸³ Iglebæk 1987: 8

²⁸⁴ Hompland 1988: 4

²⁸⁵ Se blant annet Dyb 1994: 8 og Stephansen 1987: 8

²⁸⁶ Helsingeng 1987: 9

²⁸⁷ Holm og Kvaran 1989: 42-48

²⁸⁸ Holm og Kvaran 1989: 42

²⁸⁹ Informant A

noe av bakgrunnen for volden det at mange Blitzere ikke følte de passet inn i rollen den hegemoniske maskuliniteten krevde? Målet er ikke å komme med et deterministisk svar på hvorfor medlemmene av Blitz så lett ble voldelige, men heller å vise hvordan konseptet sosialt kjønn kunne ha gjort det lettere for medlemmene å krysse grensen over til voldsbruk. Før dette spørsmålet stilles, vil det bli redegjort for de største demonstrasjonene og aksjonene Blitz var med på, og hvordan de ble utført.

4.1 VOLD DEFINERT

Før vi begynner å snakke om vold er det viktig å definere hva vold er. Bjørgo og Carlsson skriver at *"selve begrepet vold er sterkt forbundet med atferd som vurderes som illegitim og uakseptabel"*²⁹⁰. Grupper eller personer som utøver vold prøver som regel å unngå å kalle det vold – de foretrekker heller mindre ladede ord, som "selvforsvar" eller "krig". Dette gjøres for at voldsbruken skal virke mer akseptabel og berettiget enn det den egentlig er. Videre skriver de at enkelte grupperinger setter voldshendelser i en ideologisk sammenheng. Ved å kople vold sammen med en større ideologi, en tro på et bedre samfunn, vil voldsbruken få karakter av å ikke bare være rettfærdig, men også nødvendig.²⁹¹ Til slutt hevder de at bruken av merkelappen "vold" kan konverteres til politisk kapital. Det å kalle hendelser for vold setter disse handlingene på den politiske dagsorden, og det skaper sympati mot offergruppa og forakt mot gruppa som utøver disse handlingene. Derfor står voldsbegrepet *"sentralt i mange politiske og faglige dragkamper"*²⁹². I denne sammenhengen skriver Tarrow at vold likevel ofte er *"the product of public clashes with police, rather than the intention of activists"*²⁹³. Selv om vold utøves av grupper som Blitz, er det ikke nødvendigvis vold som er målet.

4.2 AKSJONER OG AKSJONSFORMER

Blitz demonstrerte ofte. Hva de demonstrerte mot varierte fra protester mot rivning av Blitzhuset²⁹⁴, demonstrasjoner mot apartheidregimet i Sør-Afrika²⁹⁵, misnøye med Oslo

²⁹⁰ Bjørgo og Carlsson 1999: 15

²⁹¹ Bjørgo og Carlsson 1999: 15

²⁹² Bjørgo og Carlsson 1999: 16

²⁹³ Tarrow 2011: 7

²⁹⁴ Holm og Kvaran 1989: 51

²⁹⁵ Vølstad 1987: 7

kommunes budsjettprioriteringer²⁹⁶ og konfrontasjoner med nynazister og rasister²⁹⁷. Dersom en skal trekke noen generelle linjer, hadde de fleste aksjonene trekk av å være demonstrasjoner mot urettferdighet. Planleggingen av aksjonene foregikk som regel på Blitz eller hos medlemmer, som Lillevolden. Mange av sakene som ble valgt, ble valgt delvis på grunn av deres politiske innhold, men også utfra deres evne til å mobilisere.²⁹⁸ Dette er den pragmatiske siden av Blitz – de valgte ofte saker de visste ville kunne samle aktivister.

For å gi et inntrykk av hvordan blitzernes demonstrasjoner og aksjoner foregikk, vil det være relevant å se på de aksjonene som fikk mest medieoppmerksomhet og som mobiliserte både store mengder politi og demonstranter. Merk at ettersom hendelsene på 90-tallet skal gjennomgås i kapittel 6, er det her kun fokus på 80-tallet.

4.2.1 1982: SLAGET OM MARKVEIEN

30. september 1982 ble et hus i Markveien på Grünerløkka stormet av politi. Det som startet som naboklager på høy musikk endte i en storstilt politiaksjon med tåregass og rasering av boligen. 19 pønkerne ble arrestert, og seks av dem ble dømt til fengsel for vold.

Trappeoppgangen ble sperret av, mens CS-gass ble skutt inn²⁹⁹ og ungdom ble banket opp. Etter politiaksjonen var ferdig var ikke leiegården lenger beboelig.³⁰⁰ Hvordan kunne høy musikk ende i en slik reaksjon fra politiets side?

Pønkerne og politiet er begge uenige i hva som førte til opptrappingen av situasjonen og den endelige stormingen av huset. Partene er enige om at to sivilkledd politifolk svarte på klagene på høylytt musikk fra leiegården. Om det var pønkerne eller politiet som slo først er derimot uklart.³⁰¹ De seks pønkerne som ble fengslet for vold mot politiet, ble også siktet for tre villatyverier, og politiet beslagla det de hevdet var tyvegods. Det ble også beslaglagt en sprøytespiss som politiet ønsket å bruke som bevis for bruk av narkotika. Blitzere informerte da om at *"det er 'sprøyta til Ernst – som er sukkersyk'"*³⁰². Mange av anklagene kan ses på som bagateller, men de sier noe om den skepsisen politiet viste til pønker-miljøet.

Mistenkeligjøringen gjorde forholdet mellom både pønke og politi vanskelig, men de påvirket også offentlighetens syn på miljøet. Som Holm og Kvaran skriver *"det kan se ut som om dette*

²⁹⁶ Aftenposten 1984: 16

²⁹⁷ Wilkins 2018: 36

²⁹⁸ Informant A

²⁹⁹ Ifølge en av beboerne i leiegården var det i leiegården blitt funnet hylster fra tåregasspatroner med teksten "Not to be used inside" på. Holm og Kvaran 1989: 157

³⁰⁰ Holm og Kvaran 1989: 157

³⁰¹ Vogt-Kielland og Henjum 1982: 7

³⁰² Vogt-Kielland 1982: 7

er bagateller, men alle de små, mistenkeliggjørende dryppene er med på å skape holdninger til blitzerne i opinionen om at de er annerledes enn andre"³⁰³.

Politiets reaksjon til hendelsen har i ettertiden fått kraftig kritikk. For eksempel uttalte formannen i bydelsutvalget Jan Erik Skjær, at *"jeg er dypt rystet over politiets framgangsmåte. De bryter avtaler vi har med dem"*³⁰⁴. Sekretæren i bydelsutvalget sier at *"hele operasjonen er fullstendig overdramatisert og overdimensjonert, og politiet bidrar vesentlig til å skape dårlige samarbeidsforhold"*³⁰⁵.

Boligen som ble stormet var ikke okkupert av pønkerne. Ungbo³⁰⁶ hadde ansvaret for leiegården og beboerne hadde leiekontrakter gjennom Oslo kommune.³⁰⁷ Medlemmene i bydelsutvalget hadde god kjennskap til ungdommene som bodde der, og hadde bedt om en spesiell avtale med politiet hvor medlemmene skulle varsles dersom det kom noen klager på bråk på leiegården. Formann Skjær uttalte til Dagbladet at det forekommer klager på pønkerne som bor i leiegården, men at dette ikke er *"enestående på Grünerløkka – her er jo tett befolket. Poenget er at vi lekende lett hadde kunnet fått skrudd ned støynivået uten politiets 'hjelp'"*³⁰⁸.

4.2.2 1986: THATCHER-DEMOEN OG "SLAGET OM AKERSHUS"

UØNSKET: Den personifiserte, engelske overklassearroganse ankommer i dag Tromsø. I kveld blir det festmiddag på Akershus Slott i Oslo. Men Margaret Thatcher er ikke verdig den røde løperen eller de høystemte skåltalene. Hun er uønsket i Norge.

På hennes lange merittliste finnes det mange ugjerninger – og blodflekker. Det mest groteske er hennes forsvar for den "hvite rases" overlegenhet i Sør-Afrika.

Sitatet over er hentet fra forsiden i Klassekampen den 11. september 1986 – dagen Margaret Thatcher kom til Norge.³⁰⁹ Artikkelen, skrevet av en forfatter med tydelige sympatier til venstresidens politikk³¹⁰, er tydelig skeptisk til besøket av den britiske "jernkvinnen". Nestlederen i AKP(m-l) oppfordret politiske partier og ungdomsorganisasjoner om at Thatcher ikke skulle *"få et minutts fred under besøket sitt i Oslo"*³¹¹. Ideologisk sett kommer ikke dette som en overraskelse, ettersom Thatcher var ekstremt politisk konservativ, og

³⁰³ Holm og Kvaran 1989: 203

³⁰⁴ Vogt-Kielland 1982: 7

³⁰⁵ Vogt-Kielland 1982: 7

³⁰⁶ Et kommunalt tilbud som skulle sørge for at ungdom fikk et sted å bo

³⁰⁷ Holm og Kvaran 1989: 156-157

³⁰⁸ Vogt-Kielland 1982: 7

³⁰⁹ Klassekampen 1986a: 1

³¹⁰ Forfatteren er Jon Børge Hansen, og er blant annet å finne på Rødts liste i Tromsø i 2015

(<http://www.pollofpolls.no/?cmd=Kommunestyre&do=kandidater&kommune=1902&valg=2015&parti=R>)

³¹¹ Klassekampen 1986b: 9

frontet et syn om at samfunnet måtte være hierarkisk organisert for at det skulle fungere.³¹² Det var derfor mobilisert demonstrasjoner både i Tromsø og i Oslo.³¹³

Tidligere samme dag hadde politimester Haugli fått inn et tips om at ungdom fra Blitz hadde planlagt å ta seg inn på Akershus festning, hvor det var kjent at Thatcher skulle spise middag. Planen gikk ut på å *"okkupere slottsbygningen og velte statsministrenes middagsbord"*³¹⁴. Haugli fikk satt inn sikringer ved Akershus slott. Porten ble derimot ikke sikret i tide, og demonstrantene fikk tatt seg inn på festningsområdet hvor de ville *"vise sin avsky for middagsgjesten til Gro"*³¹⁵.

Det var ikke bare Blitz som var representert ved denne aksjonen. I mengden kunne man også finne gammel-radikalere, demonstranter for anti-apartheid, mennesker som kastet stein og anti-vold-demonstranter. Det er beregnet at rundt 5-600 personer bevegde seg mot Akershus festning, og rundt 500 tok seg inn i den indre borggården. I fronten av toget på vei mot festningen bar de på en likkiste, som skulle *"symbolisere virkningene av Thatchers politikk i blant annet Nord-Irland og Sør-Afrika"*³¹⁶.

Politiet valgte å svare med tåregass, som igjen førte til panikk og slagsmål i den indre borggården. En bil fra hundepatruljen kjørte rett inn i massen med demonstranter.³¹⁷ Hunder og politihester var også til stede, og mange demonstranter, selv de ikke-voldelige, ble bitt og sparket. Politiet fikk kritikk for sin brutalitet, som mange mente var overdreven, men politiet på sin side hevdet at *"folk som slåss med stokker, kjettinger og kastet digre steiner, ikke kunne regne med silkehansker som svar"*³¹⁸. Styrkeforholdene var til fordel for demonstrantene, og politiet tok i bruk alle midler de hadde for å få kontroll på situasjonen. Selv om middagen ble en drøy time forsinket, virket ikke Thatcher nevneverdig brydd av opptøyene. Hun hadde tidligere kommentert at demonstrasjonene i Tromsø fikk henne til å føle seg hjemme.³¹⁹ Demonstrasjonen blitt omtalt som en av de mest vellykkede i nyere norsk historie.³²⁰

4.2.3 1987: PROTESTER MOT WEINBERGER

12. og 14. mai 1987 ble det mobilisert til protester mot besøket av USAs forsvarsminister Weinberger. Både regjeringen og politiet hadde Thatcher-demoen friskt i minnet, og ønsket

³¹² Sjøe 1986: 6

³¹³ Dragnes 1986: 1; Langmoen 1986: 11

³¹⁴ Haugstad 1986: 7

³¹⁵ Helgesen 1986: 5

³¹⁶ Eilertsen 1986: 6

³¹⁷ Eilertsen 1986: 6

³¹⁸ Helgesen 1986: 5

³¹⁹ Ask 1986: 6

³²⁰ Eilertsen 1986: 6

ikke en gjentakelse av disse hendelsene. Det er derfor grunn til å anta at det må *"ha blitt foretatt et politisk vedtak om at demonstrantene skulle stoppes"*³²¹. Det ble søkt om tillatelse til å holde en demonstrasjon, men kun 10 personer ble tillatt å demonstrere av gangen. Denne begrensningen ble oversett. Gjennom løpesedler og hviskekampanjer møtte rundt 250 demonstranter opp ved den amerikanske ambassaden. Til demonstrasjonen 12. mai hadde politiet stilt med *"skjold, køller, hjelmer og annet verneutstyr, samt med hester"*³²². Fem minutter etter demonstrasjonens start, begynte urolighetene med politiet.³²³ Situasjonen utviklet seg til å bli svært alvorlig – *"det alvorligste i Oslo på flere år"*³²⁴. Under demonstrasjonen ble blant annet en politikvinne revet ned av hesten og sparket av demonstranter.³²⁵ Politiet svarte demonstrantene ved å *"hamre løs ved køller, ved flere anledninger tilsynelatende umotivert"*³²⁶. Aftenposten meldte at *"en sivilkledd politimann brukte sin bærbare politiradio som slagvåpen og slo radioen 45 ganger hardt i hodet mot en demonstrant, noe som forøvrig avstedkom reaksjoner hos publikum"*³²⁷. Politiets behandling av demonstrantene var hard. Tåregass, hunder, køller og hester ble satt inn mot demonstrantene, som brukte bilkøer og hverandre for å gjøre det vanskeligere for politiet å nå frem.³²⁸

14. mai ble det på ny bestemt at en demonstrasjon skulle holdes. I et forsøk på å forhindre at en demonstrasjon tok plass i det hele tatt, valgte politiet å på forhånd *"innbringe personer som de – i stor grad på grunnlag av utseendet – mente var sannsynlige demonstranter"*³²⁹. Over politiradioen hadde det blitt gitt ordre om å arrestere "demonstrantliknende personer".³³⁰ Mellom 12. og 14. mai ble rundt 80 personer ble innbrakt av politiet, blant dem Lillevolden. Politiet legitimerte dette ved å vise til Lillevoldens tidligere rolle under ulovlige demonstrasjoner, og så på det som viktig å pågripe ham fort *"for å unngå at han skulle organisere og lede nye aksjoner"*³³¹. Etersom politiet arresterte nærmest alle som nærmet seg den amerikanske ambassaden.³³²

³²¹ Holm og Kvaran 1989: 162

³²² Østberg 1989:100

³²³ Holm og Kvaran 1989: 162

³²⁴ Thoresen 1987: 6

³²⁵ Storedal 1987: 9

³²⁶ Holm og Kvaran 1989: 163

³²⁷ Hansen, Thorbjørnsen, Letvik, Rygnestad, Lie og Harbo 1987: 4

³²⁸ Hansen, Thorbjørnsen, Letvik, Rygnestad, Lie og Harbo 1987: 4

³²⁹ Østberg 1989: 100

³³⁰ Holm og Kvaran 1989: 165

³³¹ Østberg 1989: 103

³³² Holm og Kvaran 1989: 165

I ettertid fikk både politiet og særlig politimester Haugli massiv kritikk fra hele landet for håndteringen av demonstrasjonene.³³³ Fra partier som Rød Valgallianse (RV) og Arbeidernes kommunistparti (AKP) kom det et krav om at Haugli måtte suspenderes fra stillingen som politimester.³³⁴ Politiet i Norge ble sammenliknet med politi i land som Chile og Tyrkia, og det ble skrevet at det norske politiet minner *"uhyggelig om den systematiserte, fysiske volden som terrorregimer i fjernere himmelstrøk er blitt beryktet for"*³³⁵. Den verste kritikken var rettet mot det at mange hadde blitt arrestert uten å ha gjort noe. For eksempel hevdet en 32 år gammel mann at han *"var tilskuer, uten egentlig aktiv medvirkning. Var egentlig på vei bort, da to uniformerte politifolk sprang på meg bakfra og begynte å slå umotivert"*³³⁶. På samme måte hevdet en 20-årig jente at hun og noen venner ble arrestert etter å ha sittet og sett på demonstrasjonen. Da hun spurte om det var forbudt å sitte på gata, var svaret fra politiet at *"alt vi sier er forbudt"*³³⁷. I avisene ble det skrevet at dette var Hauglis revansj etter det som hadde skjedd under Thatchers besøk året før.³³⁸

4.2.4 1988: RAMBUKKAKSJONEN MOT STORTINGET

Den siste blant de større aksjonene på 80-tallet var den såkalte Rambukkaksjonen. Aksjonen var en reaksjon på Oslo kommunes budsjettprioriteringer, som blant annet betydde en nedskjæring i tilbud hyppig brukt av Blitz-medlemmer. Det ble særlig fristende å mobilisere til demonstrasjon, da det kom frem at dronning Margrethe av Danmark hadde blitt invitert til middag i Oslo. Prislappen på middagen var satt til 500 000 kroner, *"eller 150 000 kroner mer enn det Blitz trengte av bevilgninger for annet halvår i 1988"*³³⁹. Blitz reagerte raskere enn andre grupper som var preget av budsjettnedskjæringene, og stod derfor alene i demonstrasjonen.

Under slagord som "pampene eter opp spenna våre" rundt 100 demonstranter sammen med støtte kamputrustet politi. Det mest iøynefallende ved denne demonstrasjonen var tømmerstokken på 3-4 meter, som var *"utstyrt med gjennomgående jernstenger for å gi demonstrantene skikkelig tak"*³⁴⁰. En av blitzerne hevdet hele situasjonen var middelaldersk, i den forstand at de kongelige tok mat fra allmuen, og gjemte seg bak murer og væpnede

³³³ Bjørndal 1987: 1

³³⁴ Hjorthol, Brekke og Bjørndal 1987: 6

³³⁵ Sjøe 1987: 3

³³⁶ Østberg 1989: 116

³³⁷ Østberg 1989: 115

³³⁸ Torgersen og Talsnes 1987: 11

³³⁹ Holm og Kvaran 1989: 174

³⁴⁰ Klassekampen 1988: 5

styrker. Rambukken skulle derfor være et symbol for dette middelalderske. Den var visstnok ikke brukbar til annet enn å ha en symbolsk verdi.³⁴¹

Rambukkaksjonen ble ikke godt tatt imot av den øvrige befolkningen. I 1987 hadde fokuset og kritikken vært rettet mot politiet. Denne gangen var den rettet mot Blitz. Seansen ble sendt på NRK Kveldsnytt, hvor seere kunne se brennende bildekk og blitzere med ansiktsmaling som gikk løs på politifolk. Bakgrunnen for demonstrasjonene ble nesten ikke nevnt. Dette førte til at mange vendte Blitz-miljøet ryggen, og *"politikerne gikk vann på mølla i fordømminga og svartmalinga av miljøet"*³⁴². Blitz, på sin side, hevdet at media hadde kommet for sent, og kun fikk sett situasjonen først etter at den hadde eskalert til vold. Dette fikk det til å se ut som aksjonen kun var et tilfelle av blind vold mot politiet, uten å gi noe informasjon om bakgrunnen.³⁴³ Rambukkaksjonen, sammen med Weinberger-demonstrasjonene, viser også hvor viktig medias portrettering var for legitimiteten til både Blitz-miljøet og politiet. Støtte eller sympati til Blitz kunne lett bli gitt, men også lett tatt tilbake.

4.3 VOLDSKULTUR I BLITZ-MILJØET?

Media, politiet og politikere var gjerne villige til å fremstille Blitz som et pøbelmiljø preget av en voldskultur. Det er derimot ikke alle som kjenner seg igjen i dette bildet. Blant annet hevder Informant A at *"vi var ikke ute etter å lage bråk, men vi var ute etter politisk konfrontasjon"*³⁴⁴. Målet var altså ikke nødvendigvis vold. Samtidig innrømmer han at provoseringen var reell, og at demonstranter gjerne stod og presset mot sperringene. Likevel hevder han det var stor forskjell innad i miljøet, og av og til måtte noen blitzere forsøke å kontrollere andre blitzere, og *"det var ikke alltid lett"*³⁴⁵. Dette kan tolkes som at noen av medlemmene ikke ønsket at konfrontasjonen skulle utvikle seg til å bli voldelig, eller i det minste at det skulle være grenser for volden. Her skillet mellom heltidsaktivistene og pønkerne inn, som ble nevnt i kapittel 3. Pønkerne kunne komme i skade for å ødelegge det politiske budskapet heltidsaktivistene forsøkte å fronte. Denne begrensningen som ble pålagt noen av medlemmene av andre blitzere kan ha virket legitimerende for miljøet, ettersom dette viser til et ønske om at prosessen skulle gå fredelig for seg.

³⁴¹ Holm og Kvaran 1989: 176

³⁴² Holm og Kvaran 1989: 175

³⁴³ Holm og Kvaran 1989: 177-178

³⁴⁴ Informant A

³⁴⁵ Informant A

Tross ønsket til noen av medlemmene, var det derimot ikke tvil om at ungdommen i Blitz kunne bli voldelige. I forbindelse med Weinberger-demonstrasjonen skrives det at *"en uheldig politimann fikk gjennomgå. Han ble revet ned av hesten av en demonstrant, og ble straks overfalt av ungdommer som sparket og slo. Politimannen ble liggende på fortauet. Han forsøkte å beskytte seg, men fikk flere spark i maven og siden før han ble reddet av kollegaer"*³⁴⁶. Opplevelsen av demonstrasjonene var ikke lik for alle som var involvert, men en som selv var med på mange aksjoner på 80-tallet beskrev en demonstrasjon som et adrenalin-rush, og at mye av forklaringen til den voldelige oppførselen kunne ligge i dette. En gikk ikke inn i demonstrasjonen med en tanke om å være voldelig, men når en møter motstand i politiet er det for mange naturlig å respondere med aggresjon: *"når man møter hester og politi får man et kick"*³⁴⁷. Han vil likevel ikke si seg enig i at Blitz-miljøet er preget av en voldskultur. Selv om mange av demonstrasjonene endte i vold, var dette mer et resultat av adrenalinet og behandlingen demonstrantene fikk av politiet. Demonstrasjonene var for å mobilisere de mest bevisste, for å skape medieoppmerksomhet og for å komme med en politisk konfrontasjon, ikke for å lage bråk.

Dette gjelder naturligvis ikke alle som deltok på demonstrasjonene. I dokumentarfilmen "Ute av kontroll", hevder en av Blitz medlemmene at *"politikerne kan ikke komme og kreve at hele huset som helhet og hele miljøet skal ta avstand fra vold. Jeg er ikke pasifist, og jeg kan ikke late som om jeg er det bare fordi vi skal beholde huset"*³⁴⁸. Dette viser til at medlemmer bestemt valgte å ta en voldelig posisjon, selv om det kunne koste dem dyrt. Når det kommer til voldskonfrontasjoner er det et evig spørsmål om hvem som slo først. Solli skriver at Blitz *"aldri skal ha utgjort en trussel uten å først selv ha blitt konfrontert"*³⁴⁹. Videre hevder Wilkins at volden som ble rettet mot politiet var situasjonsbestemt, ettersom den kun forekom i sammenheng med demonstrasjoner eller en markering.³⁵⁰ Volden var derfor ikke planlagt, men kan heller ses som et resultat av en bredere kontekst. Grunnen til at medlemmer av Blitz ikke ønsket å anerkjenne voldskulturen, var at de tenkte de selv kun forsvarte seg selv. Blitz-medlem Jo sa til Aftenposten at *"jeg har aldri brukt vold [...] men jeg har forsvart meg selv og andre når politiet køller oss ned"*³⁵¹. Ved å hevde det er ikke er vold,

³⁴⁶ Hansen, Thorbjørnsen, Letvik, Rygnestad, Lie og Harbo 1987: 4

³⁴⁷ Informant A

³⁴⁸ Medieoperatørene 2014: 05.05

³⁴⁹ Solli 2019: 97

³⁵⁰ Wilkins 2018: 38

³⁵¹ Ekern 1989: 18

men selvforsvar, blir voldsbruken mer legitim, og demonstrantene får heller sympati enn forståelse.

4.4 MILITARISERING – SOM SOLDATER I KRIG

Konflikten mellom politiet og blitzerne ble ofte omtalt som en krig, og media omtalte gjerne sammenstøtene som en del av "Blitz-krigen". Under "slaget om Markveien" i september 1982, blir for eksempel politiets handlinger kalt "militante herjinger", og de blir beskyldt for å oppføre seg *"som soldater i krig"*³⁵².

Politiet hadde ofte storminger av Blitz-huset, og ofte fant de store mengder våpen. Under en razzia i 1994, under den mest aggressive perioden i konflikten mellom Blitz og nynazister, fant og fjernet politiet 17 bensinbomber, smørsyre og slagvåpen. Det også ble beslaglagt 140 kasser med stein og nødraketter.³⁵³ I tillegg ble sikringen ved hoveddøra fjernet, og betongbarrikadene utenfor ble tatt bort. Ifølge en talsmann fra Blitz var bensinbombene gamle, og at de *"var til beredskap i en nødssituasjon"*³⁵⁴. Både brannbomber og smørsyre er effektive våpen å ha i et gateslagsmål, ettersom begge er lette å få tak i.³⁵⁵ Blitz på sin side hevdet bombene ikke var ment til å bli brukt i slagsmål: *"nå er det nazistene som utgjør trusselen på gata. Men brannbombene var ikke ment brukt mot dem heller"*³⁵⁶.

Våpenfunnene på Blitz fikk reaksjoner. Byrådsleder Rune Gerhardsen truet med å kaste blitzerne ut dersom de fortsatte med våpenbesittelse og barrikadebygging.³⁵⁷ Blitzerne, på sin side, ønsket ikke å la seg diktere av kommunen på denne måten. De hevdet at de ikke kunne *"sitte med henda i fanget og la oss bli angrepet av nynazister"*³⁵⁸, og viste til et ønske om å forsvare huset med vold om nødvendig. Derfor ønsket heller blitzerne å ha sin egen beredskap, i tilfelle angrepet skulle komme.³⁵⁹

Den formen for selvforsvar Blitz ønsket å utøve, var noe verken politiet eller politikerne kunne tolerere. Det ble hevdet at *"miljøet har langt på vei båret fram en politisk voldskultur som blant annet har manifestert seg gjennom bygging av "forsvarslinjer" utenfor Blitz-huset"*³⁶⁰. En slik voldskultur hører ikke hjemme i et demokrati, og politikerne tok derfor

³⁵² Vogt-Kielland 1982: 7

³⁵³ Skard 1994: 4

³⁵⁴ Grandre og Solberg 1994: 5

³⁵⁵ Jensen 1994: 5

³⁵⁶ Grandre og Solberg 1994: 5

³⁵⁷ Skard 1994: 4

³⁵⁸ Amlien 1994: 4-5

³⁵⁹ Olsen 1995: 3

³⁶⁰ Arbeiderbladet 1994: 6

til orde for at Blitz enten måtte kaste våpnene eller miste huset.³⁶¹ Blitz på sin side, så barrikaderingen av huset som nødvendig for å kunne beskytte seg mot blant annet ny-nazister.

Volden ble til en viss grad legitimert blant Blitz i det at det var så få medlemmer. En tidligere blitz sa til NRK at de hadde rett til å forsvare huset med vold. Muligheten for å bruke vold var særlig nødvendig i konflikten med ny-nazistene, da Blitz bare var *"et par stykker som [skulle] holde skansen og holde den trusselen på et steinkasts avstand"*.³⁶²

4.5 DET MILITÆRE, VOLD OG MASKULINITET

Maskulinitet blir ofte forbundet med krig og det militære.³⁶³ I vestlige samfunn har maskulinitet lenge vært assosiert med militaristisk vold. Connell skriver blant annet at *"European/American masculinities were deeply implicated in the world-wide violence through which European/American culture became dominant"*³⁶⁴. I noen sammenhenger blir den militære institusjonen sett på som en essensiell byggestein i samfunnet, og som et sted hvor gutter skal lære å bli menn. Dette skal skje ved å lære disiplin og ved å bli sosialisert inn i det riktige ideologiske tankesettet. Noen steder er derfor militærtjenesten *"fundamentally about creating individual and collective masculine identities"*³⁶⁵.

Det er et gjensidig forhold mellom det maskuline og det militære. Stater har brukt bildet av den uselviske, sterke helten som risikerer livet for fedrelandet, for å legitimere statlig voldsbruk. Det militære, på sin side, spiller videre på det statlige bildet, og forherliger ideen om den stoiske, modige og voldelige mannen.³⁶⁶ Denne glorifiseringen av maskulinitet gjelder derimot kun innenfor en viss ramme – den statlige, gjennom den militære institusjonen. En politisk opprører eller terrorist opplever ikke å få den samme æren som en soldat, selv om de óg risikerer livet i kampen for noe de synes er rett. Ære er kun forbeholdt dem som forholder seg til statens autoritet: *"Although the dissidents are displaying the masculinist virtues of aggression, domination, and endurance, glory and respect can belong only to the fighting men whose aggression is controlled and regulated by the State"*³⁶⁷. Det ligger ingen ære for soldater som opererer på utsiden av statens rammer.

³⁶¹ Skard 1994: 4

³⁶² NRK 2014: 03:54-04:05

³⁶³ Higate og Hopton 2005: 432

³⁶⁴ Connell 2006: 185-186

³⁶⁵ Eichler 2012: 25

³⁶⁶ Higate og Hopton 2005: 434

³⁶⁷ Higate og Hopton 2005: 435

Hvordan ble Blitz-miljøet påvirket av koblingen mellom det militære, vold og maskulinitet? Blitz var en militaristisk gruppe, særlig når det gjaldt måten de håndterte anti-rasisme på. Veien til voldsbruk var ikke lang i møte med ny-nazistiske grupper, selv om volden ikke nødvendigvis var planlagt. Militariseringen av en gruppe som Blitz kan få ulike utfall for medlemmene av miljøet. På den ene siden kan noen av medlemmene føle et større engasjement og en større grad av tilhørighet. Den voldelige identitetsmarkøren kan gi en samholdsfølelse og gjøre skillet mellom "Oss", de voldelige, og "Dem", de ikke-voldelige, tydeligere. På den annen side, kan volden virke avskrekkende for andre medlemmer, som ikke identifiserer seg med voldsbruk på samme måte. Bjørgo og Carlsson skriver at konfrontasjoner mellom grupper som utøver vold, som konfrontasjonene mellom Blitz og ny-nazistiske grupper, kan føle til en voldsspiral, der de rasistiske gruppene vokser og blir mer aggressive og sterkere som en reaksjon på den motstanden som utvises av anti-rasistene.³⁶⁸

Blitz har kampen mot sexisme høyt på agendaen. Dette er ikke så overraskende, ettersom venstresiden tradisjonelt sett har vært mer sympatiske til feminisme og kampen for likestilling.³⁶⁹ Men selv om miljøet frontet seg selv som feministisk i teorien, var det nødvendigvis ikke like lett å følge i praksis. Ann-Dorte Christensen, som har forsket på vestre-radikale grupper, inkludert AFA, skriver at venstreradikale menn på en side tar avstand fra bildet av den macho mannen, men samtidig virker det som de ikke helt klarer å bryte med mannens dominerende rolle "*which they legitimize and reproduce through their increasing focus on the fight with the Nazis*"³⁷⁰. Det later til at vold kan bli prioritert over kampen mot de tradisjonelle kjønnsrollene. Medlemmer av Blitz kunne oppleve ydmykelser gjennom møter med både politi.³⁷¹ Ettersom følelsen av skam ofte fører til større sannsynlighet for bruken av vold, er det ikke utenkelig at politiets håndtering av Blitz-miljøet gjorde situasjonen verre.

4.6 SAMMENFATNING

Dette kapitlet har tatt for seg de største og voldeligste aksjonene Blitz var med på i løpet av 1980-tallet. Demonstrasjonene startet ofte fredelige, men utviklet seg til å bli voldelige. Det kan virke som både Blitz og politiet har skylden i dette. Blitz presset gjerne på sperringene, og selv om de hevdet målet ikke var å være aggressive, var det likevel det som skjedde. Politiet, på sin side, var ofte raske i å slå ned på demonstrantene. Kanskje var de litt vel raske, og

³⁶⁸ Bjørgo og Carlsson 1999: 237

³⁶⁹ Christensen 2010: 162

³⁷⁰ Christensen 2010: 161

³⁷¹ Christensen 2010: 162

angrep demonstranter ikke på bakgrunn av oppførsel, men nettopp fordi de var eller så ut som de var demonstranter.

Gjennom voldsbruken, barrikaderingen av Blitz-huset og "krigen" med politiet viser Blitz seg som en gruppe med militaristiske trekk. Denne militære fremgangsmåten ble her koplet til voldsbruk og til maskulinitet. Selv om Blitz ofte frontet seg selv som anti-sexistiske, utviste mange medlemmer likevel trekk som er karakteristiske for en overdreven maskulin fremferd. Voldsbruken kan her tolkes som en måte for blitzerne å vise seg som "ekte menn", ettersom det var en forståelse i samfunnet at det var slik menn skulle være. Voldeligheten ble bare forsterket i møtet med ny-nazister, som er tema for neste kapittel.

5 IDEOLOGI OG KAMPEN MOT NY-NAZISMEN

Gatene i Oslo på 1990-tallet var åsted for en serie hendelser har blitt karakterisert som en krig.³⁷² Krigen bestod av to fronter, rasister og anti-rasister. Problemene hadde ligget og ulmet siden 80-tallet, og i på 90-tallet etter eksploderte disse problemene i gatekamper, brannbomber og molotovcocktails. Denne økte spenningen mellom de to miljøene kan forklares av at det på slutten av 80-tallet skjedde en radikalisering av ny-nazistiske grupper.³⁷³ De ble synligere i bybildet, og ble derfor oppfattet av blitzerne som en større trussel.

Det har allerede blitt sagt at blitzerne ikke hadde en tydelig formulert ideologi. Likevel er det ikke tvil om at medlemmene i varierende grad hørte til den ideologiske venstresiden. Denne ideologiske vinklingen har blitt "finpusset" over årene. Aktivist Harald Ellingsen bemerket til Morgenbladet at *"i begynnelsen var Blitz et kaos av politiske retninger. Etter en omfattende avskalling, blant annet av høyreekstremistiske skinheads, sto venstresiden igjen"*³⁷⁴. I tillegg til venstre-ideologier stod anti-rasismen høyt hos Blitz.³⁷⁵

Dette kapittelet skal ta for seg blitzerne som aktører for anti-fascisme, og deres forhold til rasistiske og ny-nazistiske grupperinger i Oslo. Kapittelet spør hvor sentral ideologien var i miljøet, og hvor viktig den var for rekruttering av medlemmer. Begrepene anti-fascisme og anti-rasisme vil bli brukt om hverandre i dette kapittelet, ettersom rasisme er en av hjørnesteinene i fascistisk ideologi. Selv om medlemmer av ny-nazistiske miljøer ikke ønsker å bli omtalt som nazist, var de tydelige på at de var rasister.³⁷⁶ Ettersom Blitz-miljøet aktivt gikk mot medlemmene av disse miljøene, uansett om de kalte seg nazister eller ikke, vil det være hensiktsmessig å bruke begrepet anti-fascist og begrepet anti-rasist om hverandre for å betegne Blitz.³⁷⁷

³⁷² For eksempel har egenberetningen til Jan Kallevik (2014) har undertittelen *Krig i Oslos gater*

³⁷³ Nyttun 2013: 26

³⁷⁴ Walø 1992: 10

³⁷⁵ Solli 2019: 4

³⁷⁶ Bjørge, Carlsson og Haaland 2001: 103

³⁷⁷ Her følger jeg forskere som Bjørge og Fangen, som heller ikke skiller mellom begrepene

5.1 HVA ER IDEOLOGI?

Ideologi kan defineres som *"teoretiske konstruksjoner som brukes som kompass for å ta seg frem i det politiske terrenget"*³⁷⁸. Ideologi er et helhetlig system av vurderinger og påstander som fungerer som rettesnor når en skal ta politiske beslutninger. Politikken er det reelle, de virkelige valgene som tas. Ideologien er det teoretiske bakteppet. Når det kommer til grupper som Blitz kan det være nyttig å opprettholde skillet mellom ideologi og politikk, slik det ble argumentert for innledningsvis. Blitzerne hadde ingen felles ideologi, men de samlet seg ofte som de samme politiske sakene.

Bjørge og Carlsson har forsket mye på rasistiske og ny-nazistiske grupper og miljøer. I boka *Vold, rasisme og ungdomsgjenger* skiller de mellom rasisme som uttrykk og rasisme som drivkraft. Dette skillet kan være relevant for studiet av Blitz-miljøet også, dersom man bytter ut rasisme med anti-rasisme. Deres argument er at mennesker kan gjennomføre rasistiske handlinger, uten å være motivert av en rasistisk ideologi. Da er handlingene å betrakte som et rasistisk uttrykk. Motivasjonen bak slike uttrykk kan være alt fra å ønske oppmerksomhet, tøffe seg for noen eller vise aggressivitet og vågemot. Personen som gjennomfører en slik handling trenger derfor ikke være rasistisk motivert. Dette betyr ikke man skal ha handlingen mindre seriøst, men dersom man skal forstå hva som motiverte hendelsen er det nødvendig å se på drivkraften. Andre som gjennomfører rasistiske handlinger er motivert av en rasistisk ideologi. Da er rasisme både et uttrykk og en drivkraft, og hendelsen vil derfor bli plassert i et annet lys.³⁷⁹ På samme måte kan medlemmer av Blitz-miljøet ha gjort anti-rasistiske handlinger, uten nødvendigvis å være drevet av en anti-rasistisk ideologi. For eksempel kan noen ha vært med på kamper mot ny-nazister eller demonstrasjoner, ikke fordi de var anti-rasister, men fordi de ikke ville falle utenfor i et miljø som hadde godtatt dem.

5.2 STEIL FRONT – BLITZ MOT NY-NAZISTER PÅ 90-TALLET

Motsetningene mellom de to blitzere og ny-nazister hadde vært til stede på 80-tallet, men situasjonen betydelig mer betent tiåret etter. Dette vekket en viss melankoli hos enkelte av medlemmene av de to miljøene, særlig hos de høyreekstreme.³⁸⁰ Andre brukte konflikten som bensin de kunne helle på det ideologiske bålet. Før det blir redegjort for hvordan ideologi ble

³⁷⁸ Rønning og Lesjø 2015: 51

³⁷⁹ Bjørge og Carlsson 1999: 18-19

³⁸⁰ Fangen 1995: 37

brukt i konflikten mellom nasjonalister og blitzere, er det verdt å gi et innblikk i hvordan forholdet mellom gruppene utviklet seg.³⁸¹

Neste delkapittel vil gi en gjennomgang av de hardeste slagene mellom Blitz og ulike ny-nazistiske grupper. Ettersom temaet for oppgaven er Blitz, ønsker jeg ikke å gå i detalj på de ny-nazistiske gruppene, og velger derfor å referere til ny-nazistene som et samlet miljø.³⁸² Delkapittelet søker ikke etter å gi et helhetlig bilde av alle konfliktene. Fokuset vil heller være på noen av de mest betente, for å vise hvor ekstrem situasjonen kunne bli.³⁸³

5.2.1 HENDESEFORLØP

Del av Blitz' agenda var å sørge for at ny-nazister ikke fikk et sted de kunne samles og organisere seg. Andre land hadde de siste årene hatt en økt grad av organisering blant ny-nazister, og Blitz aktet ikke å la det samme skje i Norge.³⁸⁴ Dermed var det duket for en rekke slag på diverse barer og puber som ny-nazistene forsøkte å samle seg på. Dette skjedde blant annet 11. september 1993. Omtrent 50 blitzere tok seg inn på puben "Maria von Trapp", populært bare kalt "Trappa", og angrep ny-nazistene som hadde samlet seg der.³⁸⁵ Aftenposten beskriver sammenstøtet som et *"ledd i en opptrapping av "krigen" mellom de to grupperingene"*³⁸⁶. En av de som jobbet på Trappa forteller hvordan blitzerne hadde gått til angrep med steiner på skinheads-gruppa som satt der. Slåsskampen hadde blitt brutal, og det hadde sett ut som *"de hadde tenkt å ta livet av hverandre"*³⁸⁷. Kampen endte i at en av de angrepene ble fraktet til legevakten med benbrudd, og innehaveren fikk beskjed av blitzere om at inventaret ville bli knust dersom puben fortsatte å servere skinheads.

Angrepet var bare en av mange. Liknende slåsskamper forekom flere ganger gjennom 90-tallet. Særlig mellom 1991 og 1994 samlet ny-nazister seg ofte på stampuber i Oslo, for så å bli drevet ut av Blitz og andre anti-rasister.³⁸⁸ Slike pubtreff viser til en voldsutvikling i Blitz-miljøet, og Benneche skriver det var tydelig at *"Blitz øker voldsbruken i løpet av perioden fra verbal konfrontasjon til massemobilisering med slagvåpen"*³⁸⁹. Enkeltangrep mot kjente blitzere eller ny-nazister kunne også forekomme, dersom noen ble kjent igjen av

³⁸¹ Wilkins argumenterer for at deler av Blitz' argumentasjon i denne konflikten gikk ut på at konflikten ikke stod mellom nazister og anti-fascister, men mellom nazister og alle som falt innenfor ny-nazistenes fiendebilde

³⁸² Her følger jeg også Nyntun (2013), som skriver at skillene mellom ny-nazistiske grupper som Varg, Viking, Boot Boys og Ariske Brødre var så dynamiske og glidende at det ikke ville være mulig å skille mellom dem

³⁸³ For en mer detaljert gjennomgang av konfliktene, se Wilkins 2018

³⁸⁴ Smørsyra nr. 14, 1992: 16

³⁸⁵ Leander og Jonassen 1993: 4; Wilkins 2018: 40

³⁸⁶ Leander og Jonassen 1993: 4

³⁸⁷ Leander og Jonassen 1993: 4

³⁸⁸ Wilkins 2018: 40

³⁸⁹ Benneche 2017: 59

medlemmer fra det motstridende miljøet. Angrepene var vanskelige å stoppe, ettersom det eksisterte en stor grad av selvjustis i miljøene. Ifølge politiet ble oppgjørene karakterisert av én ting, nemlig at ofrene av oppgjørene verken har sett eller hørt noe som helst. Ingen ville snakke, uansett hvor mye de viste, ettersom de heller ville ordne opp i problemene selv. Uten tips om hvor eller når slike oppgjør kunne oppstå, fryktet politiet for at det kunne gå liv tapt.³⁹⁰

En betent og vedvarende konflikt var sentrert rundt Radio Nite Rocket, et radiolokale som har blitt beskrevet som "*et ormebol for nynazister*"³⁹¹. Ledere for ny-nazistiske grupper var innom lokalene, i tillegg til at nazister ble invitert inn som gjester.³⁹² I 1993 ble lokalene rasert av anti-rasister. Under banneret "Stopp nazi-radioen" skal nærmere 50 ungdommer, angivelig fra Blitz, ha tatt seg inn i lokalene i Dronningens gate og ødelagt alt av utstyr. Redaktøren av radioen lovet hevn, og hevdet radioen ikke ville la seg "*diktere av blitz-unger*"³⁹³. Noen dager etter innbruddet på radiolokalet ble det avfyrt skudd og kastet brannbomber mot Blitz-huset.³⁹⁴ At ny-nazister forsøkte å kaste bomber inn på Blitz skulle gjenta seg, blant annet i 1994 og i 1995.³⁹⁵

Slike motreaksjoner stoppet ikke anti-rasistene, som kjempet mot et hvert forsøk ny-nazistene hadde til å danne seg et samlingspunkt. To ganger, i 1995 og i 1997, forsøkte ny-nazistene å etablere et hovedkvarter, ikke ulikt det blitzerne selv hadde. Begge gangene holdt medlemmer av det anti-rasistiske miljøet mot-demonstrasjoner, og det eskalerte til voldelige sammenstøt, hvor blant annet en blitz-jente stod i fare for å bli blind på det ene øyet etter å ha blitt truffet av en klinkekule avfyrt med sprettert.³⁹⁶ Ved aksjonen i 1997 kjørte en gruppe ny-nazister en bil mot mengden av demonstranter. Det endte med bilen ble knust av stein, og førerne flyktet.³⁹⁷

Blitz var ikke bare involvert i slagsmål på puber og demonstrasjoner utenfor hus hvor ny-nazister oppholdt seg. Et særlig populært mål for blitzernes anti-fascistiske aksjoner var Folkebevegelsen Mot Innvandring (FMI)³⁹⁸, og deres leder Arne Myrdal. FMI ble dannet i 1987, og selv om bevegelsen aldri ble så kraftig som Myrdal ønsket, fikk de mye

³⁹⁰ Jacobsen og Fougner 1995: 15

³⁹¹ Antifascistisk Aksjon nr. 1, 1995

³⁹² Wilkins 2018: 42

³⁹³ Brunmark og Kristiansen 1993: 3

³⁹⁴ Brekke 1994: 9

³⁹⁵ Ellingsen 1994: 7; Svalastog 2004

³⁹⁶ Grandre 1995: 11

³⁹⁷ Sandvig og Bartnes 1997: 20

³⁹⁸ Skal ikke forveksles med Norge Mot Innvandring (NMI), også grunnlagt av Myrdal etter et brudd med FMI-ledelsen

oppmerksomhet, mye fordi retorikken de bruke var grov, men også mye fordi Myrdal selv hadde en god evne til å bli hørt. Han kom ofte i konfrontasjon med politiet, og satt en periode i fengsel.³⁹⁹ Et av de mest kjente møtene mellom anti-rasister, deriblant Blitz, og FMI, var det såkalte Brumunddalsslaget.⁴⁰⁰ 2000 fremmøtte tok til våpen, i form av stein og flasker, og gikk løs på hverandre, under det som skulle være en lovlig demonstrasjon holdt av FMI. Myrdals appell ble nærmest druknet under lyden fra mot-demonstrantene. Demonstrasjonen ble etterhvert avviklet av politiet.⁴⁰¹

Blitz var ifølge ny-nazister del av et svært omfattende nettverk. Venstresiden ble kartlagt, og tidsskriftene viste diagrammer og koplinger mellom organisasjoner som Blitz, NRK, SV og NTB. I tillegg fantes det såkalte "dødslistene", som ga en oversikt over hvilke personer som var på de høyreekstremes svarteliste. I tidsskriftet Redwatch, og under tittelen "Wanted Dead", lister den britiske terrorgruppa Combat 18 opp 60 nordmenn de hevder er deres "hovedfiender".⁴⁰² Lista inneholdt i stor grad medlemmer av Blitz, blant annet Lillevolden, men også fra andre anti-rasistiske organisasjoner, som SOS Rasisme og Internasjonale Sosialister.⁴⁰³ Ettersom Redwatch oppfordret til voldsaksjoner mot høyreekstremes politiske motstandere, førte listene til fysiske konfrontasjoner. For eksempel ble en anti-rasist angrepet med øks og pistol på et busstopp.⁴⁰⁴ Tidsskrift som *Fritt Forum* så kommunisme og anti-rasisme som "*to sider av samme sak*"⁴⁰⁵, og følgelig var det ikke noen grunn til å skille mellom kommunister og anti-rasister.

5.2.2 ULIKE FORSTÅELSER

Fangen argumenterer for at det var ulik forståelse mellom blitzerne og ny-nazistene når det kom til hva konflikten egentlig gikk ut på. Ifølge henne fokuserte blitzerne mer på det ideologiske i konflikten enn det ny-nazistene gjorde. Noe av grunnen til dette kan være at ny-nazistene anerkjente at det faktisk eksisterte ideologiske likheter mellom de to gruppene, noe Blitz ikke gjorde. Et medlem av nasjonalist-miljøet som Fangen snakket med, uttalte at anarki "*er vel ikke vår ideologi, men det er vel en liten anarkist i oss alle*"⁴⁰⁶. På grunn av dette var det viktigere for Blitz å ta tydelig avstand fra de høyreekstreme, enn det var for dem å

³⁹⁹ Lunde 1993: 37-38

⁴⁰⁰ Heen 1991: 9

⁴⁰¹ Helle 1991: 6-7

⁴⁰² Olsen 1995: 3

⁴⁰³ Olsen 1995: 3

⁴⁰⁴ Baug og Sandberg 1995: 4; Det er her verdt å nevne at *Smørsyra* hadde liknende lister, men at disse ofte var mindre seriøse og mer humoristiske, ettersom for eksempel Dronning Sonja og Bill Clinton var skrevet opp

⁴⁰⁵ Nytnun 2013: 56

⁴⁰⁶ Fangen 1995: 38

markere seg som annerledes enn Blitz. Dette kunne igjen føre til at blitzerne var mer uttalte i sin motstand mot fascismen. Likevel ønsket ingen av gruppene å fremstå som den mest voldelige, og begge hevdet at den andre gruppa var voldeligere enn dem selv.⁴⁰⁷

I tillegg virker det som mange ny-nazister mente de selv ble behandlet dårligere enn blitzerne, selv om begge kan defineres som opprørsgrupper. Ny-nazistene hevdet blitzerne ble behandlet bedre enn dem selv, og at det ikke var like store reaksjoner på pønkernes fremfaren. Denne forbitrelsen hos nasjonalistene ligger i at de mente blitzerne kunne *"tillate seg hva som helst, uten å miste den moralske støtten [...] mens de selv blir uthengt og forfulgt"*⁴⁰⁸. Denne holdningen ble understøttet av at Blitz hadde fått kontrakter med kommunen om å beholde det okkuperte huset i Pilestredet, mens de selv aldri fikk et oppholdssted på samme måte.⁴⁰⁹

I tillegg kunne spesifikke hendelser hjelpe til med å bygge opp dette synet. Et eksempel på en slik hendelse var i november 1991, da det samlet seg flere tusen demonstranter på Youngstorget i Oslo. Demonstrasjonen stod mot FMI og Myrdal. Blitz-miljøet var representert ved demonstrasjonen, og ble i ettertid takket at politiet for hvordan de hadde oppført seg. Ikke bare hadde blitzerne forholdt seg noenlunde rolig, de hadde også *"aktivt medvirket til å stoppe tilløp til slagsmål mellom Myrdal-tilhengere og anti-rasister"*⁴¹⁰. Hendelser som dette kan ha gitt ny-nazistene en følelse av at politiet uten grunn heller var på blitzernes side, selv om Blitz hadde fellestrekk med nasjonalist-miljøet.

Det virker i tillegg som politiet, politikerne og Blitz hadde ulik forståelse av konflikten med ny-nazistene. Blitz så den som en trussel mot deres egen eksistens, og tok forholdsregler for å beskytte seg selv. Deres tiltro til myndighetene var som kjent lav, og de stolte ikke på at politiet evnet å beskytte dem. Ettersom det kun er staten som legitimt har rett til å bruke vold, så myndighetene lagringen av våpen og beleiringen på Blitz som en trussel mot demokratiet. Konflikten bunnset derfor ut i en ulik forståelse av situasjonen, og ingen av sidene var villige til å lette på kravene.

5.3 ANTI-FASCISME OG FASCISME/ANTI-RASISME OG RASISME

Når vi snakker om rasisme og anti-rasisme, er det tydelig at det ikke er snakk om noen skala. Bjørgo, Carlsson og Haaland skriver at *"begrepsparet rasist/antirasist viser til binære*

⁴⁰⁷ Fangen 1995: 40

⁴⁰⁸ Fangen 1995: 40

⁴⁰⁹ Det kan hende de har rett i at Blitz-miljøet på den tiden var ansett som mer "stuerent" enn nasjonalist-bevegelsen, men som vi har sett måtte Blitz kjempe med nebb og klør for å beholde huset

⁴¹⁰ Danbolt 1991: 10

*moralske enten-eller-posisjoner. Vi står overfor verdibaserte standpunkter*⁴¹¹. Enten er du rasist, eller så er du ikke rasist. Dette føler til lav toleranse for kompromisser, og følgelig steile fronter. I konfrontasjonen mellom rasisme og anti-rasisme er det ikke rom for mellomposisjoner. Det er et veldig tydelig "Oss" mot "Dem"-skille.

I konflikter mellom anti-rasistiske og rasistiske ungdomsgrupper, vil ofte spørsmålet om rasisme stå så sterkt at det enten vil gjennomsyre eller overskygge alle andre konflikter. Meningsmotsetningen er så sterk at den blir *"styrende for hvordan disse konfliktene blir fortolket, mobilisert rundt, og utkjempet"*⁴¹². Ikke alle disse konfrontasjonene mellom gruppene handler om politikk og ideologi – det kan også handle om å få respekt av egne venner, eller hevne seg på medlemmer fra andre gjenger.

5.3.1 RASISME, FASCISME, NY-NAZISME OG NASJONALISME

Rasisme, fascisme, nazisme og nasjonalisme kan argumenteres for å være ulike ideologiske retninger, med tydelige fellestrekk. I dette tilfellet ser jeg det som hensiktsmessig å behandle alle retningene under samme paraply, ettersom Blitz-miljøet hadde som mål å ødelegge alle former for rasistisk-motivert ideologi.⁴¹³

Wilkins argumenterer for at ny-nazistene var opptatt av *rene kategorier*. Det vil si at en stor del av deres ideologi gikk ut på å plassere mennesker i bokser, for deretter å rangere dem. Nazistene hevdet det eksisterte overmennesker og undermennesker.⁴¹⁴ Hvite var kategorisk bedre enn fargede, menn var bedre enn kvinner, heterofile var bedre enn andre typer legninger.⁴¹⁵ Dette fører til at *"forskjellen mellom nasjonalistene og blitzerne, ligger i nasjonalistenes sans for rene kategorier, og blitzernes sans for overgangskategorier"*⁴¹⁶. Fangen argumenterer for at blitzerne foretrekker det hun kaller opplevelser av liminal karakter, eller det som ikke kan plasseres sikkert i én boks. Blitzerne foretrekker verken-eller-tilfeller, altså det som ligger mellom de tydelige kategoriene. Derfor er de for eksempel mer åpne for et flerkulturelt samfunn eller for avvikende seksualiteter.⁴¹⁷ Nasjonalister misliker det som faller utenfor det normale, og vil naturligvis mislike Blitz, som gjør et opprør mot det normale, og søker å finne store deler av sin medlemsmasse på utsiden av det konforme. Dette

⁴¹¹ Bjørge, Carlsson og Haaland 2001: 102

⁴¹² Bjørge, Carlsson og Haaland 2001: 103

⁴¹³ I sin forskning bruker Katrine Fangen konsekvent begrepet nasjonalist, ettersom hun mener begrepene nazist, ny-nazist eller fascist ikke er brede nok

⁴¹⁴ Fangen 2001b: 31

⁴¹⁵ Wilkins 2018: 20

⁴¹⁶ Fangen 1995: 38

⁴¹⁷ Fangen 1995: 39

førte til at nasjonalistene oppfattet blitzerne som "forrædere". Høyreekstremer tidsskrift kalte gjerne blitzere "meningsundertrykkere" og "landssvikere", og hintet til koplingen mellom Blitz og den politiske eliten ved å skrive at *"det er de usynlige båndene mellom de gamle "sekstiåtte-kommunistene" og de sosialdemokratiske myndigheter som gjør seg gjeldende når Blitz fortsatt får eksistere"*⁴¹⁸. Denne følelsen ble understreket av hva ny-nazistene oppfattet som den urettferdige fordømmelsen av deres miljø versus behandlingen av Blitz.⁴¹⁹

De ideologiske tankene om et hierarki kan forklare måten de ny-nazistiske organisasjonene er bygget opp på. Der Blitz-miljøet, ut fra sin ideologiske tanke om likhet og likeverd, gikk for en flat struktur, har mange ny-nazistiske grupper heller gått for en organisering basert på hierarki og en mulighet til å stige i gradene.

5.3.2 ANTI-RASISME OG ANTI-FASCISME

Anti-fascisme har eksistert like lenge som fascismen.⁴²⁰ Anti-fascisme er en betegnelse anti-fascistene selv har valgt å bruke på seg selv, og termen refererer til *"a transnational movement of radical, decentralized, autonomous antifascist groups"*⁴²¹. Selv om disse gruppene har merkelappen "anti-fascist", betyr ikke det at de har så mye til felles ellers, hva angår metode og øvrige politiske holdninger.

Den anti-rasistiske ideologien er basert på en moralsk stillingtagen. Anti-rasister forkaster den nazistiske ideen om at noen mennesker er verdt mer enn andre på bakgrunn av kjønn, hudfarge eller seksualitet. Ideologisk sett legger anti-fascistene *"sterk vekt på menneskerettigheter, humanisme og demokratiske idealer"*⁴²². Det er altså en moralsk fordømmelse som ligger til grunn for hvorfor en skal stå opp mot fascistene, og anti-rasistene velger som regel å støtte seg på lovverket heller enn å ta saken i egne hender.⁴²³

Foreløpig har det kun vært snakk om én anti-fascistisk gruppe, Blitz. Selv om den var relativt liten, gjorde den seg likevel godt hørt og sett. Likevel er ikke grupper som Blitz nødvendigvis representative når det kommer til hva anti-fascisme egentlig er. For eksempel finnes det mange ungdomsgrupper som har tatt betegnelsen "anti-fascisme", men som tar avstand fra de metodene brukt av miljøer som Blitz. Medlemmene av slike grupper er verken utagerende eller voldelige, men baserer sin anti-rasisme på medmenneskelighet og toleranse.

⁴¹⁸ Fritt Forum nr. 10, 1994: 2

⁴¹⁹ Fangen 1995: 40

⁴²⁰ Copsey 2018: 243

⁴²¹ Copsey 2018: 244

⁴²² Bjørge og Carlsson 1999: 236

⁴²³ Copsey 2018: 246

Metodene deres er som regel preget av holdningsskapende arbeid og diskusjon, heller enn vold.⁴²⁴ Antirasistisk Senter og det tidligere SOS Rasisme⁴²⁵ kan ses som eksempler på denne formen for anti-rasisme.

5.4 DEN MILITANTE ANTI-RASISMEN

Bjørge og Carlsson skiller anti-rasisme og militant anti-rasisme. Anti-rasistiske grupper som Antirasistisk senter valgte helst å stole på myndighetene, og tok ikke kampen til gatene.⁴²⁶ De militante anti-fascistene, derimot, *"ikke legger synderlig vekt på slike verdier – verken i sitt idégrunnlag eller i sine metoder"*⁴²⁷. Her er målet revolusjon, helst gjennom voldsbruk. Nigel Copsey skriver at *"militant antifascism is surely best approached in terms of transnational, ideologically-motivated collective action"*⁴²⁸. Forskjellen mellom anti-rasister og militante anti-fascister later til å ligge i at den militante grenen er drevet av ideologi eller enn moral. Både Anti-fascistisk Aksjon (AFA)⁴²⁹ og Blitz kan ses som eksempler på militant anti-fascisme.

Militant anti-fascisme kan re-defineres som "fysisk makt" anti-fascisme.⁴³⁰ Med "fysisk makt" menes ikke bare direkte vold. Begrepet inkluderer også andre former for motstand, som det å sette opp blokader, holde mot-demonstrasjoner eller sette opp vakthold.⁴³¹ Likevel viser dette at vold er en iboende del av den militante anti-fascismen. Er du militant anti-fascist er du også voldelig. Vold og militant anti-fascisme kan ikke skilles fra hverandre.

Anti-fascismen er ikke kun en kamp mot nazismen, men også mot kapitalismen. Den britiske anti-fascistiske aksjon argumenterte for at fascisme er en iboende del av kapitalismen, og at det å angripe fascismen også er et angrep på det kapitalistiske samfunnet. Et medlem av britiske AFA skal ha uttalt *"if you seriously oppose the fascist in a way which is effective [...] you are operating against the state"*⁴³². Blitz' ideologiske verdier var som kjent hentet fra venstresiden, og gikk ut på å stå opp mot det etablerte. Dette gjelder også kapitalismen. At

⁴²⁴ Bjørge og Carlsson 1999: 46

⁴²⁵ Gruppen stod originalt for en ikke-voldelig linje. Ettersom årene gikk begynte de å bevege seg bort fra dette prinsippet

⁴²⁶ Copsey 2018: 246

⁴²⁷ Bjørge og Carlsson 1999: 236

⁴²⁸ Copsey 2018: 245

⁴²⁹ Også kjent som Antifa

⁴³⁰ Han kaller det *physical force anti-fascism*

⁴³¹ Copsey 2018: 245

⁴³² Copsey 2018: 246

Blitz tok til seg slike ideer kommer frem i deres egne publikasjoner. Blant annet skriver AFA, de at *"fascismen er ikke en idé som man kan avsløre og argumentere bort, men en bevegelse som vokser i kapitalismens skygge"*⁴³³.

5.4.1 ANTIFASCISTISK AKSJON OG BLITZ – AKTØRER FOR MILITANT ANTI-FASCISME

Både Blitz og AFA var en del av den politisk organiserte militante anti-rasismen. For dem var anti-rasisme en identitetsmarkør, noe som *"flagges med symboler som fremhever deres ideologiske ståsted"*⁴³⁴. Dette vises tydelig i slagordene de brukte, hva de mente om seg selv, og hvilke saker de valgte å mobilisere rundt. Det nærmest ikoniske maleriet på Blitz-husets fasade viser tross alt en knyttneve som knuser et hakekors. Blitz kunne neppe kommunisere sitt syn på fascismen tydeligere enn det.

Anti-fascistisk Aksjon har sin bakgrunn fra 1930-tallets Tyskland, hvor det var et forsøk på å skape en forent front mellom kommunister og sosialdemokrater. Aksjonen ble gjenskapt på 80-tallet av en gruppe venstre-radikale i London som, tross navnevalget, ellers hadde lite til felles med tidligere initiativer. AFA slet med interne stridigheter gjennom 80-tallet, og ble igjen lansert på 90-tallet som *"one of Europe's pre-eminent militant antifascist groups"*⁴³⁵.

I Norge ble AFA dannet for å koordinere den politiske jobbingen på Blitz bedre, i tillegg til å være med på å danne et anti-fascistisk nettverk i hele landet.⁴³⁶ AFA var samtidig del av det transnasjonale AFA-nettverket, og følgelig var det en del samarbeid mellom AFA og andre anti-fascistiske grupper.⁴³⁷ Blitzere dro til for eksempel England eller Danmark, enten for å besøke andre meningsfeller eller for å bistå i demonstrasjoner som ble holdt der.

Anti-rasisme var ifølge Benneche ikke en del av den ideologiske grunnmuren til Blitz-miljøet, men Blitz ble et sted der en anti-rasistisk forståelse fikk god grobunn og mulighet til å vokse frem.⁴³⁸ Blitz ble uttalt anti-rasistisk, og er det fremdeles. På deres egne nettsider står det at *"Blitz vil alltid kjempe mot kapitalisme, mot sexisme og heterosexisme, mot rasisme og annet faenskap i byen vår"*⁴³⁹. Avslutningsvis bruker de slagordet "no pasaran!", som kan oversettes til "de skal ikke passere!". Uttrykket ble blant annet brukt under den spanske

⁴³³ Antifascistisk Aksjon u.å.

⁴³⁴ Bjørge, Carlsson og Haaland 2001: 103

⁴³⁵ Copsey 2018: 245

⁴³⁶ Mathisen, Hagberg og Uttakleiv 1995: 47

⁴³⁷ Bjørge og Carlsson 1999: 47

⁴³⁸ Benneche 2017: 32-33

⁴³⁹ Blitz u.å.

borgerkrigen på 30-tallet, som krigsropet til det kommunist-støttede republikanske partiet, og har følgelig blitt et slagord brukt av hele den anti-fascistiske bevegelsen.⁴⁴⁰

AFA la ikke skjul på at de ikke har noe imot å bruke vold for å bekjempe ny-nazister. De ønsket å kjempe *"mot fascismen med de midler vi mener situasjonen krever"*⁴⁴¹. De utelukker derfor ikke fysiske konfrontasjoner.⁴⁴² Denne holdningen blir legitimert ved å hevde at anti-fascisme alltid var selv-forsvar.⁴⁴³ Ved å ta opp kampen mot fascister, selv med voldelige midler, skånte de samfunnet for en større fiende. På bakgrunn av dette skriver Wilkins at målet med den militante anti-fascismen var at *"rasister aldri skulle stå uimotsagt eller anerkjennes som en legitim stemme i den offentlige debatten"*⁴⁴⁴. Det høyreekstreme miljøet svarte på dette ved å opprette en gruppe som hadde som mål å bekjempe anti-fascismen, den såkalte Anti-Antifa.⁴⁴⁵

5.5 SAMMENFATNING

Dette kapittelet har tatt for seg forholdet mellom de militante anti-fascistene i Blitz-miljøet og ny-nazister. Gjennom alt fra gatekamper til større hendelser som brannbomber og ødeleggelse av lokaler har krigen mellom Blitz og ny-nazister utviklet seg til å bli en krig mellom to steile fronter. Blitz nektet det ny-nazistiske miljøet å eksistere, og for ny-nazistene ble derfor krigen med Blitz en krig om overlevelse. Etersom begrepsparet er dikotomt, er det ikke noen mulighet for kompromisser. I tillegg har det blitt vist at militante anti-fascisme har en iboende voldelig karakter, som ikke lar seg skille fra ideologien. Dette førte til at kampen mot nazistene nødvendigvis måtte bli voldelig.

Selv om ideologi utvilsomt var viktig for begge gruppene, og essensielt når det kom til konflikten mellom blitzere og ny-nazister, er det samtidig viktig å ikke overdrive viktigheten av ideologi. Dette er på grunn av skillet Bjørge og Carlsson hadde mellom ideologi som uttrykk og som drivkraft. Etersom ny-nazistenes angrep på Blitz-huset var et angrep på hele miljøet, også de som ikke var uttalt anti-fascistiske, ble det naturlig for Blitz å svare som en samlet front. For noen av blitzerne vil altså voldsbruken mot ny-nazister være et eksempel på ideologi som uttrykk, altså noe som ikke er motivert av ideologi.

⁴⁴⁰ McIntire og Burns 2009: 336

⁴⁴¹ Antifascistisk aksjon u.å.

⁴⁴² Antifascistisk aksjon u.å.

⁴⁴³ Antifascistisk aksjon u.å.

⁴⁴⁴ Wilkins 2018: 19

⁴⁴⁵ Nytun 2013: 52

6 TRANSNASJONALITET – BLITZ SOM DEL AV EN STØRRE BEVEGELSE

Grupper på de politiske ytterkantene arbeider sjelden alene, ettersom *"nasjonalistiske skinheads og nynazister såvel som antirasistiske anarkister tilhører transnasjonale voldelige subkulturer. Disse motgruppene har i stor grad hentet ideologi, stil og handlingsforbilder fra meningsfeller i utlandet, og har tett kontakt og samarbeid med likesinnede grupper i utlandet"*⁴⁴⁶. Blitz-miljøet hentet inspirasjon fra engelske pønkere, noe som kom tydelig frem i klesstil og deres foretrukne musikk sjanger. Blitzernes kampsaker, særlig på 80-tallet, var i stor grad knyttet til internasjonale, politiske spørsmål. I tillegg hadde det norske miljøet oversikt over og kontakt med liknende grupperinger i andre land, særlig i Tyskland, Danmark, Sverige, men også med miljøer lenger unna, som i Sør-Afrika.⁴⁴⁷ Blitz deltok ikke bare på aksjoner i Norge, men dro også utenlands for å støtte meningsfeller der.⁴⁴⁸ Ungdom fra andre land kom også til Oslo for å være med på aktiviteter tilknyttet Blitz.⁴⁴⁹ For eksempel kom nærmere 100 demonstranter til Norge for å støtte Blitz i en aksjon med Shell-bygningen og en bygning Sør-Afrikas konsul hadde kjøpt.⁴⁵⁰ Dette kapitlet vil derfor argumentere for at Blitz-miljøet er en del av et større nettverk som strekker seg på tvers av landegrensener.

Selv om Blitz-miljøet er vokste frem som en reaksjon på lokale sosiale utfordringer og politiske problemer, var utviklingen av miljøet en del av en liknende trend som strakte seg over det europeiske kontinentet. Solli skriver at Blitz var *"del av et tidsbestemt og internasjonalt ungdomsfenomen"*⁴⁵¹, ettersom det rundt samme tid vokste opp liknende grupper i land som Tyskland, Nederland og Danmark. Slike transnasjonale grupper aksjonerte ofte for eller mot *"internasjonale spørsmål, som flyktning- og innvandringspolitikk,*

⁴⁴⁶ Skjørten, Bjørge og Olaussen 1999: 90

⁴⁴⁷ Benneche 2018: 101

⁴⁴⁸ Larsen 1990: 10

⁴⁴⁹ Størdal 1989: 7; Larsen 1994: 15

⁴⁵⁰ Jonassen 1989: 2

⁴⁵¹ Solli 2019: 102

imperialisme, eller vestlige militæraksjoner"⁴⁵². I tillegg hadde gruppene ofte felles interne kampsaker, som arbeidsledighet og mangel på boliger.⁴⁵³ Mange ungdommer i Europa følte på de økonomiske problemene som fulgte oljekrisa i 1973. Arbeidsledigheten var høy, særlig blant ungdom. Krogstad skriver at land som England i 1981 hadde en arbeidsløshet på 10,3 prosent nasjonalt. For ungdom var arbeidsløsheten på hele 39,5 prosent. I Norge var den nasjonale arbeidsledigheten på 2 prosent, men for ungdom var den på 47,5 prosent.⁴⁵⁴ Disse tallene viser til en felles kamp blant europeisk ungdom, og en kollektiv forståelse av at de ble plassert bakerst i arbeidsledighetskøene. I tillegg var det vanskelig for den europeiske ungdommen å skaffe seg bolig. Frustrasjonen blomstret i opprør over hele kontinentet.⁴⁵⁵

Tilly og Tarrow beskriver en økning i voldelige demonstrasjoner i Tyskland. Mellom 1950 og 1990 gikk antallet protester fra litt over 1000 til nærmere 4000. I tillegg beskriver de en økning i konfronterende og voldelige protester på 80- og 90-tallet – *"evidence shows increases in the proportion of "confrontational" protests in the 1980s and of "violent encounters" in the 1990s"*⁴⁵⁶. En slik beskrivelse likner på den utviklingen Blitz-miljøet hadde, hvor 80-tallet i stor grad var preget av konfronterende protester, som demonstrasjonen mot Thatcher og Weinberger, mens 90-tallet i større grad var preget av voldelige sammenstøt med ny-nazister. Samtidig som økningen i voldelige konflikter, økte også antallet okkuperte bygninger i Europa fra 1970-tallet og utover.⁴⁵⁷ Blitz-miljøet ble som kjent født ut av en husokkupasjon, og fortsatte med husokkupasjoner gjennom 80- og 90-tallet.⁴⁵⁸

6.1 BZ'ERNE I DANMARK

Mandag 10. januar 1983 kunne man lese følgende overskrift i Klassekampen: *"Krigen i København starter i dag?"*⁴⁵⁹. Videre følger det i avisartikkelen⁴⁶⁰:

⁴⁵² Skjørten et al. 1999: 90

⁴⁵³ Solli 2019: 102

⁴⁵⁴ Krogstad 1985: 13

⁴⁵⁵ Krogstad 1985: 14

⁴⁵⁶ Tilly og Tarrow 2015: 19

⁴⁵⁷ Martínez López 2012: 866

⁴⁵⁸ Blitz har blant annet vært ansvarlige for å okkupere bygårder i Trondheimsveien, Geitemyrveien, Langes gate, Storgata og diverse adresser i Pilestredet

⁴⁵⁹ Gjerseth 1983: 8

⁴⁶⁰ Gjerseth 1983: 8

Nørrebro og to okkuperte hus. 60 ungdommer fra 15 til 30 holder Danmark i en viss spenning: De har omgjort to saneringsmodne kåker til regulære festninger og alle frykter at det vil koste liv å få dem ut. [...] 80-åras ungdomsopprør har ingen Mao og ingen Vietnamkrig, de har ingen store idealer og ingen store visjoner: BZ'erne på Nørrebro har egentlig bare en falleferdig mursteinsgård, men den er livsviktig.

BZ er Danmarks svar på Blitzmiljøet. Miljøet var særlig aktivt på 80-tallet, og navnet kommer fra det danske ordet "besætte", som betyr okkupering eller okkupasjon.⁴⁶¹ Som Blitz består det danske miljøet i stor grad av ungdom som er der av ulike grunner. Noen trenger bolig, og velger derfor å okkupere, enten fordi de ikke ser noen annen mulighet, eller som en form for protest.⁴⁶² Etterhvert som miljøet utviklet seg utover på 80-tallet, flyttet gruppa fokuset fra okkupasjon til andre former for handling, før det til slutt ble oppløst på starten av 90-tallet.⁴⁶³

Som Blitz kom BZ'erne ofte i konfrontasjon med politiet, og som Blitz var musikk og aktiviteter av sosial og politisk art en sentral del av miljøet. I tillegg, i likhet med Blitzmiljøet, var også noe av bakgrunnen for etableringen av BZ'erne misnøye hos ungdommen angående behandlingen de fikk av politiet⁴⁶⁴, og ungdommens situasjon i Danmark, som særlig var preget av høy arbeidsløshet.⁴⁶⁵

BZ'erne demonstrerte gjerne, og deres aksjonsformer spredte seg videre til Blitzmiljøet. Blant annet vises det til at Blitz' aksjon mot bystyrets julebord i 1986, der en gruppe demonstranter kom seg inn i salen og spiste av maten til politikerne, under parolen "Politiet spiser av vårt budsjett – nå spiser vi av maten deres".⁴⁶⁶ Slike aksjonsformer var gjerne inspirert av BZ'erne, som ofte gikk for ikke-voldelige og humoristiske demonstrasjonsformer. Solli hevder her at "*bruken av slike alternative handlingsmønstre som latterliggjør, forstyrrer og overrasker myndighetene gjennom humor og satiriske gateopptredener, kan spores i motkulturen*"⁴⁶⁷. Et nyere eksempel på dette fra Blitzmiljøet, er da rundt 45 demonstranter i mars 2007 gikk mot den danske ambassaden i Oslo, og kastet roser og tulipaner på politiet. Aksjonen skulle vise sympati mot deres danske meningsfeller, som hadde fått sitt ungdomshus revet.⁴⁶⁸

⁴⁶¹ Mikkelsen og Karpantschof 2001: 609

⁴⁶² Gjersteth 1983: 8

⁴⁶³ Mikkelsen og Karpantschof 2001: 609-610

⁴⁶⁴ Benneche 2018: 101

⁴⁶⁵ Sagflaet 1987: 18

⁴⁶⁶ Holm og Kvaran 1989: 188

⁴⁶⁷ Solli 2019: 98-99

⁴⁶⁸ Flydal 2007

Rivningen av Blitz-miljøets "søsterhus" i Danmark, det såkalte Ungdomshuset, ga sterke reaksjoner i begge miljøene.⁴⁶⁹ Samme dag som blomster-aksjonen mot politiet ble rundt hundre medlemmer av Blitz-miljøet stoppet på vei til København. Bakgrunnen for turen var en kjedemelding som hadde blitt sirkulert rundt, hvor danske demonstranter oppfordret likesinnede til å støtte dem i deres kamp med meldingen: *"Kom til København, og brenn ned byen"*⁴⁷⁰. Kvelden endte med at flere ungdommer ble arrestert for hærverk og vold, og stemningen ble beskrevet som en spontan gatefest: *"mørkt, illeluktende og med en schizofren stemning av fest og begravelse på en gang"*⁴⁷¹. Selv om politiet stod klare i tilfelle det ble bråk, hevdet aktivistene at de forventet en rolig demonstrasjon.⁴⁷² Hendelsen i 2007 bare en av mange. Gjennom 80- og 90-tallet tok medlemmer av Blitz-miljøet ofte turer til Danmark for å støtte sine meningsfeller der. For eksempel skriver *Arbeiderbladet* at politiet i Danmark hadde arrestert folk fra Blitz-miljøet i Oslo en rekke ganger under aksjoner i København.⁴⁷³ På bakgrunn av dette kan Blitz tolkes som tilfeller av "rooted cosmopolitanism", som det ble beskrevet av Tarrow. "Rooted cosmopolitanism" beskrev *"the increased number of people and groups whose relations place them beyond their local and national settings without detaching them from locality"*⁴⁷⁴. Blitz' hadde sin hovedbase i Oslo. Deres ideologi trakk dem til andre steder i verden, men de returnerte alltid til Pilestredet.

Likhetene mellom Blitz og BZ strekker seg ikke bare til aksjonsmåter og kulturelt uttrykk, men også til hvilke saker de hadde som kampsaker. Særlig gjelder dette protester mot Sør-Afrika og konflikter med ny-nazister.⁴⁷⁵ Demonstranter i Danmark gikk til aksjon mot Shell-stasjoner, hvor bensinpumper ble ødelagt og slanger ble skåret opp. BZ'erne ga ut flygeblad med informasjon om hvordan slike aksjoner burde planlegges og hvordan demonstranter skulle unngå å bli tatt. Videre skrev de at *"sabotasje er og blir en sunn og oppbyggelig virksomhet. VÅR GLEDE – DERES MARERITT"*⁴⁷⁶. Dette er en tankegang som likner på den som samtidig eksisterte i Blitz-miljøet, som så på aksjoner som en effektiv måte å utfordre myndighetene.

⁴⁶⁹ Turkanovic 2007

⁴⁷⁰ Turkanovic 2007

⁴⁷¹ Vold 2007

⁴⁷² Turkanovic 2007

⁴⁷³ Larsen 1990: 10

⁴⁷⁴ Tarrow 2005: 42

⁴⁷⁵ Sagflaat 1987: 18

⁴⁷⁶ Sagflaat 1987: 18

6.2 OKKUPASJONSBØLGEN I EUROPA

Siden slutten av 1960-tallet og begynnelsen av 1970-tallet har det vært vanlig å okkupere tomme hus og bygninger. Okkupasjons-bevegelsen, som begynte i land som Italia, Tyskland og Frankrike, spredte seg etterhvert til mer perifere europeiske land som Danmark, sannsynligvis takket være transnasjonal imitering og personlige forbindelser.⁴⁷⁷ Målet med okkupasjonen er som regel å fylle et sosialt behov, som bolig eller aktiviteter.⁴⁷⁸ Metodene brukt av medlemmer av ulike okkupasjons-grupper er ofte like, og derfor kan ikke disse okkupasjonene ses på som enkelthendelser. Mange forskere snakker derfor om en okkupasjonsbølge eller en okkupasjonsbevegelse som har preget Europa de siste fire til fem tiårene.⁴⁷⁹ Bevegelsen ble gjerne kjennetegnet ved *"its mostly illegal nature [...]; the subcultural aspects of squatters' dress, discourse and lifestyle; and exclusively involving youngsters"*⁴⁸⁰. Hvert tiår fikk sine egne karakteristika, og *"the squatters' movement of the 1980s could rely on a widespread mobilization of large groups of young people, socialist ideologies, ideas about basis democracy and self-organization, direct action and squatting"*⁴⁸¹. Blitz var som kjent et miljø preget av venstreorienterte ungdommer som opererte utfra et "gjør-det-sjæl"-prinsipp. De hadde en tro på aktiv og direkte politisk deltakelse, og var ikke fremmede med husokkupasjoner. Blitz kan derfor sies å være del av denne okkupasjonsbølgen på 80-tallet.

Blitz var samtidig relativt beskjedne i forhold til andre steder i verden. I Berlin ble 168 bygninger helt eller delvis okkuperte, og huset flere tusen okkupanter uten leiekontrakt.⁴⁸² De tyske husokkupantene var som regel studenter, avhoppere eller arbeidsledige. Mange var unge, og de ønsket forandring.⁴⁸³ Noen var mer radikale enn andre, og så for seg et anarkisk samfunn, fritt for undertrykkelse. Medlemmer av den radikale delen hevdet at *"ingen har rett til å regjere mennesker"*⁴⁸⁴ og at anarki betydde *"frihet fra herredømmet"*⁴⁸⁵. Dette likner okkupantene som blant annet tok seg inn i Skippergata 6/6b og Pilestredet 30C.

Andrej Holm og Armin Kuhn setter okkupasjonsbevegelsen i Tyskland i sammenheng med den større bølgen ungdomsprotester som skylte over Europa på 80-tallet. De skriver at

⁴⁷⁷ Martínez López 2012: 868

⁴⁷⁸ Martínez López 2012: 866

⁴⁷⁹ Martínez López 2012: 866-867

⁴⁸⁰ Martínez López 2012: 866-867

⁴⁸¹ Mikkelsen og Karpantschof 2001: 611

⁴⁸² Halter 1982: 67

⁴⁸³ Halter 1982: 68

⁴⁸⁴ Halter 1982: 71

⁴⁸⁵ Halter 1982: 71

*"massive demonstrations, streets riots and direct action, combined with the associated erratic expansion of Berlin's squatter movement, was part of a Europe-wide revolution"*⁴⁸⁶. Ettersom bevegelsen for det meste involverte misfornøyd ungdom, fungerte den som et talerør for en ny politisk generasjon. Okkupasjonsbevegelsen i Berlin førte, i likhet med Blitz, til voldelige sammenstøt med politiet. I 1990 ble det bestemt at ingen nye okkupasjoner skulle bli tolerert, og at alle nylig okkuperte hus skulle tømmes av politiet innen 24 timer. Protestene mot politiet ble store, og under storminger av boliger reagerte okkupanter ved å kaste *"roof tiles, cobblestones, paving slabs, stacks of cement, slingshots and Molotov cocktails"*⁴⁸⁷. Selv om den tyske okkupantbevegelsen fokuserte mye av arbeidet sitt på boligokkupasjon, og mindre på politiske demonstrasjoner, likner bevegelsen på Blitz' som okkupasjonsgruppe.

6.3 BLITZ SOM DEL AV ET TRANSNASJONALT NETTVERK

Ifølge Solli har det å være del av et større internasjonalt miljø vært sentralt for Blitz-miljøet siden okkupasjonen av Skippergata.⁴⁸⁸ Siden starten sav 1980-tallet *"hadde okkupantene og UngMob påropt seg paralleller til okkupantbevegelsen og "Ungdomsopprørere i hele Europa"*⁴⁸⁹. Videre kopler han okkupantene i Oslo til den nevnte okkupasjonsbevegelsen i Tyskland, men også til likende bevegelser i Nederland, Sveits og Danmark. De norske okkupantene tok til seg denne forståelsen av seg selv som en del av et større nettverk, og under parolen "BRIXTON BERLIN ZÜRICH AMSTER KØBEN – OSLO" viste de sin støtte til andre europeiske opprørere.⁴⁹⁰

Benneche skriver at Blitz *"hadde en omfattende oversikt over lignende miljøer i utlandet og de hadde også en del kontakt med disse miljøene"*⁴⁹¹. Blant annet inviterte Blitz til en samling for likesinnede fra Skandinavia. Nærmere 100 venstreradikale dukket opp fra Danmark og Sverige for å møte likesinnede, utveksle erfaringer, lære av hverandre og diskutere politikk.⁴⁹² Blitz' politiske virke strakk seg også lenger enn Europas grenser. For eksempel dro blitzere til Palestina for å hjelpe til med å sette opp en teltleir for flyktninger.⁴⁹³

⁴⁸⁶ Holm og Kuhn 2011: 646

⁴⁸⁷ Holm og Kuhn 2011: 651

⁴⁸⁸ Solli 2019: 5

⁴⁸⁹ Solli 2019: 102

⁴⁹⁰ Solli 2019: 104

⁴⁹¹ Benneche 2017: 102

⁴⁹² Smørsyra 1989, nr. 5

⁴⁹³ Bendixsen 2015: 286

I tillegg viste miljøet støtte til frigjøringsbevegelsen FMLN i El Salvador, blant annet ved å samle inn penger og øke bevisstheten om situasjonen ved hjelp av tagging.⁴⁹⁴

AFA var som allerede nevnt også en del av et transnasjonalt nettverk av liknende organisasjoner. I sitt tidsskrift skrev de ofte om situasjonen i andre land, og mobiliserte gjerne anti-rasister til å sloss i andre land. For eksempel samlet antirasister fra Norge, Danmark, Sverige og Tyskland seg for å demonstrere mot en ny-nazistiske markeringer i Danmark og Sverige.⁴⁹⁵ Slike hendelser viser at blitzerne hadde kontakt med liknende miljøer i andre land, og forsøkte å koordinere sin aktivitet med liknende miljøers aktivitet. De fikk inspirasjon til metoder og kampsaker fra andre land, og opprettholdt kommunikasjon langt utover Norges grenser.

Selv om politikken stod høyt i den transnasjonale erfaringsutvekslingen, var samarbeidet også basert på kulturell og sosial utveksling. Mange av medlemmene i de andre miljøene var interessert i pønk og musikk på samme måte som Blitz, og mange pønkere dro til andre land for å spille konserter. En slik hendelse blir for eksempel beskrevet at Holm og Kvaran. En gruppe på 40 norske pønkere tok seg turen til Tyskland for å spille konsert. Norske og tyske pønkere møttes og *"feira og festa hele natta"*⁴⁹⁶.

Selv om ikke disse hendelsene viser akkurat hvordan kommunikasjonen mellom de ulike internasjonale gruppene foregikk, viser det at opprørerne var fullt klar over at det fantes et potensielt nettverk de kunne bruke, lære fra og bli inspirert av. De kunne dra utenlands for nye impulser, for så å bruke det de hadde lært på egen hjemmebane. *"Aktivistene og gruppene rundt om i Europa benyttet seg av de samme metodene, symbolene og kravene, [...] delte av sine kunnskaper og erfaringer, og ved anledninger med egen tilstedeværelse troppet opp og tok del av opptøyene de ikke selv hadde startet"*⁴⁹⁷.

Solli advarer derimot om å tillegge de transnasjonale kontaktene for stor vekt. For eksempel skriver han at kontakten mellom okkupanter i Norge og i resten av verden *"foregikk mest på det personlige plan og ikke som en del av en samkjørt, internasjonal kamp"*⁴⁹⁸. For eksempel ble det aldri en okkupantbevegelse i Norge tilsvarende den som var i Tyskland. Dette samsvarer med funn hos Benneche, som skriver at *"samarbeidet med utenlandske grupper ga nok blitzmiljøet både innsikt og inspirasjon, men fungerte ikke som et ledd i en*

⁴⁹⁴ Medieoperatørene 2004: 00:26:50-00:27:24

⁴⁹⁵ Antifascistisk Aksjon 1995, nr. 5: 14

⁴⁹⁶ Holm og Kvaran 1989: 24

⁴⁹⁷ Solli 2019: 104-105

⁴⁹⁸ Solli 2019: 110

*internasjonal kamp*⁴⁹⁹. Likevel er det grunn til å tro at kontakten mellom gruppene skapte en følelse av fellesskap og dette kunne virke engasjerende, og inspirere til videre kamp.⁵⁰⁰ Solidariteten ble skapt gjennom felles identiteter og strukturer.⁵⁰¹ Kampen mot ulike former for undertrykking samlet grupper i flere land, og ga dem et felles verdigrunnlag å bygge sin politiske aktivitet på. Disse tendensene kan vi også finne internasjonalt. UngMob publiserte ett eksemplar av avisa *Barrikaden*, hvor de hevdet "*Ungdomsopprørere i hele Europa vil bli enda mer sammensveisa og innbitte*"⁵⁰². I tillegg brukte ungdommene felles symboler, som okkupantsymbolet⁵⁰³, hyppig. Dette ble også brukt i Skippergata.⁵⁰⁴ Også knyttneven i UngMobs-er et internasjonalt symbol på okkupasjonsbevegelsen. Slike utsagn og symbolbruk vitner om en oppfatning av en felles identitet, og en felles forståelse blant europeisk opprørsungdom at var noe annet enn det som hadde vært før.

6.4 SAMMENFATNING

Dette kapittelet har vist at Blitz var en del av et større nettverk av liknende grupperinger som eksisterte over hele Europa. Slike grupper hadde vokst ut av de samme sosiale kontekstene – høy arbeidsløshet blant ungdom og vanskelig heter med å skaffe seg en jobb. Gruppene hadde som regel de samme kampsakene, og bestod i stor grad av frustrert ungdom som følte seg oversett av samfunnet. Nettverket ble kjennetegnet av en opposisjon til det etablerte, okkupasjoner og en kamp mot urettferdighet, og kom særlig til uttrykk gjennom husokkupasjoner. Medlemmene av Blitz var også klar over dette nettverket, og utnyttet det ved å reise utenlands eller få støtte i egne demonstrasjoner. De ble også inspirert av andre miljøers aksjonsmåter, og imiterte både kampsaker, kulturelt uttrykk og metoder for opprør.

⁴⁹⁹ Banneche 2017: 103

⁵⁰⁰ Solli 2019: 111

⁵⁰¹ Tarrow 2011: 8

⁵⁰² Jeg har dessverre ikke klart å få tak i en kopi av *Barrikaden*. Sitatet er derfor hentet fra Solli 2019: 20

⁵⁰³ Symbolet viser en sirkel, med en lyn-formet pil gående diagonalt gjennom sirkelen

⁵⁰⁴ Solli 2019: 66

7 BLITZ – IDEOLOGER ELLER PØBLER?

Blitz-miljøet har i løpet av de øvrige kapitlene vist seg å være et mangesidig miljø. Medlemmene samlet seg ikke om kun én kampsak, men mobiliserte til kamp rundt et mangfold av saker av både nasjonal og internasjonal art. De hadde et konfliktfylt forhold til politiet og til høyreekstreme grupper i Oslo. Dette viste seg gjennom gatekamper og demonstrasjoner de gjennomførte i det offentlige rom. Miljøet brukte gata som sin politiske arena, noe som førte til store medieoppslag og mye oppmerksomhet. Likevel var miljøet begrenset, og hadde ikke den politiske gjennomslagsevnen de gjerne skulle ønsket. Internasjonalt var de del av en større ungdomsbevegelse, men nasjonalt var ikke Blitz en politisk aktør som ble tatt seriøst.

Innledningsvis ble denne avhandlingens problemstillinger delt i tre: i hvilken grad kan Blitz ses som agenter for "contentious politics", gatepolitikk og territorialitet? I hvilken grad fungerer anti-fascisme som den mest dekkende beskrivelsen av miljøet? Hva førte til voldsbruken – ideologi eller maskulinitet? I dette kapitlet vil jeg svare på disse påstandene. Jeg vil analysere aspektene i lys av de teoretiske perspektivene som ble introdusert i kapittel 2. Dermed vil jeg i dette kapitlet argumentere for at Blitz kan bli sett på som aktører for både "contentious politics" og gatepolitikk. Dette er på bakgrunn av deres demonstrasjons- og aksjonsformer, de kravene de fremmet om ny-nazister og om Oslos politikere, politi, og måten de brukte bygatene som sin egen politiske arena. Videre vil jeg argumentere for at Blitz var preget av en voldskultur, selv om medlemmene ikke anerkjente dette selv. Volden var både et resultat av ideologi og av en maskulinitetskultur miljøet aldri helt klarte å riste av seg. Til slutt vil det bli argumentert for at Blitz, tross sin eksplosive tilstedeværelse, var et begrenset miljø som hadde relativt liten slagkraft.

7.1 BLITZ SOM AKTØR FOR "CONTENTIOUS POLITICS"

"Contentious politics" involverer kompliserte og svært ulike prosesser.⁵⁰⁵ Konseptet blir definert som *"interactions in which actors make claims bearing on other actors' interests or programs, in which governments are involved as targets, initiator of claims, or third parties"*⁵⁰⁶. Eventuelt kan det defineres som *"what happens when collective actors join forces in confrontation with elites, authorities, and opponents around their claims or the claims of those they claim to represent"*⁵⁰⁷.

"Contentious politics" skjer i krysningspunktet mellom konflikt, kollektiv handling og politikk. Dersom Blitz-miljøet skal analyseres innenfor rammen til "contentious politics", er det best å starte med å plassere miljøet innenfor rammeverket. Dette vil bli gjort ved først å vise hvordan Blitz-miljøet kan tolkes utfra de tre grunnleggende funksjonene i "contentious politics".

7.1.1 KONFLIKT, KOLLEKTIV HANDLING OG POLITIKK

Konflikter forekommer når en aktør kommer med en påstand, altså et spørsmål eller et krav, som påvirker andre aktører.⁵⁰⁸ Konflikter krever både et subjekt som fremmer påstanden, og et objekt, påstandens mottaker. Blitz har vært involvert i konflikter og "claim making"-prosesser med ulike aktører siden det ble opprettet. Miljøet har fungert som subjekt, hvor de har kommet med "claims" til andre, hvor de har stilt krav til politikere, for eksempel ved å kjempe mot riving av Blitz-huset. Miljøet har også fungert som objekt, hvor de har tatt imot slike "claims". Politi, politikere og media har kommet med krav til Blitz, for eksempel at miljøet ville bli oppløst dersom de ikke sluttet å lagre våpen.

Det kan argumenteres for at hele miljøets begynnelse baserer seg på slike "claims". Tilly og Tarrow skriver at *"claims range from timid requests to strident demands to direct attacks"*⁵⁰⁹. Sett på denne måten kan kravet om bolig, arbeid og et ungdomshus ses på som et "claim" Blitz-stilte til myndighetene. Demonstrasjonene og okkupasjonene miljøet gjennomførte, som begge kan ses som den mer ekstreme formen for slike krav, påvirket myndighetene, ettersom de måtte bruke tid og ressurser på å håndtere opptøyene og fjerne okkupantene fra boligene de hadde tatt. Blitz tok mye oppmerksomhet fra politiet, og Haugli

⁵⁰⁵ Tilly og Tarrow 2015: 28

⁵⁰⁶ Tilly og Tarrow 2015: 7

⁵⁰⁷ Tarrow 2011: 4

⁵⁰⁸ Tilly og Tarrow 2015: 7

⁵⁰⁹ Tilly og Tarrow 2015: 8

hevdet "*demonstrasjonene er dyre, arbeidskrevende og plagsomme*"⁵¹⁰. Videre hevdet Blitz myndighetene ikke gjorde nok for å ta vare på byens ungdommer, de kritiserte politiet for overdreven bruk av vold og for å stemple hele miljøet som opprørere.

Blitz var også involvert i konflikter med ny-nazistiske grupper. I denne konflikten var politiet inkludert som en tredjepart. Hvordan dynamikken mellom disse tre aktørene, Blitz, ny-nazister og politi, kunne utspille seg, ble blant annet vist ved Brumunddals slaget. I dette tilfellet la Blitz og politiet sin konflikt til side, for å fokusere på deres felles konflikt med ny-nazistene.

Kollektiv handling betyr at en gruppe koordinerer sin innsats på bakgrunn av felles interesser. Medlemmene i Blitz-miljøet hadde ulike interesser og mål med miljøet. Noen var med for å ta del i det kulturelle uttrykket, noen var med fordi de ikke hadde noe sted å gå, og noen var med for å bruke Blitz som en politisk plattform. Samtidig hadde medlemmene store fellestrekk, som gjorde at de søkte til et miljø som dette. Miljøet kan derfor ses på som et eksempel på kollektiv handling. Alle medlemmene må ikke være med på alle aktivitetene for at det skal ses på som kollektiv handling, det holder å være med i og aktivt støtte opp om miljøet som driver handlingen. Ved å være med i miljøet er de samtidig med i den kollektive handlingen⁵¹¹. Det later til at kollektiv handling ikke kun foregår på individnivå, men også på et organisasjonsnivå. Ved å bli medlem av et miljø som Blitz, går man inn i en organisasjon som driver kollektiv handling.

Blitz opererer på utsiden av den representative politikken, mye fordi de ikke har tro på at politikerne vil kunne ordne opp. De hadde et uttrykt ønske om å *ikke* organisere seg til et politisk parti.⁵¹² Mye av dette ligger i "gjør-det-sjæl"-prinsippet – de har ikke tro på eller tid til at politikere skal komme og orde opp. Derfor er det bedre for dem å ta saken i egne hender. Det stemmer også mer overens med hvordan 80-tallets opprør valgte å fremme sin sak. 1980-åra skulle "*preges mer av gatekamp og direkte aksjoner framfor partipolitikk og ideologi*"⁵¹³.

For at kollektiv handling skulle anses som "contentious", må den "*fundamentally challenge others or authorities*"⁵¹⁴. "De andre", i Blitz' tilfelle, er særlig ny-nazistene. Blitz var delaktig i å sørge for at ny-nazistene ikke fikk et godt fotfeste i Oslo. De fikk ikke etablert en stam-pub, og de fikk ikke dannet et ungdomshus. Blitz tenkte ikke to ganger når det kom til å starte bråk med høyreekstremer. Ettersom Blitz ville fjerne all form for ny-nazistisk

⁵¹⁰ Ekern 1989: 18

⁵¹¹ Tilly og Tarrow 2015: 8

⁵¹² Holm og Kvaran 1989: 95

⁵¹³ Solli 2018: 40

⁵¹⁴ Tarrow 2011: 7

aktivitet i byen, kan konflikten mellom de to miljøene kan derfor ses som en kamp for det høyreekstreme miljøets eksistens. Blitz ville ikke tillate ny-nazistiske grupper å eksistere. Ettersom de ikke trodde politiet ville ta denne kampen, bestemte de seg for å ta den selv.

Til slutt er det ikke tvil om at Blitz-miljøet interagerer med statlige aktører. Dette gjelder både politi og politikere. Blitz både utfordret politikere til å ta ungdomsproblemene på alvor, og de gjorde skade gjennom sine voldelige demonstrasjoner. Graden av motstand miljøet møtte, varierte fra politiker til politiker og fra parti til parti. Likevel ønsket de aller fleste politikerne å ta avstand fra miljøet, i frykt for å bli assosiert med det.

Når det er sagt, så var ikke all aktivitet på Blitz spesifikt rettet mot statlige aktører. Det kulturelle uttrykket, konsertene de holdt og kafeen i Blitz-huset var også et forsøk på å skape samhold og et tilholdssted for ungdom som ikke følte de kunne uttrykke deler av sin identitet på andre arenaer. Det er viktig å ikke tolke alle Blitz' aktiviteter som politiske.⁵¹⁵ Miljøet ble også brukt av ungdom som ikke hadde store politiske aspirasjoner, men som hadde funnet et godt tilholdssted der de kunne dyrke sine interesser og føle et samhold de ikke hadde funnet andre steder.

En interaksjon med staten åpner for muligheten til vold, ettersom staten kan på legitimt grunnlag bruke vold. En konflikt med staten betyr som regel også asymmetriske maktforhold, ettersom staten sitter på ressurser og makt. Likevel forsøkte Blitz så godt de kunne å slå tilbake, for eksempel ved å produsere hjemmelagde våpen som molotov-cocktails og rambukker, for så å bruke dem i demonstrasjon. Én fordel Blitz har her i forhold til staten, er det at de statlige aktørene i større grad må passe på sitt eget rykte. Politiet må derfor være mer forsiktig i egen voldsbruk, ettersom kritikk fra befolkningen vil ramme deres legitimitet hardt. Blitz trenger ikke være like bekymret for legitimitetsspørsmålet, for de er ikke ansvarlige ovenfor befolkningen på samme måte. Likevel er det ikke tvil om at selv om våpnene hjalp Blitz akkurat i kampøyeblikket, men på lang sikt virket dette de-legitimerende for miljøet, og hindret dem i å bli sett på som seriøse politiske aktører.

På bakgrunn av dette kan det argumenteres for at Blitz-miljøet er en aktør for "contentious politics". Miljøet både utsetter og mottar krav fra andre aktører, enten de er statlige eller ikke-statlige. Miljøet praktiserer kollektiv handling, selv om ikke alle medlemmene i miljøet nødvendigvis er med på eller enige i alle hendelsene miljøet er involvert i. Til slutt interagerer Blitz med statlige aktører, for det meste politiet og Oslo

⁵¹⁵ Det kan nok argumenteres for at selve Blitz' eksistens er politisk. Tross alt, politikk førte til dannelsen av miljøet. Likevel virker det som en for enkel løsning å analysere alt av Blitz' aktivitet som et uttrykk for politikk, og det vil nok tillegge mange medlemmer mer politisk bevissthet enn det de hadde

kommune og politikerne der. Selv i tilfeller der konflikten ikke egentlig var mellom Blitz og staten, men heller mellom Blitz og ny-nazister, var de statlige aktørene involvert. I "contentious politics" blir myndighetene gjerne dratt inn som tredjeparter i en konflikt mellom andre aktører.⁵¹⁶ Politiet ble tilkalt for å holde fred mellom de to miljøene, en ressurskrevende jobb som kunne virke nytteløs.

7.2 BLITZ SOM AKTØR FOR GATEPOLITIKK

Gatepolitikk ble innledningsvis definert som "*conflicts and the attendant implications between a collective populace and the authorities, shaped and expressed episodically in the physical and social space of the streets*"⁵¹⁷. Gater inkluderer blant annet gatehjørner, parker og fortau. Gatepolitikk ble også beskrevet som å være "*clusters of different social agents without institutions, coherent ideology, or evident leadership*"⁵¹⁸. Det tydelig at blitzerne passer godt inn i denne definisjonen. De hadde ikke en felles ideologi, selv om det var høy grad av konsensus blant medlemmene. De hadde ikke ledere, selv om enkelte skikkelser i miljøet stakk seg tydeligere ut i andre. I tillegg var de uorganiserte, og ønsket å holde seg slik.⁵¹⁹

Blitzerne brukte offentlige plasser som gater og parker for å få sine politiske syn gjennom. Dette ble vist gjennom okkuperingen av hus som Skippergata, Geitmyrsveien og Pilestredet. Selv om noe av okkuperingen foregikk av rent praktiske grunner, som å gi boligløs ungdom et sted å sove, var det også en måte å uttrykke politiske meninger på. Dette kommer for eksempel frem i uttalelser yttret av okkupanter i Langes gate, som ble okkupert i 1987. Okkupantene kommenterte de "*er boligløse og har gaten som eneste alternativ*"⁵²⁰. Okkupasjonen ble rettfærdiggjort ved å vise til boligpolitikken i Oslo: "*Dette er en riktig måte å vise hvilken håpløs boligsituasjon vi har i denne byen. Vi har tidligere forsøkt politiske kanaler for å fremme våre krav, men har ingen tiltro til Oslos politikere lenger. Langes gate 3 er okkupert for at vi kan få et sted å bo*"⁵²¹. Dette blir et uttrykk for misnøye angående politikken som føres i byen, og en oppfordring til endring.

Blitz var generelt skeptisk til det politiske systemet. De hadde ikke troen på at politikerne nødvendigvis ønsket det beste for befolkningen. Et medlem av Blitz uttalte til

⁵¹⁶ Tilly og Tarrow 2015: 4

⁵¹⁷ Bayat 1997: 15

⁵¹⁸ Bayat 1997: 15

⁵¹⁹ Smørsyra, Ekstrautgave. Utgaven er udatert og unummerert, men trolig tilhørende nr. 4 1989: 2

⁵²⁰ Rossine 1987: 1

⁵²¹ Rossine 1987: 1

Holm og Kvaran at *"folk setter seg ned og stoler helt blindt på makthaverne. Det skremmer meg"*⁵²². Dette var også grunnen til at Blitz ikke ønsket å danne sitt eget politiske parti – de følte deres politiske stemme best kunne bli hørt andre steder enn på Stortinget.⁵²³ I tillegg var ikke alle medlemmene av Blitz myndige, og hadde, ifølge dem selv, begrensede muligheter til å uttrykke seg politisk.

Gatepolitikk blir gjerne brukt av mennesker som er skeptiske til partipolitikk, og som heller søker etter en form for "gjør-det-sjæl"-politikk.⁵²⁴ Det var akkurat det Blitz gjorde. Gjennom demonstrasjoner fikk de i det minste mulighet til å fremme sine synspunkter. Likevel fikk ikke Blitz den politiske slagkraften de selv ønsket. Etersom mange politikere så på blitzerne som for radikale og voldelige til å virkelig ta dem seriøst, var det lettere å kalle ungdommen for pøbler og dermed slippe å måtte ta særlig stilling til hva de stod for. Holm og Kvaran fremmer en teori om at Blitz ble behandlet annerledes enn andre ungdomsgrupper, som for eksempel Bellona. Selv om Bellona tidvis også drev "ulovlige" aksjoner, ble de ikke møtt med køller på samme måte som ofte Blitz. De hevder grunnen til dette var at Bellona fremmet krav som hadde *"så bred støtte i befolkninga at en politiaksjon av den typen som blir satt inn mot Blitz ikke ville blitt tolerert"*⁵²⁵.

Det kan også ha vært en forståelse i Blitz-miljøet om at noen av de største fiendene var å finne på gata. Som kjent ønsket Blitz å forhindre at ny-nazister fikk et fast grep i hovedstaden, og forsøkte derfor å sabotere dette ved å alltid være til stede på steder der ny-nazister samlet seg. AFA skriver om dette på sine hjemmesider. Her hevder de at fascistenes *"metode er å fysisk ta kontroll over gatebildet i våre byer og bygder"*⁵²⁶. Dette sier noe om hvor sentral gata var for ny-nazistiske grupperinger, og anti-fascistene innså derfor de selv måtte være på de samme stedene for å forhindre ny-nazistene i å slå rot. Gata ble derfor det naturlige oppholdsstedet i kampen mot ny-nazismen.

For å oppsummere Blitzernes syn på bruken av gata, kan vi se til en av gruppene som tidligere ble beskrevet som en av Blitz' største inspirasjonskilder, nemlig BZ'erne i Danmark. Tidligere BZ'er Rene Karpantschhof, så på bruken av gata som det viktigste stedet miljøer som Blitz og BZ kunne være:

Dette er bevegelser som ikke har ressurser som sterke organisasjoner, ikke rutinemessig adgang eller institusjonalisert politisk innflytelse, og ikke noe parti. Det betyr at den viktigste ressursen for innflytelse er aktiviteter på gata.

⁵²² Holm og Kvaran 1989: 104

⁵²³ Blitz u.å.

⁵²⁴ Dufour, Nez og Ancelovici 2016: 300

⁵²⁵ Holm og Kvaran 1989: 243

⁵²⁶ Antifascistisk Aksjon u.å.

Det har også en eksistensiell betydning, fordi deres måte å leve på står på spill. Kampen for livsformen gjør at den politiske kampen blir mer motivert enn for andre som står på gata for en politisk sak. Deres viktigste våpen er å være i gatene. Sånn sett er denne delen av venstresida en spesiell politisk aktør.⁵²⁷

Medlemmer av den politiske venstresiden var redd for at Blitz' ekstreme fremgangsmåte kunne virke ødeleggende for andre med liknende politiske holdninger.⁵²⁸ Blitzernes metoder gjorde det vanskelig for andre å være med i en meningsutveksling. Dette gjaldt særlig ungdom som engasjerte seg i partipolitikk. Etter rambukkaksjonen på Stortinget i 1988 ble det uttalt av datidens leder for Rød Ungdom, Karen Schytte, at *"det politiske grunnlaget for demonstrasjonen støtter vi fullt ut [...] men vi mener det er feil i Norge i dag å væpne seg til demonstrasjoner. Det snevrer inn fronten av dem som aktivt vil delta i politiske meningsytringer"*⁵²⁹. Blitz' fremferd kunne derfor gjort det vanskeligere for andre grupper som fremmet mange av de samme synspunktene. Enkelte medlemmer av Blitz-miljøet var til en viss grad også skeptisk til hvordan noen av demonstrasjonene utviklet seg. Et av de tidligere medlemmene hevdet det var *"stor forskjell på de mer utagerende pønkerne som [de politiske aktivistene] måtte kontrollere, og det var ikke alltid lett"*⁵³⁰.

7.3 BLITZ OG TERRITORIALITET

Blitz' husokkupasjoner og bruk av Blitz-huset kan ses i lys av Lyman og Scotts begrep om hjemlige territorium. Et slikt territorium er som kjent et sted brukt av spesifikke individer, gjerne grupper, som deler en viss form for identitet. Dette skjer gjerne gjennom kolonisering av et tidligere offentlig område. Lyman og Scott skriver at ungdomsgjenger har vært særlig gode på å kolonisere gater, og gjøre dem til hjemlige territorier *"open only to members of their own clique and defended against invasion by rival groups"*⁵³¹. Blitz-huset var ikke kun åpent for medlemmer av Blitz, ettersom de praktiserte ideen om at alle var velkomne til å bruke huset. Likevel var det forventet at du fulgte visse regler dersom du ønsket å fortsette å bruke huset. Dersom reglene brytes, kan det få konsekvenser. Et eksempel på dette var da noen skinheads ble utvist fra miljøet etter at de begynte å komme med rasistiske meninger.⁵³² På den måten ble huset beskyttet, og gruppens "renhet" ble opprettholdt.

⁵²⁷ Haugen 2007

⁵²⁸ Bjørge, Carlsson og Haaland 2001: 118

⁵²⁹ Vermes 1988: 19

⁵³⁰ Informant A

⁵³¹ Lyman og Scott 1967: 240

⁵³² Fangen 1995: 37

Blitz forsøkte så godt de kunne å beskytte sitt eget hjemlige territorium, men de hadde ikke alltid suksess. Stormingen av okkuperte bygårder ble politiets invadering av Blitz' hjemlige territorium. Invadering av noens hjemlige territorium forekommer når en annen gruppe tar over et sted og begynner bruke det på en annen måte uten tillatelse. På samme måte var blitzerne selv skyldige i invadering av andres territorium, ettersom de valgte å okkupere boligene til å begynne med. Politiet forsøkte her å få tilbake orden og reversere handlingen, mens Blitz så på dette som et angrep, uten å ta til seg at de hadde gjennomført det første angrepet. Politiets razziaer på Blitz kan også ses på som en form for invadering, selv om dette bare var for en kort tid. Blitz svarte på politiets invadering med å forsøke å isolere stedet ved hjelp av barrikader, og ved å forberede et forsvar av området ved å lagre våpen der.⁵³³ Dette fungerte også som en forberedelse til en potensiell invadering av ny-nazister. En slik invadering skjedde aldri. Noe av grunnen til dette var at Blitz forsvarte huset godt, og ikke var redd for å bruke vold i konfrontasjon mot ny-nazister.

I sine gatekamper brukte Blitz gjerne offentlige plasser, det Lyman og Scott kaller offentlige territorium. Dette er som kjent steder som er åpne for alle, men hvor man forventes å forholde seg til visse spilleregler. Lyman og Scott hevdet også slike plasser ofte ble "*the testing grounds of challenges to authority*"⁵³⁴ – noe Blitz gjerne gjorde. Blitz valgte konsekvent å bryte de offentlige territorienes normer når de møtte opp til demonstrasjoner med rambukk, som i 1988, eller med fler demonstranter enn det som var blitt innvilget. Når slike brudd på det offentlige stedets lover blir brutt, er det politiets oppgave å opprettholde roen.⁵³⁵

Den siste formen for territorialitet som er relevant for Blitz-miljøet, vil være den kroppslige.⁵³⁶ Denne formen for territorium kan vises ved å endre utseende på den ytre kroppen, for eksempel gjennom ville farger på håret, piercinger eller tatoveringer. Slike markører vil være en måte for individer å uttrykke identitet på.⁵³⁷ Blitzerne var tilhengere av pønk-stilen, og var lette å kjenne igjen på grunn av måten de kledde seg på. Pønker-stilen, som det meste av Blitz' aktivitet, gikk mot det konforme samfunnet. Det å uttrykke seg så tydelig gjennom klesstil, og dermed uttrykke seg tydelig gjennom sitt kroppslige territorium, kan ses på som et forsøk fra blitzernes side på å ta i bruk de territoriene de kunne. Mange av

⁵³³ Skard 1994: 4

⁵³⁴ Lyman og Scott 1967: 238

⁵³⁵ Lyman og Scott 1967: 238

⁵³⁶ Den tredje formen for territorium, det samhandlende territorium, anser jeg for å ikke være relevant for Blitz, ettersom slike territorier ikke varer så lenge

⁵³⁷ Lyman og Scott 1967: 242

ungdommene som var med i miljøet følte seg oversett av myndighetene, og noen av egen familie. Det kan være mange blitzere uttrykte seg så tydelig gjennom sitt kroppslige territorium, fordi de manglet andre steder å gjøre det på. Både synligheten gitt i det vanligste hjemlige territoriet, Blitz-huset, og synligheten som ble gitt av demonstrasjonene i de offentlige territoriene var både geografisk og tidsmessig begrenset. Det kroppslige territorium bærer du alltid med deg, og gir alltid muligheten til å uttrykke identitet.

7.4 BLITZ OG ANTI-FASCISME

Blitz var tydelig på at de ikke hadde en felles, uttalt ideologi. Ettersom Blitz-huset skulle fungere som fristed for en rekke forskjellige typer mennesker, ville det gått mot husets å kreve alle skulle ta del i samme ideologiske tankegods. Selv om medlemmene av miljøet la ikke skjul på at de i varierende grad tilhørte den ideologiske venstresiden, vil en slik ideologisk avgrensning være for bred til å kunne kalle det én ideologi. Medlemmene av Blitz ønsket altså ikke å bli plassert i en ideologisk bås. Noen var ikke så opptatt av ideologi, og noen kom inn i miljøet med sin egen forståelse av ulike ideologier.⁵³⁸

Ideologi ble tidligere definert som *"teoretiske konstruksjoner som brukes som kompass for å ta seg frem i det politiske terrenget"*⁵³⁹. Det vil si at ideologien legger grunnlaget for de politiske beslutningene som skal tas. Blitz' anti-rasistiske holdning vises i de kampene Blitz valgte å mobilisere rundt, som kampen mot det rasistiske apartheid i Sør-Afrika. I tillegg hevdet Bjørgo, Carlsson og Haaland at i konflikter mellom rasister og anti-rasister vil spørsmålet om rasisme være *"styrende for hvordan disse konfliktene blir fortolket, mobilisert rundt, og utkjempet"*⁵⁴⁰. Rasisme-spørsmålet vil farge andre eventuelle konflikter, selv konflikter som ikke hadde noe med politikk eller ideologi å gjøre.

Anti-rasisme og rasisme er relasjonelle beskrivelser. Det vil si at de defineres utfra hverandre. Uten rasister ville ikke anti-rasister eksistere. Det betyr også at det er enklere å definere seg som anti-rasist enn å definere seg om for eksempel kommunist. Anti-rasisme og anti-fascisme sier bare noe om hva du *ikke* er, og gir derfor mulighet for større spennvidde når det kommer til andre politiske spørsmål enn det andre ideologier gjør. Det er lettere å kategorisere en hel gruppe utfra hva de ikke er enn utfra hva de er. Ettersom dikotomien rasisme/anti-rasisme ikke forholder seg til den tradisjonelle høyre/venstre-aksen man

⁵³⁸ Benneche 2017: 35

⁵³⁹ Rønning og Lesjø 2015: 51

⁵⁴⁰ Bjørgo, Carlsson og Haaland 2001: 103

vanligvis tenker på når det kommer til politikk, er også merkelappen "anti-rasist" mindre definerende hva angår politisk standpunkt enn ideologier som kommunisme og anarkisme er.

Bjørgo et al. beskriver en tendens blant anti-rasistiske og rasistiske miljøet hvor ungdommer ofte stempler andre som enten anti-rasist eller ny-nazist. Dette kan skje selv om den stemplede personen ikke er med i noen form for ekstrem politisk gruppe.⁵⁴¹

Demonstrerende blitzere ropte ofte skjellsord til politiet under demonstrasjoner, og "nazisvin" var en av favorittene.⁵⁴² Da Lillevolden ble arrestert i forbindelse med demonstrasjonene mot Weinberger i 1987, rapporterer politiet at "*gruppen rundt Lillevolden ropte hele tiden taktfast nazister*"⁵⁴³. Dette kan vise til en tendens hvor selv konflikten med politiet, som på ingen måte var å anse som en rasistisk gruppe, ble preget av Blitz' fortolkning av seg selv som anti-rasister. På denne måten skiller ikke Blitz mellom ulike motstandere – alle som utøver makt mot miljøet er rasister. Blitz kjemper på den måten konsekvent mot én fiende, nemlig nazistene.

Kampen mot ny-nazismen passer også inn i Blitz' forkjærlighet for pragmatisme. Krogstad hevdet at Blitz' politiske aktivitet kunne kjennetegnes ved at "*ideologiske mål har blitt skiftet ut med pragmatiske krav*"⁵⁴⁴. Ettersom anti-rasister defineres utfra rasister, gir rasister anti-rasister en grunn til å eksistere. Kampen mot rasister blir på den måten livsviktig for anti-rasistenes videre livsgrunnlag – hvis rasistene forsvinner fra gata er det heller ikke noen grunn til at anti-rasistene skal være der. Dette blir en ekstremt kynisk, men pragmatisk, måte for anti-rasister å forholde seg til rasister på. Kampen mot ny-nazistene var en konkret kamp som ga Blitz-miljøet en grunn til å eksistere. De måtte være der for å sikre at høyreekstreme ikke fikk et godt tak i Oslos gater. En slik holdning kan også delvis forklares av Blitz' "gjør-det-sjæl"-prinsipp. De hadde ikke troen på at politiet eller politikerne kom til å ta opp kampen mot ny-nazistene på en effektiv måte.⁵⁴⁵ Ettersom ingen andre kom til å være like harde i kampen mot ny-nazistene som Blitz, derfor var det deres oppgave å være der for å drive nazistene bort.

7.4.1 UTTRYKK ELLER DRIVKRAFT?

Blitz ønsket som regel å gyve løs på konkrete politiske problemer, heller enn å fokusere så mye på ideologi. Dagskampen var sett på som viktigere enn ideologisk tankespinn – "*i*

⁵⁴¹ Bjørgo, Carlsson og Haaland 2001: 105

⁵⁴² Thoresen 1990: 7

⁵⁴³ Østberg 1989: 104

⁵⁴⁴ Krogstad 1985: 10

⁵⁴⁵ Benneche 2017: 103

*pønkaropprøret voks den politiske forsåinga fram frå egne røymsler i kampen "på gata". Ideologi har spelt ei langt mindre rolle enn dagskampen"*⁵⁴⁶. Dette passer med Bjørgo og Carlssons skille mellom ideologi som uttrykk og ideologi som drivkraft.⁵⁴⁷ Dersom den daglige kampen var satt høyere enn ideologi, er det ikke utenkelig at mange av medlemmene heller brukte anti-fascisme som uttrykk, uten at det egentlig lå en anti-fascistisk ideologi bak. Det kan også tenkes at noen av medlemmene ble med på anti-rasistiske demonstrasjoner, banket ny-nazister og kalte politiet nazister fordi det var det som var nødvendig for å få innpass i Blitz-miljøet. Det har allerede blitt vist at medlemmer som viste rasistiske holdninger ble kastet ut.⁵⁴⁸ Medlemmer kan ha overdrevet sin ideologiske tilknytning til anti-fascismen for å være sikre på de ikke skulle bli kastet ut av et miljø som godtok dem.

Mange blitzere valgte heller å fremme frihet og like rettigheter som essensielle ideologiske standpunkt. Da Holm og Kvaran spurte et tidligere medlem om hva de viktigste sakene for Blitz var, var svaret like rettigheter – "*alle er like i utgangspunktet*".⁵⁴⁹ Samtidig har kampen mot rasisme og kampen for like rettigheter tydelige sammenhenger. Er ikke det å slippe å være diskriminert mot på bakgrunn av rase et uttrykk for å ha like rettigheter?

Det kan også være verdt å merke seg at Copsey argumenterer for at kampen mot rasisme samtidig var en kamp mot kapitalisme.⁵⁵⁰ På den måten kunne Blitz kombinere det å være anti-rasister, og samtidig fronte seg selv som tilhengere av venstresidens ideologier. Det er ikke snakk om et enten/eller-valg for Blitz, hvor de enten må velge mellom å være anti-rasister eller venstreradikale. I et så variert og mangesidig miljø som Blitz bygger gjerne de ulike sankesettene opp under hverandre og skaper synergieffekter. Alt henger sammen, noe som skaper et holistisk miljø, slik det ble fremstilt i figur 1.1 i innledningen. Blitz er ikke kun én ting, det er en samling av tanker, ideer og ideologier som alle støtter opp om hverandre.

På samme måte var heller ikke alle medlemmene like interessert i politikken, og mange medlemmer motsatte seg det som kan ses på som en økt politisering av Blitz-miljøet. Solli skriver at det var en del av miljøet som argumenterte for at miljøet heller skulle "*stå fram som en åpnere bevegelse med fredelig kulturkamp som virkemiddel*"⁵⁵¹. Enkelte ønsket heller å bruke huset som en kulturell arena og som et sted å dra på konserter og være sosiale. Dette førte til at enkelte medlemmer begynte å føle seg fremmedgjorte og utstøtt, ettersom de

⁵⁴⁶ Holm 1989: 9

⁵⁴⁷ Bjørgo og Carlsson 1999: 18-19

⁵⁴⁸ Fangen 1995: 37

⁵⁴⁹ Holm og Kvaran 1989: 95

⁵⁵⁰ Copsey 2018: 246

⁵⁵¹ Solli 2019: 96

ikke satte politikken like høyt på sin personlige agenda. I tillegg ble det uttalt i dokumentarfilmen *Ute av kontroll*, at de mer politisk engasjerte Blitz-medlemmene kunne forme sine egne satellitt-grupperinger som agerte uten at sentrale aktører i Blitz visste noe om det.⁵⁵² Dette kan vise til en økt politisering av miljøet som kan ha gjort det vanskeligere for enkelte av medlemmene til å føle seg velkommen i miljøet.

7.5 BLITZ, VOLD OG MASKULINITET

Blitz-miljøet var utvilsomt preget av en voldskultur. Selv om bruken av vold ikke nødvendigvis var planlagt, og selv om volden ikke var målet, var miljøet tydelige på at fysiske konfrontasjoner var essensielt for at de skulle få sine meninger gjennom. Noe av voldsbruken kan derfor forklares med Blitz' generelle forståelse av hvordan de hadde best mulighet til å få sine synspunkter hørt. Samtidig kan det argumenteres for at noe av miljøets voldsbruk var et resultat av medlemmenes forståelse av at det var slik menn skulle oppføre seg.

7.5.1 VOLD, MASKULINITET OG MILITANT ANTI-FASCISME

Baird hevdet at ungdom som ble med i gjenger, ikke ønsket å være voldelige – *"they were striving "to be men""*⁵⁵³. Dette gjaldt som regel menn som allerede var sosialt ekskluderte. Utøvelsen av vold kan være en måte for dem å fronte seg selv som "ekte menn" og dermed øke sin "maskuline kapital". I tillegg hevdet han at volden ble reproduisert, slik at yngre hadde en tendens til å utvikle seg til å bli menn som reflekterte de eldre, fordi de ble lært opp til å tro at aggresjon var en del av det å være mann.⁵⁵⁴ I stor grad gjelder dette gutter som opplever en form for identitetskrise, hvor de er usikre på sin egen rolle i samfunnet, og derfor prøver så godt de kan å leve opp til samfunnets forståelse av hva menn skal være.

Deltakerne i Blitz-miljøet kom fra et vidt spekter av sosiale bakgrunner. Noen av medlemmene var gatebarn, som hadde et dårlig forhold til familien sin eller som hadde opplevd å være mobbeofre på skolen.⁵⁵⁵ Blitz-miljøet og samholdet der ble den nye familien deres, og et tilfluktssted for dem som ikke hadde andre steder å være.⁵⁵⁶ Andre medlemmer kom fra middelklassefamilier, var ressurssterke og hadde hatt en god oppvekst.⁵⁵⁷ Dårlige

⁵⁵² Medieoperatørene 2004: 00:28:44-00:29:21

⁵⁵³ Baird 2012: 185

⁵⁵⁴ Baird 2012: 182

⁵⁵⁵ Holm og Kvaran 1989: 140-141

⁵⁵⁶ Holm og Kvaran 1989: 102

⁵⁵⁷ Holm og Kvaran 1989: 58

oppvekstforhold og mangel på gode forbilder er derfor ikke en nødvendig faktor til hvorfor unge gutter ble med i Blitz, selv om det kan være tilfellet for enkelte. Heller virker det som blitzerne appellerte til voldsbruk fordi det var den mest effektive måten å få bukt med ny-nazistene på.

Menn på venstresiden er tradisjonelt mer sympatiske til feminismen. På samme måte frontet Blitz seg selv som et miljø som kjempet mot sexismen.⁵⁵⁸ Høyre-radikale grupperinger, med sine teorier om hierarki, overmennesker og undermennesker, ønsker å beholde de tradisjonelle kjønnsmonstrene, som markerer et tydelig skille mellom menn og kvinner. Tross kampen mot seksisme kan vensterradikale menn ha hatt et ambivalent forhold til maskuliniteten. Selv om de på én side ville ta avstand fra det mannsdominerte samfunnet, greier de ikke helt å bryte med denne mannlige dominansen, "*which they legitimize and reproduce through their increasing focus on the fight with the Nazis*"⁵⁵⁹. Det å slå nynazister blir mer pressende enn å bekjempe sexismen. Vi kan se slike tendenser hos Blitz og, ettersom kampen mot ny-nazistene var satt betydelig høyere på agendaen enn kampen mot sexismen. Noe av grunnen til dette kan være at trusselen fra nynazistene var ansett som større, mer tilstedeværende, pressende og mer reell. Tross alt – sexismen kastet ikke brannbomber.

Voldsbruken mot nazister ble på denne måten prioritert over andre kamper Blitz-miljøet hevdet de hadde. Siden mange blitzere opplevde kampen mot politiet som en fortsettelse av kampen mot ny-nazister, noe som ble uttrykt ved at den stadige stempelingen av politiet som "nazisvin", kan voldsbruken mot politiet delvis forklares på denne måten. Ydmykelsen medlemmene kunne føle på som en følge av behandlingen de fikk av politiet, kunne også gjøre det lettere å krysse grensen over til vold. Ydmykelse gir en følelse av skam, og skam fører ofte til vold.⁵⁶⁰

Copsey skriver at AFA så på kampen mot patriarkatet "*as a mere diversion*"⁵⁶¹. Kampen mot de høyre-radikale stod sterkere enn noen annen kamp. Christensen, som også forsket på AFA, hevdet hun fant tendenser til et maskulinitets-hierarki også innad i vensterradikale miljøer. Guttene fant en felles identitetsmarkør i den militære anti-fascismen, og dermed også volden. Likevel foregikk det en polarisering i miljøet. AFAs forhold til maskulinitet og vold blir oppsummert slik:

The positioning of the hyper-masculinities constitutes a central part of the collective identity formation, where the left-wing radical men in AFA – just like the right-wing

⁵⁵⁸ Blitz u.å.

⁵⁵⁹ Christensen 2010: 161

⁵⁶⁰ Gilligan 2016: 134

⁵⁶¹ Copsey 2018: 246

radical men they oppose – construct a political identity in which violence plays a decisive role: physically in aggressive and confrontational body language; mentally via dominance and oppression of the men who have difficulty living up to the macho ideals.⁵⁶²

Et fokus på maskulinitet, selv om ikke Blitz nødvendigvis var klar over det selv, er derfor ikke noe nytt i venstreradikale miljøer. Ettersom Blitz var del av og ble inspirert av andre, liknende grupper i utlandet, er det grunn til å tro at de fikk slike holdninger fra andre grupper.

7.5.2 VOLDSBRUK – EN FØLGE AV MILITARISME ELLER MASKULINITET?

Var voldsbruken i Blitz-miljøet en følge av miljøets militante identitet, eller en følge av en underliggende maskulin kultur? Copsey argumenterte for at militant anti-fascisme kan re-defineres som "fysisk makt" anti-fascisme.⁵⁶³ Det vil si at voldsbruken ligger latent i Blitz' ideologi som militante anti-fascister. Ved å være militante anti-fascister ville de nødvendigvis også være voldelige.

Mange av Blitz' medlemmer hevdet volden var et selvforsvar, enten mot politiet eller mot ny-nazister.⁵⁶⁴ Dette stemmer overens med det Bjørge og Carlsson skrev, om at aktører som bruker vold ofte ikke ønsker at det skal bli definert som vold. De ønsker heller å kalle det sånt som "selvforsvar", for at det skal virke mer legitimt.⁵⁶⁵ Det å argumentere for at voldsbruken er selvforsvar, vises særlig tydelig etter bombeattentatet mot Blitz i 1994, hvor en pressetalsmann uttalte "*nå må vel han derre Gerhardsen også skjønne hvorfor vi vil ha barrikader, slagvåpen og sånt. Han må snart forstå at politiet ikke alltid kan komme og ordne opp før nazistene står til. Vi må ha noe selvforsvar*"⁵⁶⁶. Voldelige grupper har også en tendens til å sette voldshandlingene i en ideologisk sammenheng, som kampen mot nazismen. Volden blir ikke bare rettferdig, men også nødvendig fordi alternativet var at ny-nazister hadde fått et godt grep i nærsamfunnet. Dette ble sett på som vært mye verre.

I tillegg hevdet blitzerne at volden aldri var et mål i seg selv, men det var den beste måten de kunne vise sine politiske syn.⁵⁶⁷ Ettersom de trodde handling var det beste virkemidlet for å få til politiske endringer, var vold den beste måten å bli hørt på.

Demonstrasjoner kunne starte fredelige, men stemningen var lettantennelig, og konflikter

⁵⁶² Christensen 2010: 165

⁵⁶³ Han kaller det *physical force anti-fascism*

⁵⁶⁴ Benneche 2017: 88

⁵⁶⁵ Bjørge og Carlsson 1999: 15

⁵⁶⁶ Vermes 1994: 7

⁵⁶⁷ Informant A

eskalerte raskt. Det kan late til at Blitz-miljøet bruker vold som et middel, og da særlig som et middel for å vinne kampen mot ny-nazistene. Vold er et nødvendig virkemiddel for å forhindre at ny-nazistene får kontrollen over gata.⁵⁶⁸ Blitz kunne derfor skjule seg bak to ulike unnskyldninger til å bruke vold. På den ene siden var volden selvforsvar mot politiet og ny-nazister, og på den andre siden var den nødvendig for å få frem miljøets politiske syn. Dette er derimot bare en måte for miljøet å legitimere egne voldshandlinger på. Ettersom de frontet seg selv som et militaristisk miljø, og betydde dette nødvendigvis at de måtte være voldelige.

Det kan også være tilfellet at bruken av vold var et resultat av en faktor Blitz-miljøet egentlig ikke var helt klar over, nemlig maskulinitet. Ettersom miljøet frontet seg selv som forkjempere for feminisme og likestilling, er det grunn til å anta de selv ikke ville se på seg selv som spesielt preget av en machokultur. Samtidig er det grunn til å tro at maskulinitetsdelingen som eksisterer på utsiden av gruppa, også tas med inn i miljøet. Dette kan gjøres ubevisst.⁵⁶⁹ Det var en forståelse i miljøet at selv om likestillingen hadde kommet lenger i miljøet, men at de tradisjonelle kjønnsrollene fortsatt hang litt igjen.⁵⁷⁰ Dette kommer frem i sitater som *"det er jo noe ved gutter og jenter du ikke kan forandre på"*⁵⁷¹.

Medlemmene som kommer inn i miljøet sosialiseres inn i gruppens forståelse av verden, inkludert oppfatningen av vold som nødvendig for politisk gjennomslag. Ettersom militante anti-rasister fronter sin ideologiske forståelse som en identitetsmarkør, gir sosialiseringen i miljøet en felles følelse av identitet.⁵⁷² Dette kan gjøre dem villige til å gå lenger når det kommer til bruken av vold. En slik kollektiv identitet er også ønskelig, ettersom menn som ellers kan slite med å finne sin egen identitet på bakgrunn av samfunnets kjønnsroller, kan bli fortalt hva de skal være i en gruppe som Blitz. Kollektiv identitet gir en følelse av å være *noe*.⁵⁷³

Tidligere i oppgaven ble det redegjort for sammenhengen mellom det militære og maskuliniteten. Militær organisering, for eksempel uniformering, er en effektiv måte å hylle og demonstrere maskulinitet på.⁵⁷⁴ Det å opptre militært innenfor statens rammer gir en form for "ære" som ikke gis til dem som opererer militært utenfor statens rammer.⁵⁷⁵ Dette kommer tydelig frem i Blitz-miljøet. Selv om de var militaristiske, ble ikke miljøet tildelt mye ære for

⁵⁶⁸ Bjørge og Carlsson 1999: 236

⁵⁶⁹ Christensen 2010: 161

⁵⁷⁰ Holm og Kvaran 1989: 139

⁵⁷¹ Holm og Kvaran 1989: 30

⁵⁷² Bjørge, Carlsson og Haaland 2001: 103

⁵⁷³ Bjørge og Carlsson 1999: 62

⁵⁷⁴ Higate og Hopton 2005: 433

⁵⁷⁵ Higate og Hopton 2005: 435

sin aktivitet – heller det motsatte. Likevel kan det være at Blitz, kanskje ubevisst, valgte en militær vei fordi det var det de oppfattet var den beste måten de kunne vise de var menn på. Dersom medlemmer opplevde en identitetskrise som følge av å ikke bli akseptert i samfunnet rundt, søkte de til et miljø som kunne gi den aksepten. Selv om Blitz ønsket å være en forkjemper for feminisme og likestilling, hang tradisjonelle kjønnsroller igjen.⁵⁷⁶ Gjennom utøvelse av militarisering av miljøet ble voldsbruk nødvendig, og de fikk vist seg som "ekte menn". Det er derfor ikke nødvendig å skille mellom voldsbruk som et resultat av enten maskulinitet eller militarisering – begge faktorene hadde innvirkning.

7.5.3 JENTENE I BLITZ-MILJØET

Ettersom Blitz hadde kommet lenger enn andre miljøer når det kom til likestilling, var det mange jenter som så det som attraktivt å være med i miljøet. Det er her interessant å se at mange av jentene også tok på seg relativt maskuline identiteter. Jentene kledde seg på samme måte som guttene, var med på de voldelige demonstrasjonene og var i enkelte tilfeller ansett som mer ekstreme enn det guttene var.⁵⁷⁷ I tillegg tok mange av jentene avstand fra jenter de ikke anså som "ordentlige" blitzere. For eksempel kommenterte en av de kvinnelige blitzerne at *"på konsertene står det drøssevis med jenter foran speilet og tuperer håret, sminker seg svarte og gjør seg deilige. Det skremmer meg at det skal bli sånn. Men de jentene der er bare sånne helgepønkere"*⁵⁷⁸. En annen kommenterte at jenter utenfor miljøet *"prata bare om å sminke seg, hvem de skulle kapre den helga, om den nye blusa de hadde fått eller de nye buksene..."*⁵⁷⁹. En siste hevdet det var et stort press for jenter på utsiden av miljøet om å være perfekte, noe Blitz-jentene slapp å bekymre seg over.⁵⁸⁰

På bakgrunn av dette kan det virke som mange av jentene i Blitz-miljøet tok avstand fra tradisjonelt feminine holdninger og aktiviteter. Blitz-jentene ønsket å være økonomisk selvstendige og ikke falle inn i husmor-rollen generasjoner av kvinner før hadde hatt. Dette ble gjort ved å ta til seg en mer maskulin identitet, vist gjennom tøff adferd, hard musikk og klesstil og voldelig politisk aktivisme. Det er ikke overraskende at et slikt kjønnsopprør fikk grobunn i Blitz-miljøet, som ønsket å utfordre det tradisjonelle og konforme samfunnet. På denne måten brukte jentene det militære uttrykket og macho-kulturen i Blitz som en måte å ta avstand fra den rollen samfunnet forventet av dem.

⁵⁷⁶ Christensen 2010: 165

⁵⁷⁷ Fangen 1995: 39

⁵⁷⁸ Holm og Kvaran 1989: 102-103

⁵⁷⁹ Holm og Kvaran 1989: 136

⁵⁸⁰ Holm og Kvaran 1989: 139

Det interessante her er det tidligere ble argumentert for at enkelte gutter ble med i Blitz-miljøet, for å vise seg som voldelige og dermed få status som en "ekte mann". Det vil si de forsøkte å fylle den rollen samfunnet forventet av dem. På den andre siden kan jentene ha vært voldelige og tatt til seg maskuline trekk, men dette var for å bevisst unngå den samfunnsrollen de var forventet å fylle. Noen av guttene gikk inn i miljøet som en måte å få aksept på og for å forsøke å fylle sin samfunnsrolle. Jentene gjorde det motsatte, og gikk inn i miljøet for å vise de *ikke* var slik samfunnet forventet.

7.6 MOBILISERING – IDEOLOGI ELLER MASKULINITET?

Var det ideologi eller var det voldsbruken, legitimert gjennom en maskulinitetssøken, som var den største mobiliseringsfaktoren i Blitz-miljøet? I dette henseende er det relevant å ta opp Furseths dimensjoner for mobilisering, nemlig et politisk mulighetsrom, religiøse tradisjoner, økonomiske forhold, sosiale strukturer, ideologi, ledelse og organisasjon, sosiale sammenhenger, rekruttering og sosialisering og opposisjon og undertrykkelse.⁵⁸¹ I denne sammenhengen vil særlig sosialisering og ideologi være essensielle. I forrige delkapittel ble det sagt at Blitz-medlemmer kunne stå i fare for å bli sosialisert inn i et voldsmiljø, som gjorde det lettere for dem å utøve vold. Etersom det var dette de andre blitzerne gjorde, var det lettere for nye blitzere å bli med på volden. Medlemmene ble kanskje ikke med i miljøet kun fordi de ønsket å utøve vold, men når de først hadde blitt med, var det lettere å krysse grensen over til voldsbruk.

Samtidig var ideologi viktig, ettersom det promoterte stabilitet, relevans og mobilisering. Vi har allerede sett at blitzerne frontet seg selv som nødvendige aktører i kampen mot rasisme, og derfor fungerte deres anti-rasistiske ideologi som et argument for Blitz-miljøets eksistens. Her vil også lederrollen til spesielt prominente medlemmer spille en rolle. Selv om Blitz' selv hevdet de ikke hadde en formell leder, er det nok ingen tvil om at den medie-gitte lederrollen gitt til for eksempel Lillevolden hadde en effekt. Selv om han ikke ønsket å være en leder var han ansett som et forbilde for mange medlemmer, og dette kunne ha en mobiliserende effekt.

Blitz-miljøet mobiliserte helst rundt enkeltsaker. I tillegg valgte de strategisk de sakene de visste lettest ville mobilisere folk til kamp.⁵⁸² Idealene Blitz' frontet kunne være tiltrekkende, og fikk mange potensielle medlemmer interesserte i miljøet. Et medlem

⁵⁸¹ Furseth 1999: 415-430

⁵⁸² Informant A

kommenterte for eksempel at *"det som tiltrakk meg var vel ideene og idealene. De hadde den samme plattformen som jeg trodde på allerede før jeg kom inn i dette miljøet"*⁵⁸³. Selv om Blitz ikke hadde én uttalt, felles ideologi, frontet de likevel et sett med verdier, tydeliggjort gjennom de sakene de valgte å kjempe for, som kunne virke tiltrekkende.

Volden kunne også virke mobiliserende for mange, både gutter og jenter. Jenter søkte å ta avstand fra de tradisjonelle kjønnsrollene tillagt sitt kjønn, og tok derfor del i volden, mens gutter forsøkte det motsatte, og heller vise seg som en "ekte mann" gjennom utøvelsen av vold, og dermed søke etter å passe inn i den hegemoniske maskuliniteten. I tillegg eksisterte det nok medlemmer som verket følte kallet etter å ta avstand fra eller fylle en samfunnsrolle. For dem kan volden ha vært et uttrykk for en frustrasjon som hadde bygget seg opp etter å ha blitt utstøtt hele livet. Én blitzer, etter å ha blitt stilt spørsmålet om hvorfor han fortsatt var med i miljøet, svarte at han ville *"lage mest mulig faenskap. Jeg har alltid blitt trakassert og blitt rakka ned på. Blir lei av at snuten banker deg hele tida. Da tar du igjen en dag"*⁵⁸⁴. Likevel må en si at ideologien stakk dypere enn kun en søken etter spenning, og at for de fleste blitzere ville ideologi være den beste legitimeringen av voldsbruken.⁵⁸⁵

Tidligere ble det argumentert for at Blitz' forståelse av seg selv som militante anti-fascister, førte til at volden lå latent i deres ideologi. Derfor blir spørsmålet om det var ideologi eller vold som var den største mobiliseringsfaktoren irrelevant – dersom du ble mobilisert av ideologien til Blitz, ble du samtidig mobilisert av voldsbruken. Denne dynamikken kommer tydelig frem etter bombeattentatet mot Blitz i 1994. Et slikt attentat hadde en tydelig mobiliserende effekt på miljøet, både i kampen mot nazismen og i voldsbruken.⁵⁸⁶ Når medlemmene ble spurt om hva reaksjonen på et slikt attentat måtte være, var svaret tydelig: *"motvold. Jeg er ikke pasifist [...] man kan ikke bare finne seg i at de [ny-nazistene] turer fram, slår ned hiphop'ere og andre i byen og terroriserer. Det går ikke an å tru at man bare kan invitere dem til kaffeslabberas og snakke ut som problematikken"*⁵⁸⁷. Et annet medlem svarte at *"det bør bli en kjempediskusjon i mange miljøer i Norge nå om hvordan man skal møte fascisme og nazisme. Jeg mener man må bruke alle effektive midler for å stoppe volden"*⁵⁸⁸. Sitater som dette viser at mobilisering rundt kampen mot ny-nazister førte til et økt ønske om voldsbruk. Det var ikke nødvendigvis noe enten-eller – kampen mot

⁵⁸³ Holm og Kvaran 1989: 120

⁵⁸⁴ Holm og Kvaran 1989: 70

⁵⁸⁵ Wilkins 2018: 6

⁵⁸⁶ Vermes 1994: 7

⁵⁸⁷ Vermes 1994: 7

⁵⁸⁸ Vermes 1994: 7

ny-nazister fordret voldsbruk, ettersom dette var det eneste effektive virkemiddelet Blitz hadde.

Koplingen mellom militant anti-fascisme og voldsbruken gir en mer holistisk forståelse av Blitz-miljøet. Denne forståelsen kan oppsummeres av Lillevolden selv: *"Politikk og musikk, kaos og internasjonalt solidaritetsarbeid, mat og antirasisme, fest og kvinnekamp, oppvask og antikrigsarbeid, tofu og fangesolidaritet, punk og antikapitalisme; dette er ikke uforenlige størrelser, men en felles kamp"*⁵⁸⁹. Dette var ikke bare en felles kamp for alle blitzere, men også for de liknende gruppene i Blitz' transnasjonale nettverk. Kampen ble internasjonal.

7.6.1 VOLDSSPIRAL

Blitz var altså militært. En slik militarisering kan enten føre til at noen medlemmer føler en større grad av tilhørighet, mens det på andre medlemmer virker avskrekkende. De kan da ønske å ta avstand fra miljøet. For dem som føler voldsbruken gir en følelse av tilhørighet og respekt, kan deres økte bruk av vold føre til en voldsspiral i møtet med rasistiske grupper. Bjørgo og Carlsson skriver at rasister i møte med voldelige anti-rasister, vanligvis vil kompensere *"gjennom å bevæpne seg og bruke sterkere voldelige virkemidler"*⁵⁹⁰. Rasistene kan derfor bli sterkere og mer aggressive som et resultat av den motstanden de møter fra anti-rasister. Slik oppstår en voldsspiral hvor gruppene hele tiden må forsøke å toppe hverandre. En slik spiral er det vanskelig å komme seg ut av. Tross alt, så blir gjenger født ut av strid, og de næres av konflikt.⁵⁹¹

Blitz har dermed ikke rett i sin oppfatning om at deres tilstedeværelse er det eneste som forhindrer ny-nazistene i å få et godt fotfeste i samfunnet. Dette er noe Fangen også har bitt seg merke i. I en kronikkutveksling med Lillevolden, kommenterte hun at *"blitzerne har oppnådd å fjerne "nazistene" fra gatene, men samtidig har nasjonalistmiljøet blitt en undergrunnsbevegelse, mer militant og selvbevisst enn det har vært de siste ti årene. Hvorfor går ikke Lillevolden inn i en selvkritisk refleksjon angående Blitz' rolle i å nøre opp under nasjonalistenes farlighet?"*⁵⁹². På liknende vis uttalte Bjørgo at

Det foregår en kamp mellom militante anti-fascister og nasjonalister [...] Volden er gjensidig også fra disse gruppene. De militante anti-fascistene og nasjonalistene er på mange måter et speilbilde av hverandre. Begge driver med akkurat denne samme

⁵⁸⁹ Lillevolden 2010: 10-11

⁵⁹⁰ Bjørgo og Carlsson 1999: 137

⁵⁹¹ Bjørgo, Carlsson og Haaland 2001: 19

⁵⁹² Fangen, sitert i Wilkins 2018: 60

publiseringen av navnelister og oppfordringen til å tyne og ta livet av hverandre. Fiendebildet de skaper av hverandre blir dynamikken i en voldsspiral. De blir fiender som ikke kan eksistere uten hverandre. For ungdommene som blir dratt inn i miljøet på ytre høyre ligger spenningen i den evige kampen mot Blitz og AFA, Antifascistisk Aksjon. Den gir livet innhold.⁵⁹³

Björgos forståelse av militante anti-fascister og nasjonalister som "speilbilder" av hverandre, kan mobilisere til mer konflikt. Fangen kommenterer at *"en kjemper med hardere midler mot én som er lik i mange henseende [...] jo nærmere to grupper er hverandre, jo mer intens blir konflikten"*⁵⁹⁴. Selv om det ideologiske ståstedet på mange måter var ulikt mellom Blitzerne og ny-nazistene, var de voldelige metodene de brukte langt på vei like. Dette åpner for en diskusjon om akkurat hvor stor forskjell det var mellom anti-rasistiske og rasistiske grupper. Begge bestod av ungdom som av diverse grunner søkte tilhold i et miljø på utkanten av samfunnet. Begge gruppene brukte vold, og var avhengig av den andre gruppas eksistens for å selv ha livsgrunnlag. Sett på denne måten kan miljøenes midler og metoder være like, selv om målene var ulike.

7.7 SLUTTORD

Ut fra diskusjonen som har blitt lagt frem i dette kapittelet kan det virke som Blitz var et miljø som kun fokuserte på okkupasjon, demonstrasjon, vold og militær anti-rasisme. Det er derfor viktig å huske at Blitz-miljøet er et svært mangesidig miljø, preget av ulike meninger og interesser. I tillegg samarbeidet Blitz også med andre anti-rasistiske grupper som ikke brukte vold, og mange av Blitz-husets medlemmer tok avstand fra den voldsbruken andre medlemmer utøvde. I tillegg ble bruken av vold diskutert innad i miljøet, og enkelte mente det måtte bli satt grenser, ellers kom det til å gå utover gruppens legitimitet.⁵⁹⁵ Blitzere var som kjent tilhengere av overgangskategorier, og det kommer tydelig frem i deres eget miljø. Likevel fikk aldri miljøet vokse seg stort nok til å faktisk ha en virkelig politisk virkning. De fikk mye medieoppmerksomhet, men mest på grunn av deres voldelige fremtreden. Voldsbruken førte både til sympati og fordømmelse av befolkningen, og miljøets fremferd var for ekstrem til at de ble sett på som seriøse politiske aktører.

⁵⁹³ Dyb 1995: 8-9

⁵⁹⁴ Fangen 1995: 40

⁵⁹⁵ Benneche 2017: 104

8 KONKLUSJON

Denne oppgaven har vist hvordan Blitz-miljøet har utviklet seg fra frustrert og arbeidsledig ungdom som hentet inspirasjon fra utlandet og okkuperte hus for å få oppmerksomhet rundt din egen situasjon. Miljøet var bare ett av mange liknende miljøer i Europa som hadde mye kontakt med hverandre og inspirerte og egget hverandre til aksjon- Gjennom en kamp med Oslo kommune fikk miljøet tilbud om å bruke huset i Pilestredet 30C. Miljøet tok til seg kallenavnet "Blitz", og ble et fristed for ungdom som ville drive med musikk og politisk aktivitet, og for boligløse og gatebarn som ikke hadde noe annet sted å gå. Blitz-miljøet var et miljø preget av venstreorientert tankegods, militant anti-fascisme og et ønske om å være et alternativ til det tradisjonelle samfunnet. Miljøet var preget av en voldskultur som kom til syne under gateslag og konflikter med politiet på 80-tallet, og gjennom kollisjoner med ny-nazister på 90-tallet. Ungdommenes høylytte og aggressive uttrykk ble lagt merke til, og politiet måtte ofte bli satt inn for å forsøke å bryte opp aksjonene eller kue demonstrantene. Sakene det ble mobilisert rundt, handlet i hovedsak om urettferdighet, og et ønske om å slå ned på forskjellsbehandling. Blitz mobiliserte til aksjon rundt Norges deltakelse i NATO, Sør-Afrikas apartheidregime, atomvåpen og mot politikere som førte det de oppfattet som usolidarisk politikk. Etterhvert som miljøet ble mer modent, ble fokuset flyttet til kampen mot ny-nazistene. Det høyreekstreme miljøet skulle fjernes fra Oslos gater med vold, og Blitz ble som følge av dette med på alvorlige voldshendelser.

Under disse paraply-beskrivelsene vokste det likevel frem et mangesidig og uensartet ungdomsmiljø.⁵⁹⁶ Blitz er ikke én ting, men en smeltedigel av ulike mål, interesser og mennesker. Blitz kunne virke som en samlet enhet i demonstrasjoner, men under overflaten florerte det av meninger og mål med miljøet. Dette betyr ikke at medlemmene var uenige i det andre medlemmer gjorde – det var heller det at Blitz ikke fokuserte på én sak, lik mange andre politiske grupper gjør. Disse divergerende målene med miljøet førte til svake rammer og lav grad av organisering. Blitz var ikke som andre alternative grupper som Amnesty eller

⁵⁹⁶ Ekern 1989: 16

politiske partier som det tidligere AKP m-l. Blitz-hadde ikke én kjernesak de sloss for, men valgte seg heller et helt spekter av ulike politiske saker. Dette hindret miljøet i å fokusere energien sin på kun ett tema eller en sak. Riktig nok var noen kamper ansett som mer sentrale eller viktigere, som kampen mot ny-nazismen, men det betyr ikke at det *kun* var denne kampen som var Blitz' fokus. Likevel var kampen mot ny-nazismen svært pressende, ettersom ny-nazistene gjennomførte direkte aksjoner mot Blitz-huset, og dermed var en trussel mot Blitz' eksistens. Det er derfor ikke så rart at akkurat denne konflikten fikk særlig mye oppmerksomhet.

Media, politikere, politi og ny-nazister har gjort mange forsøk på å sette Blitz i ulike båser. Medlemmene av miljøet har blitt kalt ungdomsopprørere, pøbler, problembarn og bråkete pønkere. De har blitt karakterisert som ressurssvake, kommunister, anarkister, venstreradikale og ekstremister. Tross miljøets tilstedeværelse i media og bybildet, var det ikke mange som var aktive blitzere. Miljøet var og er fremdeles relativt lite, og de fleste medlemmene var aldri aktive så lenge av gangen. Denne vage formuleringen av hva miljøet var og hvem som var medlemmer førte til at det ble begrenset. Det klarte aldri å utvikle en tydelig kjerne, og selv om de klarte å mobilisere godt rundt enkeltsaker klarte de ikke fremme konkrete politiske mål som ble tatt seriøst av myndighetene. Mye av bakgrunnen for dette kan være miljøets voldsbruk, som virket både de-legitimerende på miljøet som helhet, og avskrekkende på de delene av befolkningen som kanskje støttet det Blitz stod for, men ikke metodene de brukte. Det later til at Blitz' forståelse av hva som skulle til for å få politiske saker gjennom konstant var på kollisjonskurs med hva som *faktisk* måtte til. Når Blitz ikke ble hørt, skrek de høyere og demonstrerte mer, noe som førte til større fordømmelse av miljøet. Det ble en evig spiral av mer vold og mer fordømmelse, som igjen førte til mer vold, fordi det lå til grunn en uenighet i hvordan politikk skulle gjennomføres. Blitz ville kjempe gjennom utenomparlamentarisk aktivitet, men slik aktivitet ble avskrevet av myndighetene som ungdomsopptøyer de ikke trengte å ta så seriøst. Det er mulig Blitz ville fått en sterkere politisk slagkraft gjennom en tydeligere organisering og ledelse, men dette ville gått på bekostning av miljøets selv-forståelse. De var alternative, og ønsket å forbli alternative. Dermed kunne de aldri bli tatt så seriøst som de ønsket.

Tross miljøets begrensede politiske slagkraft, kan en ikke nekte for at Blitz hadde en symbolsk effekt. I tillegg er det en demokratisk verdi at myndighetene lot Blitz eksistere. Miljøet kunne blitt slått hardere ned på og jeg er ikke i tvil om at dersom myndighetene *virkelig* ønsket Blitz fjernet ville de gjort det. Men Blitz-huset eksisterer fremdeles, og kommer tidvis til syne i den offentlige debatten. I et demokratisk samfunn er slike grupper

viktige, og selv om Blitz ikke har hatt særlig stor politisk slagkraft, har deres eksistens vært nyttig i det at de ikke vil la makta stå uten utfordringer. På denne måten fungerte Blitz som en viktig aktør "på grasrota" i det at de ikke lot myndighetene stå uten utfordringer.

Innledningsvis ble det definert tre problemstillinger. For det første ble det spurt i hvilken grad Blitz-miljøet kan ses på som agenter for "contentious politics", gatepolitikk og territorialitet. Videre ble det stilt spørsmål om anti-fascisme, og hvilken grad anti-fascisme var det ideologiske standpunktet Blitz fokuserte mest på. Til slutt fremmet jeg et spørsmål om miljøets voldsbruk, og om det var ideologi eller maskulinitet som førte til denne voldsbruken. Hva kan vi så konkludere med?

Ut fra diskusjonen over er det tydelig at Blitz var en agent for "contentious politics". De utfordret makthaverne ved å stille krav, og utfordret myndighetene til handling. De utfordret også politiet, og satte spørsmålstegn ved politiets voldsbruk. Dette førte til et fokus på politivold i Norge, og kan ha hatt stor innvirkning på hvordan politiet nå forholder seg til voldelige demonstranter og aktivister. Miljøet var ikke stort og hadde ikke stor politisk slagkraft, men gjennom media klarte de likevel å rette oppmerksomheten mot ungdommens situasjon i Norge, og mot urettferdighet både her til lands og andre steder i verden. Demonstrasjonene de holdt kunne muligens utrettet mer dersom miljøet hadde gått frem på en mindre aggressiv måte, men voldsbruken førte i det minste til at miljøet ble lagt merke til. Dersom Blitz ikke hadde vært så voldelige som de var, hadde de nok heller ikke fått like oppmerksomhet. I tillegg nektet de å la ny-nazistene holde på uten motstand, og dro staten med i konflikten med de høyreekstreme. Vi vet ikke hvordan det ny-nazistiske miljøet hadde utviklet seg i Oslo uten Blitz. På én side er det mulig konfrontasjonen med Blitz tvang ny-nazistene til å gå under bakken, og at Blitz dermed bare har gjort det vanskeligere å oppdage ny-nazistiske grupper. På den andre siden er det mulig Blitz' konfrontasjoner med ny-nazistene gjorde myndighetene oppmerksomme på eksistensen av slike høyreekstreme grupper, noe som kan ha gjort det lettere å komme med tiltak mot slike grupper og hindre at de vokser seg større. Dette blir naturligvis kun spekulasjoner, men det hadde vært interessant å se effekten av Blitz' konflikt med ny-nazistene.

Videre kom det tydelig frem hvordan Blitz var en aktør for gatepolitikk. Ved å ta i bruk gatehjørner, parker og okkuperte hus fikk Blitz mye oppmerksomhet rundt seg selv og sine meninger. I tillegg viste de tydelig at de ikke følte de tradisjonelle maktkanalene var stedet virkelig politisk endring skjedde. Ettersom de ikke var politisk organiserte, og heller ikke ønsket å være der, måtte derfor all politisk kamp foregå på utsiden av den parlamentariske kanalen. Gata var deres hovedarena, og de brukte sterke virkemidler for å bli

hørt. Aktiv handling måtte til. Dessverre gikk dette utover miljøets legitimitet, ettersom fokuset heller ble lagt på voldshandlingene og ikke på de politiske sakene miljøet ønsket å fremme. Dette kan som sagt ha ført Blitz inn i en voldsspiral, ettersom de da brukte mer vold for å få sine politiske meninger hørt, noe som igjen virket førte til enda mindre legitimitet. En slik aktiv bruk av offentlige rom kunne også virke avskrekkende både på medlemmer av miljøet, men også på andre aktører som delte blitzernes standpunkt. Andre politiske grupper eller deler av befolkningen kan ha vært sympatiske til det Blitz demonstrerte for, men tok avstand fra aksjonsformene ettersom de heller ønsket å ta i bruk det politiske apparatet på en mer konstruktiv måte. Bruken av gata som politisk arena kan derfor ha virket hemmende for miljøet. Samtidig er det grunn til å tro at Blitz brydde seg mer om å være tro til sine politiske prinsipper enn det å få støtte fra befolkningen. De ville heller ha et mindre miljø, enn å måtte ta i bruk andre metoder for å få politisk gjennomslag. En eventuell organisering av miljøet ville gått på tvers av miljøets forståelse av seg selv. Medlemmene selv foretrakk den flate strukturen, og de ville ikke ha noen ledere. Hvis valget stod mellom enten det å bli politisk organisert eller det å fortsette å være uorganiserte, selv om dette gikk på bekostning av politisk gjennomslag, mener jeg Blitz ville valgt å beholde sin løse organisering og flate struktur. De var generelt mer opptatt av å være seg selv enn å føye seg etter samfunnets regler, og det er ingen grunn til å tro situasjonen ville vært annerledes her.

Gatepolitikk er tett knyttet til territorialitet. Det har blitt vist at Blitz tok i bruk offentlige plasser på en måte som brøt med det en forventet de plassene skulle brukes til. Som regel var det slike "lovbrudd" som førte til at politiet ble satt inn for å forsøke å få kontrollen slik at stedet kunne fylle sin tiltenkte hensikt igjen. Videre ble det vist at Blitz også tok i bruk hjemlige og kroppslige territorium. Blitz-huset utviklet seg til å bli et sted hvor miljøet kunne beskytte seg selv mot rivaliserende grupper. Huset var ikke bare kjernen av Blitz' virksomhet, det var også der medlemmene kunne komme for å dyrke sine interesser og mobilisere til politisk kamp. Ettersom huset var ett av de kravene som ble stilt til Oslo kommune etter okkupasjonen av Skippergata, er det ikke rart at huset har vært en hjørnestein i Blitz' virksomhet. Miljøet har derfor jobbet hardt for å verne om huset, både ved å demonstrere mot rivningsforsøk og ved å fysisk forsvare huset gjennom bruk av blokader og piggråd. Barrikaderingen av huset var sett på som nødvendig for å beskytte det mot angrep fra nynazistene. Det hjemlige territoriet måtte forsvares, og ettersom Blitz ikke var fremmede for å ta i bruk vold, var det bare naturlig at huset skulle forsvares med vold.

I tillegg ble det kommentert at blitzerne, på grunn av mangel på andre muligheter, også tok i bruk kroppslige territorium. Det var ikke mange arenaer hvor blitzerne kunne være

seg selv, og mange tok derfor i bruk kroppen for å uttrykke seg. Identitet ble vist gjennom tatoveringer, klesvalg og hårfrisyrer. En slik bruk av kroppen fører seg inn i rekken av opprør mot det konforme. Ved å ta i bruk det kroppslige territoriet viste Blitz seg selv som annerledes enn resten av samfunnet. Det var kanskje ikke en protest som førte til noen politiske endringer, men passer inn i en holistisk forståelse av miljøet.

Selv om Blitz ikke hadde noen tydelig definert ideologi, er det likevel blitt vist at kampen mot fascisme stod høyt på agendaen, og at store deler av miljøet tok til seg merkelappen "anti-fascist". Ettersom begrepsparet rasist/anti-rasist er så dikotome og i så stor grad overskygger andre konflikter, er det ikke rart denne kampen også ble prioritert av Blitz, ettersom de var tydelige anti-fascister. Riktignok var det ikke før 90-tallet at konflikten med ny-nazistene eskalerte til å bli så voldelig som den ble, men konflikten har ligget der siden miljøets tilblivelse. Etter hvert som de høyreekstreme ble mer radikalisererte, var det i Blitz' øyne større behov for å konfrontere dem med vold, for å forsikre seg om at ny-nazistene ikke fikk et godt grep i byen. Ettersom Blitz ikke hadde troen på at politiet kom til å gjøre det som trengtes for å få ny-nazistene bort fra gata, var det opp til blitzerne å være fascistenes største fiende. Voldsbruken kan ha hatt motsatt effekt enn det Blitz ønsket, ettersom det kan ha ført til at de ny-nazistiske gruppene ble smartere og flinkere på å ikke bli oppdaget. Det kan også ha ført til sterkere mobilisering på ny-nazistenes side, og en sterkere selv-bevissthet i miljøet. Blitz ønsket ikke å forstå ny-nazistene, og de var ikke interessert i å vite hvorfor slike grupper var attraktive eller hva som førte til at enkelte søkte til slike grupper. Blitzerne ga ikke ny-nazistene noen muligheter til å forklare seg – de skulle bare knuses. Dette kan ha ført til at ny-nazistene følte seg forfulgt, som igjen kan ha ført til en eskalering av volden. Ettersom ny-nazistene ikke så noen mulighet for kompromiss med blitzerne, måtte de minst være like voldelige mot Blitz som Blitz var mot dem. Dette kan ha ført dem inn i en voldsspiral, uten mulighet til å komme seg ut. Samtidig mobiliserte Blitz også til kamp rundt andre saker, selv når konflikten med nazistene var på sitt verste. Anti-fascisme utvilsomt tok en stor plass i Blitz politiske bevissthet, er det ikke slik at det var det eneste de fokuserte på. Kampen mot nazistene var likevel den som var mest pressende, ettersom det var den som i størst grad var en trussel mot Blitz' eksistens. Blitz hadde dermed ikke annet valg enn å fortsette. Denne kampen ble derfor viet mer oppmerksomhet enn noen annen, både av ideologiske og av praktiske grunner.

Til slutt ble det stilt spørsmål ved Blitz' bruk av vold, og hva som førte til denne voldsbruken – ideologi eller maskulinitet. Selv om blitzerne selv ikke var enige i at miljøet var preget av en voldskultur, og at volden som ble utøvd kun var selvforsvar enten mot politi

eller mot ny-nazister, så var nok medlemmene for ivrige til å ta i bruk voldelige virkemidler til at vi kan si oss enige i deres oppfatning av seg selv. Blitzerne gikk kanskje ikke inn i demonstrasjoner med et ønske om å være voldelige, men da politiet forsøkte å bryte opp demonstrasjonene lot ikke Blitz dette skje uten kamp. De var også tydelige på at vold var et nødvendig virkemiddel i kampen mot ny-nazistene, og ettersom Blitz var *militante* antifascister, så lå voldsbruken implisitt i miljøets ideologi. Derfor kan vi si at ideologien utvilsomt var en viktig del av i Blitz' voldskultur. Volden var også et uttrykk for en frustrasjon og et sinne som hadde bygget seg opp i medlemmene over tid. Følelsen av å bli oversett av samfunnet og av å ikke passe inn i den rollen samfunnet forventer gjør det lettere å krysse grensen over til voldsbruk. Forventningen fra samfunnets side om at menn skal passe inn i den hegemoniske maskuliniteten, kan ha ført til at mange søkte til miljøet fordi de visste dette var et sted de kunne bruke vold, og dermed vise seg som "ekte menn". Denne taktikken gir dog ikke det utfallet de ønsker seg, ettersom det ikke ligger noen ære i Blitz' voldsbruk. Ære var reservert for de aktørene som var voldelige innenfor statens rammer, altså de militære. Blitz var militære, men de var tydelige på at de ikke opererte innenfor statens rammer, og deres voldshandlinger ble derfor fordømt. Dette kan igjen ha ført til mer vold fra Blitz' side, som igjen førte til mer fordømmelse, og man ender i en vond spiral.

I Blitz har teorien om hegemonisk maskulinitet tatt en interessant vending i at også jentene søkte mot det voldelige mannsidealet i et forsøk på å ta avstand fra sine egne kjønnsroller. De ønsket å vise seg som selvstendige og uavhengige kvinner, og den måten de gjorde det på var å vise de ikke var slik samfunnet forventet de skulle være. De var ikke stille og kun opptatt av utseende, slik de hevdet mange andre kvinner var – de var høylytte og voldelige, slagkraftige og engasjerte. Derfor kan det sies at hegemonisk maskulinitet, og volden som følger med dette konseptet, også hadde en mobiliserende effekt, i det at både guttene og jentene søkte mot et maskulint ideal. Guttene tok i bruk vold i et forsøk på å fylle en rolle samfunnet forventet av dem. Jentene gjorde det motsatte, men for dem var det i et forsøk på å ta avstand fra det samfunnet forventet av dem. Det later derfor til at både ideologi og maskulinitet hadde en mobiliserende effekt.

Blitz har forandret seg mye de siste årene. Selv om miljøet fremdeles holder til i Pilestredet og fremdeles er å se i demonstrasjoner, har det roet seg kraftig ned i de siste årene. Kanskje er dette et resultat av at ungdommens situasjon i Norge generelt har blitt bedre. Arbeidsledigheten er ikke like høy som det den var på 80-tallet, det er flere studieplasser, og lettere for unge å finne seg et sted å bo. I tillegg har ungdommen i dag flere muligheter til å utfolde seg og dyrke sine interesser. Likevel står Blitz-huset der fremdeles som en påminnelse

til myndighetene om at maktmisbruk og usosial politikk kan ha eksplosive konsekvenser. Selv om Blitz ikke lenger er det samme som det var, og selv om den politiske slagkraften var begrenset, er symboleffekten miljøet hadde viktig. Alle samfunn har godt av kritiske stemmer og at noen setter spørsmålstegn ved måten myndighetene bruker makten sin på. Grupper som Blitz kommer nok ikke til å forandre verden, men de er likevel en del av demokratiet og viktige i utviklingen mot et mer rettferdig og inkluderende samfunn.

KILDELISTE

- Aftenposten. (1984, 8. november). Ungdom mot Oslos budsjett, s. 16
- Amlien, G.A. (1994, 18. januar). Lar seg ikke diktere. *Arbeiderbladet*, s. 4-5
- Antifascistisk aksjon. (u.å.). Antifascistisk aksjon. Hentet fra:
<http://www.blitz.no/grupper/antifascistisk-aksjon>
- Arbeiderbladet. (1981, 15. mai). De svakes opprør, s. 8
- Arbeiderbladet. (1984, 31. januar). Kåring 1983, s. 14
- Arbeiderbladet. (1994, 18. januar). Intet hull i loven, s. 6
- Ask, A.O (1986, 12. september). "Vidunderlig". *Dagbladet*, s. 6
- Baird, A. (2012). The violent gang and the construction of masculinity amongst socially excluded young men. *Safer Communities*, 11(4), 179-190. doi:
[10.1108/17578041211271445](https://doi.org/10.1108/17578041211271445)
- Bakkeli, T. og Mikalsen, H. (1988, 25. november). Blodig Blitz-krig. *Verdens Gang*, s. 7
- Baug, B. og Sandberg, T. (1995, 7. november). Ble slått, hogd og skutt av nynazist. *Arbeiderbladet*, s. 4
- Bayat, A. (1997). *Street politics: poor people's movements in Iran*. New York: Columbia University Press
- Bendixsen, S. (2015). "Give me the damn papers!" Å vente på oppholdstillatelse. *Norsk Antropologisk Tidsskrift*, vol. 26 (no. 3-4). 285-303. Hentet fra:
https://www.idunn.no/file/pdf/66819380/give_me_the_damn_papers_aavente_paa_oppholdstillatelse.pdf
- Benneche, T. (2017). *Ideologiske knyttnever: Konflikt mellom blitzere og nynazister på 1980- og 1990-tallet* (mastergradsavhandling). Universitetet i Oslo, Oslo. Hentet fra:
https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/60207/Benneche_Masteroppgave-pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Bergens Tidende. (2007, 29. april). Blitzet og blitt sett gjennom 25 år. *Bergens Tidende*. Hentet fra: <https://www.bt.no/innenriks/i/3BRIL/blitzet-og-blitt-sett-gjennom-25-aar>
- Bjurström, E. (1982). *Generasjonsopprøret: Ungdomskulturer, ungdomsbevegelser og tenåringsmarked fra 50- til 80-årene*. Utgitt av: Universitetsforlaget
- Bjurström, R. (1987, 22. mai). Vitnestorm mot politiet. *Verdens Gang*, s. 10-11
- Bjørge, T. og Carlsson, Y. (1999). *Vold, rasisme og ungdomsgjenger – forebygging og bekjempelse*. Utgitt av: Tano Aschehoug
- Bjørge, T., Carlsson, Y. og Haaland, T. (2001). *Generalisert hat – polariserte fellesskap*. Utgitt av: NIBR
- Bjørndal, D. (1987, 18. mai). Norge raser mot politiet. *Klassekampen*, s. 1
- Blitz. (u.å.). Om Blitz. Hentet fra: <http://www.blitz.no/om-blitz>
- Bonde, M. (1982, 29. mai). Pamp hjelper pønk. *Verdens Gang*, s. 24
- Bratholm, A. og Stenberg-Nilsen H. (1982). *Politivoldrapporten*. Oslo: Universitetsforlaget

- Brekke, B. (1994, 11. januar). Radio-konfrontasjon trappes opp. *Klassekampen*, s. 9
- Brenna, J.G. og Widerøe, R.J. (2011, 24. april). Blitz-hatobjekt banket opp på gata. *Verdens Gang*. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/qG3Bg/blitz-hatobjekt-banket-opp-paa-gata>
- Brunmark, K. og Kristiansen, T. (1993, 27. desember). Anti-nazister raserte nærradio. *Verdens Gang*, s. 3
- Caraway, T.L. og Ford, M. (2020). *Labor and Politics in Indonesia*. Utgitt av: Cambridge University Press
- Christensen, A.D. (2010). Resistance and violence: Constructions of masculinities in radical left-wing movements in Denmark. *NORMA*, 5(2), 151-168. Hentet fra: <https://www.idunn.no/file/pdf/45497199/art07.pdf>
- Collins, M.A. (2017). Recalling Democracy: Electoral Politics, Minority Representation, and Delit Assertion in Modern India. *ProQuest Dissertations Publishing* (no. 10266289). Hentet fra: <https://search.proquest.com/docview/1932245396/previewPDF/838BAD840AA6458EPQ/1?accountid=45259>
- Connell, R.W. (2006). *Masculinities*, 2nd ed. United Kingdom: Polity Press
- Copsey, N. (2018). Militant Antifascism: An Alternative (Historical) Reading. *Society*, vol. 55 (nr. 3). 243-247. doi: [10.1007/s12115-018-0245-y](https://doi.org/10.1007/s12115-018-0245-y)
- Danbolt, M. (1991, 11. november). – Historisk seier. *Nationen*, s. 10
- Daniloff, K. (1996). *Når fortellinger møtes: tolkninger av Blitz i rammen av en offentlighetsdiskurs* (Cand. sosiol.). Universitetet i Oslo, Oslo
- Dragnes, K. (1986, 11. september). Solfylt, kjølig velkomst. *Aftenposten*, s. 1
- Dufour, P., Nez, H. og Ancelovici, M. (2016). Conclusion: Place-Based Movements and Macro Transformations. I P. Dufour, H. Nez og M. Ancelovici (Red.). *Street Politics in the Age of Austerity*. (295-303). Nederland: Amsterdam University Press
- Dyb, E. (1994, 7. januar). Brei markering endte i "krig". *Klassekampen*, s. 8
- Dyb, E. (1995, 6. september). - Hagen leverte argumenter til Myrdal. *Klassekampen*, s. 8-9
- Eichler, M. (2012). *Militarizing Men: Gender, Conscription, and War in Post-Soviet Russia*. Stanford, California: Stanford University Press. Hentet fra: http://web.b.ebscohost.com/ehost/ebookviewer/ebook/ZTAwMHh3d19fMTUxNjY2N19fQU41?sid=4de75b95-aeda-48eb-b455-0a7b62ea198b@pdc-v-sessmgr05&vid=0&format=EB&lpid=lp_15&rid=0
- Eilertsen, R. (1986, 13. september). Flott aksjon. *Klassekampen*, s. 6
- Eirik, S. (1998). Battered men: Inferiority in males. *Journal of Gender Studies*, 7(1), 73-84. doi: [10.1080/09589236.1998.9960702](https://doi.org/10.1080/09589236.1998.9960702)
- Ekern, Y. (1989, 3. juni). Blitz – "rød pøbel" – eller? *A-magasinet*, s. 16-18
- Ellingsen, L. (1994, 22. august). Ingen hevnaksjon fra Blitz. *Klassekampen*, s. 7
- Fangen, K. (1995). *Skinheads i rødt, hvitt og blått – en sosiologisk studie fra "innsiden"*. Oslo: Norges forskningsråd, program for ungdomsforskning
- Fangen, K. (2001a). *En bok om nynazister*. Oslo: Universitetsforlaget
- Fangen, K. (2001b). Demonisering eller ansvarliggjøring? *Tidsskrift for ungdomsforskning*,

Vol. 1 (nr. 1). 28-46. Hentet fra:

https://www.researchgate.net/publication/273081935_Demonisering_eller_ansvarliggoring

- Fauske, H. (1985). *Det nye ungdomsopprøret? En sosiologisk undersøkelse av ungdomsopptøyene i Norge 1978-1984* (FAFO-rapport). Oslo: Fagbevegelsens senter for forskning, utredning og dokumentasjon
- Flydal, E.F. (20107, 10. mars). Blitz angrep politiet med roser. *Dagbladet*. Hentet fra: <https://www.dagbladet.no/nyheter/blitz-angrep-politiet-med-roser/66317038>
- Furseth, I. (1999). *People, Faith, and Transition: A Comparative Study of Social and Religious Movements in Norway, 1780s – 1905* (doktorgradsavhandling). Universitetet i Oslo, Oslo
- Gilligan, J. (2016). Can psychoanalysis help us to understand the causes and prevention of violence? *Psychoanalytic Psychotherapy*, 30(2), 125-137. doi: [10.1080/02668734.2016.1169768](https://doi.org/10.1080/02668734.2016.1169768)
- Gjerseth, K. (1983, 10. januar). Krigen i København starter i dag? *Klassekampen*, s. 8-9
- Goldstone, J.A. & Tilly, C. (2001). Threat (and Opportunity): Popular Action and State Response in the Dynamics of Contentious Action. I R.R. Aminzade et al. (red.). *Silence and Voice in the Study of Contentious Politics*. (179-194). New York: Cambridge University Press
- Grandre, J.C. (1995, 13. februar). Demonstrant kan miste synet. *Verdens Gang*, s. 11
- Grandre, J.C. og Solberg, T. (1994, 17. januar). Skriket på hevn. *Verdens Gang*, 4-5
- Grønning, S. (1981, 19. mai). Ressurssvak ungdom må få økt ansvar i nærmiljøet. *Nationen*, s. 2
- Haller, M. (1982). Isolasjon eller opprør? I Michael Haller (Red.). *Isolasjon eller opprør? Ungdom i protest mot stat og samfunn*, (s. 11-22). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag
- Halter, H. (1982). "Ingen har retten" – om husokkupantbevegelsen i Berlin. I Michael Haller (Red.). *Isolasjon eller opprør? Ungdom i protest mot stat og samfunn*, (s. 65-77). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag
- Hansen, K.M., Thorbjørnsen, A.B., Letvik, H., Rynestad, A. Lie, W. og Harbo, H. (1987, 14. mai). Gatekamper mot Weinberger. *Aftenposten Morgen*, s. 4
- Haugen, K. (2007, 4. mai). Fra bamser til brosteiner. *Klassekampen*. Hentet fra: <https://www.klassekampen.no/45585/article/item/null/fra-brostein-til-bamser>
- Haugstad, T. (1987, 16. september). Maggies bord skulle veltes. *Dagbladet*, s. 7
- Heen, A. (1991, 29. august). Rassist-demonstrasjon. *Klassekampen*, s. 9
- Helgesen, F. (1986, 12. september). Skyer av gass. *Dagbladet*, s. 5
- Helle, H. (1991, 1. september). Torgslag med stein og kjetting. *Dagbladet*, s. 6-7
- Helsingeng, T. (1981, 20. mai). Politi-rapport om "1. mai-pøbelen": Rønbeck tar feil. *Verdens Gang*, s. 10
- Helsingeng, T. (1987, 15. mai). "Nødvendig maktbruk". *Verdens Gang*, s. 9
- Higate, P. og Hopton, J. (2005). War, Militarism, and Masculinities. I Kimmel, Hearn & Connell (Red.). *Handbook of Studies on Men and Masculinities*. California: SAGE Publications

- Hjorthol, L.M., Brekke, B. og Bjørndal, D. (1987, 16. mai). Hauglis unntakstilstand. *Klassekampen*, s. 6-7
- Holm, J. (1989, 28. september). Det nye opprøret: Da håret voks mot himmelen. *Dag og Tid*, s. 9
- Holm, J. og Kvaran, I. (1989). *Opprør: En bok om blitzere, pønkere, politi, presse og politikere i Oslo*. Utgitt av: J.W. Cappelens Forlag a.s.
- Holm, A. og Kuhn A. (2011). Squatting and Urban Renewal: The Interaction of Squatter Movements and Strategies of Urban Restructuring in Berlin. *International Journal of Urban and Regional Research*, vol. 35 (nummer 3). 644-658. doi: [10.1111/j.1468-2427.2010.001009.x](https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2010.001009.x)
- Hompland, A. (1988, 2. juli). Det flyt blod i Oslos gater. *Dagbladet*, s. 4
- Iglebæk, O. (1987, 14. mai). Kampen fortsetter. *Klassekampen*, s. 8
- Jacobsen, L.H. og Fougner, C. (1995, 1. februar). Frykter drap i ungdomsgjenger. *Verdens Gang*, s. 15
- Jensen, S.W. (1994, 17. januar). - Farlige våpen. *Verdens Gang*, s. 5
- Jonassen, A.M. (1989, 28. mars). Blitz går på stram line. *Aftenposten*, s. 2
- Kallevik, T. (2014). *XTRM: Krig i Oslos gater*. Oslo: Aschehoug
- Klassekampen. (1982, 10. september). Ungdomshus åpnet, s. 4
- Klassekampen. (1983, 3. mai). Vanvittig politiaksjon, s. 1
- Klassekampen. (1986a, 11. september). Uønsket, s. 1
- Klassekampen. (1986b, 11. september). Fotfølg Thatcher, s. 9
- Klassekampen (1988, 13. juni). Gatekamp mot nedskjæring, s. 4
- Kraakenes, S. (1984, 11. februar). Politiet betaler Ung Mob. *Arbeiderbladet*, s. 13
- Krogstad, A. (1985). *Ungdom, stil og symboler. Skippergata 6/6b – et eksperiment i fellesskap* (hovedoppgave). Universitetet i Oslo, Oslo
- Krøvel, R. (1991, 5. oktober). Vold hjelper mot alt. *Klassekampen*, s. 18-19
- Langmoen, T. (1986, 11. september). Aksjoner mot Thatcher. *Nationen*, s. 11
- Larsen, A. (1987, 14. mai). Beredskapstroppen i aksjon. *Klassekampen*, s. 8-9
- Larsen, A. (1987, 15. mai). "Bråkmaker'n". *Klassekampen*, s. 8
- Larsen, O.M. (1990, 19. februar). Kampen om sympatien. *Arbeiderbladet*, s. 10
- Larsen, O.M. (1994, 21. januar). Frykter opptøyer hvis Blitz ødelegges. *Arbeiderbladet*, s. 14-15
- Leander, S. og Jonassen, A.M. (1993, 12. september). Ungdomsgjenger sloss vilt på pub. *Aftenposten*, s. 4
- Lillevolden, S. (2010). *Aktivistens kokebok*. Oslo: Blitz Bok
- Lindekilde, L. (2013). Claims-making. I D.A. Snow, D. della Porta, B. Klandermans og D. McAdam (red.). *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Social and Political Movements*. Utgitt av: Blackwell Publishing Ltd. doi: [10.1002/9781405198431.wbespm027](https://doi.org/10.1002/9781405198431.wbespm027)
- Lunde, H. (1993). *Aller ytterst – de rasistiske grupperingene av dagens Norge*. Drammen: Antirasistisk Senter

- Lyman, S.M. og Scott, M.B. (1967). Territoriality: A Neglected Sociological Dimension. *Social Problems*, vol. 15 (no. 2). 236-249. Hentet fra: <https://www.jstor.org/stable/pdf/799516.pdf?refreqid=excelsior%3A00570b663a92727ffe0190a0038c2e1c>
- Malnes, R. og Midgaard, K. (2014). *Politisk tenkning*, 2 utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Martínez López, M.A. (2012). The Squatters' Movement in Europe: A Durable Struggle for Social Autonomy in Urban Politics. *Antipode*, vol. 45 (nummer 4.) 866-887. doi: [10.1111/j.1467-8330.2012.01060.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-8330.2012.01060.x)
- Mathisen, G., Hagberg, T. og Uttakleiv, L.A. (1995). Fanziner. *Gateavisa*, vol. 26 (nr. 150). 47.
- Medieoperatørene. (2014). *Ute av kontroll: historien om Blitz* [videoklipp]. Hentet fra: <https://vimeo.com/11261726>
- Meisingseth, V. (1989, 4. januar). Enklere å demonstrere. *Verdens Gang*, s. 13
- Messner, M.A. (1997). *Politics of Masculinities: Men in Movements*. Utgitt av: SAGE Publications
- McIntire, S. og Burns, W.E. (2009). *Speeches in World History*. Tilgjengelig fra: https://books.google.no/books?id=L-6ghsWDMTAC&pg=PA336&dq=no+pasaran!+speech&hl=no&sa=X&ved=0ahUKEwi7s_WehKnoAhXNmIsKHRe8C9QQ6AEIKDAA#v=onepage&q=no%20pasaran!%20speech&f=false
- Mikkelsen, F. og Karpantschov, R. (2001). Youth as a Political Movement: Development of the Squatters' and Autonomous Movement in Copenhagen, 1981-95. *International Journal of Urban and Regional Research*, vol. 25 (nummer 3). 609-628. doi: [10.1111/1468-2427.00332](https://doi.org/10.1111/1468-2427.00332)
- Morgenbladet. (1989, 28. mars). Påske uten alvorlige kriminelle handlinger, s. 4
- Myhre, J.E. (2014). *Historie: en introduksjon til grunnlagsproblemer*. Oslo: Pax Forlag A/S
- NOU 1985:3. (1985). *Tiltak for ungdom med atferdsvansker. Vi åpner for andre løsninger*. Oslo: Sosialdepartementet
- NRK. (2014, 2. desember). *Blitz – 25 år på barrikadene* [videoklipp]. Hentet fra: https://www.nrk.no/video/blitz---25-aar-paa-barrikadene_3605
- Nytun, K.P. (2013). *Høyreekstreme fiendebilder* (Mastergradsavhandling). Universitetet i Oslo
- Nøra, S. (2011, 28. januar). Gjensyn med pønkermodre. Hentet fra: <https://forskning.no/partner-barn-og-ungdom-hogskolen-i-oslo/gjensyn-med-ponkermodre/797688>
- Olsen, E. (1995, 1. september). 60 nordmenn på dødslisten. *Verdens Gang*, s. 3
- Poloni-Staudinger, L. & Ortobals, C.D. (2013). *Terrorism and Violent Conflict: Women's Leadership, Agency and Responses*. Utgitt av: Springer
- Prujit, H. (2011). The Logic of Urban Squatting. *International Journal of Urban and Regional Research*, vol. 37 (nummer 1). 1-8. doi: [10.1111/j.1468-2427.2011.01116.x](https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2011.01116.x)
- Rossine, H. (1987, 16. juni). - Vi blir i Langes gate 3! *Morgenbladet*, s. 1
- Rønbeck, S. (1982). Dynamitt i hjernevinningene. I Michael Haller (Red.). *Isolasjon eller opprør? Ungdom i protest mot stat og samfunn*, (s. 7-10). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag

- Rønning, R. og Lesjø, J.H. *Vårt politiske Norge: En innføring i stats- og kommunalkunnskap*, 4. utg. Bergen: Fagbokforlaget
- Sagflaat, E. (1987, 27. mai). "Sabotasje er sunt!" *Arbeiderbladet*, s. 18
- Sandvig, H. og Bartnes, A. (1997, 2. februar). Blitz-krig med gråstein og køller. *Dagbladet*, s. 20
- Sjue, F. (1986, 12. september). Melketyven. *Klassekampen*, s. 6
- Sjue, F. (1987, 16. mai). Stanken fra politistaten. *Klassekampen*, s. 3
- Skard, K. (1994, 18. januar). - Kast våpnene eller forsvinn! *Arbeiderbladet*, s. 4
- Skjørten, K., Bjørge, T. og Olaussen, L.P. (1999). *Forskning om vold*. Oslo: Norges forskningsråd
- Solli, M.F. (2019). *Ta et initiativ – Bygg en barrikade: UngMob, Blitz og 80-årenes ungdomsopprør* (Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo). Hentet fra: <https://www.duo.uio.no/handle/10852/73102>
- Spitzer, S. (1975). Toward a Marxian Theory of Deviance. *Social Problems*, vol. 22 (nr. 5). 638-651. doi: [10.2307/799696](https://doi.org/10.2307/799696)
- Swain, J. (2005). Masculinities in Education. I Kimmel, Hearn & Connell (Red.). *Handbook of Studies on Men and Masculinities*. California: SAGE Publications
- Stephansen, E. (1987, 21. mai). Kafé-slaget etterforskes. *Dagbladet*, s. 8
- Storedal, M. (1987, 13. mai). Sparket og mishandlet. *Verdens Gang*, s. 9
- Storedal, M. (1989, 19. august). Brå ende på Norges-turen. *Verdens Gang*, s. 7
- Svalastog, A. (2004, 28. mars). Stod bak Blitz-attentat. *NRK*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/norge/--stod-bak-blitz-attentat-1.512512>
- Tarrow, S. (2005). *The New Transnational Activism*. Cambridge: Cambridge University Press
- Tarrow, S. (2011). *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics*, 3. Utg. New York: Cambridge University Press
- Thoresen, B. (1990, 15. desember). Seier for Lillevolden. *Klassekampen*, s. 7
- Thoresen, S. (1987, 13. mai). Stein og flatjern. *Verdens Gang*, s. 6
- Tilly, C. (2003). *The Politics of Collective Violence*. Cambridge: Cambridge University Press
- Tilly, C. & Tarrow, S. (2015). *Contentious Politics*, 2. Utg. New York: Oxford University Press
- Torgersen, H.O. og Talsnes, S. (1987, 13. mai). Willys revansj. *Verdens Gang*, s. 10-11
- Turkanovic, Z. (2007, 10. mars). "Kom til København, og brenn ned byen". *Dagbladet*. Hentet fra: <https://www.dagbladet.no/nyheter/kom-til-kobenhavn-og-brenn-ned-byen/66316956>
- Verdens Gang. (1980, 02. mai). Lovlydige og pøbel hånd i hånd, s. 6
- Vermes, T. (1988, 14. juni). Brann rundt Oslo-budsjett. *Klassekampen*, s. 19
- Vermes, T. (1994, 23. august). Motvold eller mobilisering? *Klassekampen*, s. 7
- Vogt-Kielland, C. (1982, 2. oktober). Seks punkere fengslet. *Dagbladet*, s. 7
- Vogt-Kielland, C. (1982, 2. oktober). Punker-slaget i Markveien: Dypt rystet over politiet. *Dagbladet*, s. 7
- Vogt-Kielland, C. og Henjum, G. (1982, 2. oktober). Hva skjedde i "slaget om Markveien".

Dagbladet, s. 7

Vold, M.B. (2007, 10. mars). 28 ungdommer arrestert i København. *Dagbladet*. Hentet fra:
<https://www.dagbladet.no/nyheter/28-ungdommer-arrestert-i-kobenhavn/66316839>

Vølstad, T. (1987, 1. oktober). Nye aksjoner. *Verdens Gang*, s. 7

Walø, A.I. (1992, 5. mai). Blitz-slitasje bak barrikadene. *Morgenbladet*, s. 10

Wettre-Johnsen, E. (1983, 3. mai). Bråket i Ungdomskulturhuset natt til 1. mai: Politiet anmeldes for innbrudd og skadeverk. *Aftenposten*, s. 13

Wilkins, A.A. (2018). *Motvold: Ideologisk bakgrunn for "konfrontasjonslinja" blant militante antifascister 1990-2001* (mastergradsavhandling). Universitetet i Oslo, Oslo. Hentet fra:
https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/63109/Motvold_Masteroppgave_Adrien-A-Wilkins-2018.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Østberg, Ø. (1989). To maidager 1987 – og en junidag 1988. I T. Heiberg, I. Johansen, S. Lillevolden, T. Mathiesen, B. Oftedal Roli, H. Stabell og Ø. Østberg (red.). *Makt og langkølle – søkelys på politiet*. Oslo: Tiden Norsk Forlag

Andre materialer

Antifascistisk Aksjon, 1995-2002

Fritt Forum, 1994-2001

Smørsyra, 1998-2001

Intervjuobjekter brukt

Informant A

Informant B